

ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΝΕΥ-
ΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΤΑΣΣΟΥ: «Ξαπόσταμα»

1

ΑΡΙΘ.

15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1947
Π Ε Ρ Ι Ο Δ Ο Σ Β'.
Τ Ι Μ Η Δ Ρ Α Χ. 1500

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ • ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΣ
MAURICE BEDEL • ΜΑΡΚΟΣ ΑΥΓΕΡΗΣ • ΘΡΑΣΥΒΟΥ-
ΛΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥ • ROGER MILLIEX • ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ
ΚΩΣΤΑΣ ΦΡΙΛΙΓΓΟΣ • ΜΙΧΑΗΛ ΠΕΤΡΙΔΗΣ • ΔΗΜΗ-
ΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ • ANDRE DE RICHARD • ΣΩΚΡΑ-
ΤΗΣ ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΣ • ΣΠΥΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ • ΝΙΚΗΦΟ-
ΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ • ΒΑΣ. ΛΟΥΛΗΣ • ΑΡ. ΑΛΕΞΑΝ-
ΔΡΟΥ • ΠΕΤΡΟΣ ΡΗΓΑΣ • ΤΖΩΝ ΣΤΑΪΝΜΠΕΚ •

'Απ' ό'τι βλέπουμε

'Ελεύθερες συζητήσεις

Τό περιοδικό μας, στην προσπάθειά του να παρακολουθήσει τα πνευματικά και καλλιτεχνικά ζητήματα του τόπου μας, θα δημιουργήσει μέσα στις σελίδες του ελεύθερες συζητήσεις. Από τό θέμα αυτό θα δημοσιεύονται—θά τό επιδιώξουμε μάλιστα—αντιτιθέμενες απόψεις άπάνω σ' όρισμένα θέματα. Προτεινόμεν μερικά πού μās έρχονται πρόχειρα τή στιγμή αυτή στό νοΰ:

1. Ρεαλισμός κ' υπερρεαλισμός στην ποίηση.
2. Τό ρομαντικό στοιχείο στην λογοτεχνία.
3. Νά εφαρμόσουμε στό περιοδικό μας τό μονοτονικό σύστημα; (Τό έρώτημα αυτό άπευθύνεται, έχτος από τό ερώτημα, και στην δλότητα των άναγνωστών μας).

Προϋποθέσεις όμως για νά δημοσιευτεί μιά άπάντηση έάξουμε: α) τήν οδοιαστική αντιμετώπιση του θέματος, β) τήν άποφυγή κάθε δξύτητας άπαράδεχτης στα πνευματικά ζητήματα και' όποιαδήποτε προσωπικής επίθεσης, και γ) ή άπάντηση νά είναι γραμμένη μέσα στα πλαίσια του χώρου, πού είναι δυνατό νά διαθέσουμε.

Θά παρακαλέσουμε μάλιστα τούς άναγνώστες μας νά μās υποδείξουν κι' αυτοί πνευματικά θέματα πού θά μπορούσαν νάχουν ένα γενικότερο ενδιαφέρον για συζήτηση.

Στό 'Εξωτερικό

Ένα σημαντικό γεγονός, πού έχει νά διαπιστώσει κανείς τόν τελευταίον καιρό, είναι ή άναγνώριση πού γίνεται στην λογοτεχνία μας από τόν τόν εξωτερικό κόσμο. Τούτο όφείλεται από τή μιά στην ποιότητα της πρόσδο κι' από τήν άλλη στους φίλους της πατρίδας μας, πού μετά τόν πόλεμο πλήθυναν σ' όλες τις χώρες του κόσμου. Άξίζει νά σημειώσει κανείς ιδιαίτερα τή συμβολή των Μερλιέ, Μιλιέ και Λεβέκ, πού ένα από τά έργα πού έταξαν στην ζωή τους είναι και ή υποστήριξη των ελληνικών γραμμάτων στό εξωτερικό. Έτσι ως τήν ώρα έχουμε πληροφορηθεί τις παρακάτω μεταφράσεις ελληνικών έργων στό εξωτερικό. Μεταφράστηκαν στη σουηδική από τήν Βοjer Kuhs τά βιβλία «Δαιμόνιο» και «Άργώ» του Θεοτοκά. Τό «Δαιμόνιο» κυκλοφόρησε τελευταία και στην Γαλλία από τόν οίκο Στόκ. Από τή Ν. R. F. κυκλοφόρησε στην Γαλλία ή «Αιολική Γη» του Βενέζη, πού τώρα μεταφράζεται και στην πορτογαλική. Στην Γαλλία επίσης μεταφράστηκαν ποιήματα των Σεκλιανού, Έλύτη, Σεφέρη, Ρίτσου. Ποιήματα του Σικελιανού μεταφράστηκαν στην Άγγλία και στην Άμερική. Έχει άναγγελθεί ακόμα ότι μεταφράζονται τό μυθιστόρημα του Θανάση Πατσάλη «Οι καμπάνες της Άγριας Τριάδας» στην Σουηδία και τό «Άγριμ» του Βρεττάκου στην Άμερική.

Γιά τήν Ιστορία

Στό περιοδικό «Κοχλίας» άριθ. 13 της Θεσσαλονίκης διαβάσαμε τά παρακάτω: «Ο Στρατής ο Δούκας, όταν τόν πρωτογνώρισα, φορούσε μιά σταχτιά καμπαρντίνα και φεύγοντας μου τή χάρισε. Λοιπόν, όταν μιά φορά μη ξέροντας τί νά κάνω μονάχος, πήρα τούς δρόμους, έλαμε τήν Όρσειάδα, όπου υπελάγιζα νά τόν δω. Στ' άγαπημένα

του δουνά. Έκει πούναι τό σπήλαιο με τις δυό έμπατές, κοντά στην λίμνη της Καστορίας, τό χειμαδιό των προσφύγων της Βιθυνίας. Πήρα κι' έκαψα τήν καμπαρντίνα του, προσκαλώντας τον νάρθει, νά παρουσιαστεί. Κι' άλήθεια ήρθε.

Είδα πρώτη στην λίμνη, ομα στίς πέτρες της όχθης, όπου θγαίνουν και λιάζονται τά ψείδια, είδα έναν λευκό κύκνο, πού σαν ήρθε ακόμα πού κοντά πήρε τό πρόσωπο του λόρδου Βύρωνος και μου μίλησε.

Άμέσως κατάλαβα πώς ήταν ο Στρατής...». Δέν θά μās παραξηγήσει για τήν άναδημοσίευση φίλος συγγραφέας Νίκος Πετρίκης. Πρόκειται γ' ά ιστορικά στοιχεία από τή ζωή του συνεργάτη μας Στρατή Δούκα και τό πράγμα μās ενδιαφέρει άμέσως.

Μέγας Άλέξανδρος

Άπ' άφορμή τήν έκθεση των έργων του Θεόφιλου προκλήθηκε, σέ περιοδικά και στον τύπο, μεγάλη συζήτηση. Ο Άγγελος Σικελιανός, ο κορυφαίος ποιητής μας, υποσχέθηκε νά γράψει στό έρχόμενο φύλλο μας σχετικό άρθρο. Είναι φανερό τό ενδιαφέρον πού θά προκλήσει ή γνώμη του για ένα τόσο επίμαχο ζήτημα.

Τό νεανικό αυτό σκίτσο του Δ. Γαλιάνη, πού παριστάνει τόν Θεόφιλο ντυμένο Μέγα Άλέξανδρο, πρωτοδημοσιεύτηκε στό 1900 στό χρονογράφημα του Γ. Άδρακτά «Ο φουσταναλλάς ζωγράφος». Τ' άναδημοσιεύουμε άπ' τ' αξιόλογο ειδικό του Κίτσου Α. Μακρή «Ο ζωγράφος Θεόφιλος στό Πήλιο».

Ένα νέο είδος ποίησης

Σ' ένα άρθρο του Αραγον δημοσιευμένο στην Europe — τεύχος του Άπριλίου—

βλέπουμε ως ποιά σημείο παραδοξολογίας μπορεί νά φτάσει ή ποίηση. Δέν πρόκειται για τόν υπερρεαλισμό. Πρόκειται για μιά ακόμα πού νέα ποίηση πού γράφεται με χωρίς... λέξεις αυτή τή φορά. Χωρίς λέξεις δηλαδή πού υποδηλώνουν αντικείμενα ή αισθήματα, αλλά με κραυγές άσυνάρτητες, λέξεις χωρίς νόημα πού θέλουν — υποτίθεται — νά δώσουν τις άούλληπτες λέξεις του τραγουδιού ενός πουλιού, του τραγουδιού ενός κορυθαλλού π.χ. ή και τό σούρσιμο ενός φιδιού. Κατά τή νέα αυτή αντίληψη όλες οι λέξεις της όμιλίας έχουν φθαρεί από τήν καθημερινή χρήση κι' έχουν χάσει τήν ποιητική τους αίγλη, ακόμα κι' αυτές πού εκφράζουν τόν άνθρωπινό νόνο. (Ποίηση είναι οι λέξεις ή τά αισθήματα πού εκφράζουν οι λέξεις συναρτημένες κατάλληλα από τήν εμπνευσή του ποιητή). Πιστεύουμε πως ύστερα από κάθε μεγάλη συμφορά, όπως είναι και ο πρόσφατος πόλεμος πού ζήσαμε όλοι μας, οι άνθρωποι συνέρχονται, βρίσκουν άναγκαίο νά προσαρμωστούν στην πραγματικότητα, γίνονται ανθρώπινοι, καταδεκτικοί. Αυτό πιστεύουμε κι' αυτό άσφαλώς είναι. Είναι φυσικό όμως σέ κάτι τέτοιες κρίσιμες στιγμές νά παρουσιάζονται και σποραδικά κρούσματα παρακρούσεων. Οι παρακρούσεις αυτές εκφράζονται με πολλούς τρόπους κι' ίσως ο πιο άνώδυνος—έδω πού τά λέμε—νά είναι ή ποίηση. Και ή όρθή αντιμετώπιση του ζητήματος είναι άκριβώς αυτή τήν όποια δίνει ο Αραγον κλείνοντας τό άρθρο του. «Οι άνθρωποι αυτοί είναι έλεύθεροι νά περπατάνε με τό κεφάλι. Άλλά είμαι κι' έγώ έλεύθερος νά τούς άπαγορεύω νά περπατάνε με τό κεφάλι μέσα στό πόδι μου».

Οι «Φίλοι»

Υπάρχει, φαίνεται, στην Πάτρα μιά εταιρία «Φίλοι του Βιβλίου». Χαράς εθαγγέλια! θά πούν οι συγγραφείς μας. Έπί τέλους κάποιοι φιλοπόροδοί άνθρωποι ενδιαφέρονται για' αυτό τό άχρησιμο πράμα, πού λέγεται βιβλίο. Ναι, αλλά άνοστε και τή συνέχεια. Η εταιρία προκήρυξε διαγωνισμό για διήγημα κι' όρισε υποχρεωτική γλώσσα τήν... καθαρεύουσα! Ο κ. Σωτ. Γκολφινόπουλος, πρόεδρος της εταιρίας, έκανε αυτές έδω τις σαφές δηλώσεις:

«Πρέπει άπορατήτως νά επονέλη ή καθορεύουσα εις τήν λογοτεχνία, διότι τό επιτάσσει ή έν Σαλώνος της Φωκίδος Έθνική Συνέλευσις της 15ης Νομβρίου του 1821, ή όποια άνεγνώρισεν τήν καθορεύουσα. Έπί πλέον διότι εις τήν καθορεύουσα έγραφή ή προκήρυξις της έν Έπιδαύρω Συνελεύσεως της 15ης Άνοουαρίου 1821 και διότι τήν προσαίον της καθορεύουσης 'ουσιαιό ή άείμνητος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως 'Ιωακείμ ο Γ' δια τής έγκυκλίου του της 16ης Μαρτίου 1911.

Τι ν' άπαντήσει κανείς σέ τέτοια καινούργια, σπαρταριστά κι' άπράνταχα επιχειρήματα; Κακόμοιρο ελληνικό βιβλίο, τί νά τούς κάνεις τούς έχθρους άμα έχεις τέτοιους φίλους!

Πέντε Θίασοι

Παρ' όλο τό αντιθεατρικό κλίμα της εποχής μας—οι οικονομικές συνθήκες είναι τόσο δύσκολες κ' ή άγωνία τόσο μεγάλη—, πάντες θίασοι πρόζας έχουν τόν ήρωισμό νά λειτουργήσουν σέτος τό καλοκαίρι: Της Κατερίνας - Λογοθετίδη, της «Εταιρίας ελληνικού θεάτρου» με τόν Καροζό και τή Μιράντα—με σκηνοθέτη τόν Καραντινό και τόν Κατσέλη και σκηνογράφο τόν Βασιλείου—, του Άργυροπούλου, τό «Θεάτρο μας» πού τό διευθύνει ο ήθοποιός Λεμός κι' ο θίασος «Νέα Τέχνη» με τήν Πατζη και τούς Σταρένιο και Βανδύ. Κ' οι πάντες αυτοί θίασοι άρχισαν τις παραστάσεις τους μ' ελληνικά έργα. Τους εχθόμεστας νά επιζήσουν της θερινής λάδρας.

«Μιση ώρα περισυλλογής»

«Ας δημιουργήσουμε όλοι μας μαζί μιάν άπαρχή άμοιβαίας έμπιστοσύνης»

“ΜΙΣΗ ΩΡΑ ΠΕΡΙΣΥΛΛΟΓΗΣ,,

«Ας δημιουργήσουμε όλοι μας μαζί μιάν άπαρχή άμοιβαίας έμπιστοσύνης»

Έκκληση του ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ

Άδελφοί Έλληνες,

Η παράταση του έμφύλιου σπαραγμού δημιουργεί άσφαλώς μες σέ κάθε Έλληνα αισθήματα και υποχρεώσεις, πού μιά δύναμη άκατανίκητη τά σπρώχνει με τόν ένα ή άλλο τρόπο νά έκφραστούν.

Άλλά, βεβαιότατα, τά αισθήματα αυτά κ' οι υποχρεώσεις δέν διαβαίνουν για τόν καθένα από τό ίδιο πρίσμα. Τά προβλήματα ενός τόπου και προπάντων όταν φθάνουν στην δξύτητα πού φθάνουν τά δικά μας, συγκερνώνται πάντα, όπως λέει ο Πλούταρχος στα Ήθικά του, καθώς συγκερνείται τό κρασί «τοίς τρόποις των πινόντων».

Και οι «πίνοντες» τήν ώρα τούτη, στην Έλλάδα, είναι πολλοί.

Η άπογραφη τους δέν ειν' εύκολη καθόλου. «Φρόνιμοι», «σοφοί», «φιλόδοξοι», «παράφρονες», «κρυπτοπαράφρονες», και χίλιοι ακόμα άλλοι, τή στιγμήν αυτή μεράζονται, ο καθένας με τόν «τρόπο» του, τις φοβερές ευθύνες για τή σωτηρία του πυρπολούμενου σπιτιού μας κι' ο καθένας τους «καλή τή πίστει» προσκομίζει τό μικρό του ή τό μεγάλο ξόλο για ν' ανάψει περισσότερο ή φωτιά.

Τήν ώρα τούτη υπάρχουν μεταξύ μας άνθρωποι, πού όταν βρεθεί κανείς ανάμεσά τους, σκέπτεται άν δέν βρίσκεται μπροστά σέ μιά κακόζηλη συνοικιακή παράσταση «Μεσαιωνικό Συμβούλιο Βασιλέων». Μάχες πού κερδίζονται ή χάνονται από μιά μονάχα λέξη, στρατηγοί πού χρίονται «έπί τόπου», ή καθαιρούνται από τή μιά στιγμή στην άλλη, έπαρχίες δλόκληρες πού κατακτώνται και χαρίζονται άμοιβαία, αυτά κι' άλλα άνάλογα είναι τό συνειθισμένο θέμα των συνομιλιών τους... Τίποτε δέν είναι δυνατό νά τούς διακόψει... Κι' άν συμβεί ένας άνθρωπος του λαού, ένας άπλος έξωμάχος, ένας πρωταγωνιστής στο μέγα θέμα της από τόν ίδιο αυτό ήρωϊκής συντήρησης της ζωής του Έθνους, νά προβεί άπροσδόκητα μπροστά τούς και νά τούς ρωτήσει:

«Πώς θά σπείρουμε έφέτος τά χωράφια μας; Πού θά βρεθούν τά χέρια; Πώς θά πολεμήσουμε ακόμα και τις θεομηνίες;»

Άσφαλώς θά σηκωθούν όλοι μαζί για νά του πούνε: «Πήγαινε από δω... Αυτά δέν μās ενδιαφέρουν. Πληροφόρησε μας μόνο πόσοι σκοτωθήκαν χτες άπ' τόνα κι' από τ' άλλο μέρος στό χωριό σου...»

Πλάϊ σ' αυτούς υπάρχουνε κατόπι κι' άλλοι, πού συγκρατημένοι στό φαινόμενο... Είναι οι λεγόμενοι «θεωρητικοί». Βρίσκουν τή λύση της τεράστιας τραγωδίας ή στα παλιά βιβλία και στα χαρτιά άρχινώντας με «τά παραδειγματα» της Ιστορίας, ή τή βλέπουν δλοφάνερα στό τελευταίο ξενοφώνιο άρθρο μιάς μεγάλης πάντα σέ κυκλοφορία και σχήμα έφημερίδας: «Τήν φορά αυτή δέν είναι δυνατό τό πρόβλημα νά βρει τή λύση του από μās. Τή λύση αυτή τήν προδιορίζει ή οικονομική άλληλεξάρτηση πού καθολικέθηκε άπ' τόν ένα ως με τόν άλλο πόλο του πλανήτη. Άναγκαστικά είμαστ' ένας κρίκος μέσα στην παγκόσμια άλλυση όρισμένων συμφερόντων και τό γεγονός αυτό μās υποχρεώνει, μās δεσμεύει άμετακίνητα κι' άπ' όποιαδήποτε άποψη, ήθική, ύλική, πολιτική, στην άλλυση αυτή. Για νά κρατήσουμε τή θέση μας έτούτη, όποιαδήποτε θυσία θά νάται λίγη... Και θά τήν κρατήσουμε!»

Και πλάϊ στους δευτέρους αυτούς υπάρχουν κι' άλλοι, κι' άλλοι, κι' άλλοι... Κι' ο καθένας από τούτους βλέπει μέσα από τό πρίσμα του τή «σωτηρία» του τόπου, κι' ο καθένας, ως ξανάπα, φέρνει τό δικό του ξόλο στην κοινή πυρά, ένώ ή θυμέλη του Έθνους διαρκώς φορτώνεται με σφάγια όμοσάιμα και ή πυρκαϊά μες στην όποια κινδυνεύει νά καεί δλόκληρη ή Έλλάδα άναρριπίζεται άπ' όλες τις μεριές.

Άδελφοί μου Έλληνες!

Η όποιαδήποτε έπέμβαση ενός άπλου πνευματικού ανθρώπου στα Κ ο ι ν α, τούς τελευταίους καιρούς είναι συνήθεια νά θεωρείται άπ' τούς πολλούς πού αυτοτίτλοφορούνται «θετικοί», σαν κάτι πού τοποθετείται αυτό μόνο

του στο περιθώριο της ζωής του τόπου, όταν—και στην πλέον ευνοϊκή περίπτωση—δέν βλέπεται άπ' αυτό τούς ίδιους ώσαν ένα «διακοσμητικό» ή έλαφρά «έπικουρικό» στοιχείο στις κατευθύνσεις πού και πάλι αυτοί οι ίδιοι προχαράσσουνε και όηρητούν.

Για ν' άκουστεί λοιπόν με κάποια δόση προσοχής στις μέρες μας ή ήρεμη φωνή ενός άγνού πνευματικού πολιτή, ο πολίτης τούτος θάπρεπε—κατά τή γνώμη πάντοτε των παραπάνω—νά επιδώσει ως ένα είδος διαπιστευτηρίων των κάποιων δικαιομάτων του, ή ένα σεβαστό κατάλογο από ψηφοφόρους, ή (πού θάταν και τό πειστικότερο για τούτους) τόν κατάλογο ενός ίκανού και κατά τό δυνατό καλά όπλισμένου πού θά τόν προστάτευε στρατού.

Άλλά και για' αυτό ακριβώς κι' από τά πρώτα λόγια αυτής της έκκλησής μου, έχω τό χρέος νά δηλώσω πως ή έκκλησην αυτή τήν άπευθύνει σήμερα προς όλους τούς όμοσάιμούς του άδελφούς και σ' όλες γενικά τις κατευθύνσεις (ως κι' αυτές ακόμα πού περιγράφω λιγόλογα πού άπάνω) ένας άνθρωπος πού ζει έντελώς μακριά από κάθε θορυβώδη άνάμιξη στα πράγματα του τόπου, αλλά πού στην θεληματική του μόνωση άγωνίζεται νά συγκεντρώει και τις τελευταίες του ζωτικές δονήσεις, ώστε, όταν σημάει ή ώρα μες στην ίδια του συνείδηση μονάχα—μη προσμένοντας τόν έπαινο ποτέ κι' από κανένα και περιφρονώντας όλες τις τυχόν μομφές,—νάται σέ θέση νά σταθεί άδισταχτα κ' εύλαβικά άλληλέγγυος με τή σύνολη του τόπου του ψυχή. Και πού τό κάνει αυτή τήν ώρα με τήν έκκλησην αυτή του, χωρίς άλλη αξίωση άπ' αυτή πού του επιβάλλει τό καθήκον του κ' ή ένδωμχη έλπίδα στη βαθύτερη ήθική συναίσθηση όλων των Έλλήνων, πού τήν ώρα τούτη βλέπουν πιά δλοφάνερα πως τό ποτήρι των δοκιμασιών του Έθνους έπλημμύρισε και ξεχειλίζει Α Ι μ α από παντού.

Άπ' τό ποτήρι λοιπόν τούτο, πού έχει πάρει πιά τις διαστάσεις γιγαντιαίου Δισκοπότηρου, ή έκκληση αυτή μου προσκαλεί όλους μου τούς άδελφούς νά μεταλάβουν, όσοδήποτε άν έτούτη τή στιγμή τό φοβερό μας δράμα χρωματίζεται για τόν καθένα εκ των προτέρων με άποχρώσεις πού ειν' αδύνατο σχεδόν ν' απαλειφθούν, άν δέν πιστέψουμε όλοι πως κατόπι άπ' τή μετάληψη αυτή όλα τά πάθη πού μās διαιρούν θά μούν άγάλη - άγάλη μες στην κοίτη μιάς κοινής άπαίτησης, όπου, όλες οι ώμα κι' αδελφοκτόνα συγκρούμενες τήν ώρα τούτη καταστάσεις, θά μπορέσουνε άυριο νά βρουνε σ' ένα άκμαίο κ' ήνίοχο σώμα τό βαθύ φυσιολογικό τους προσιμό. Γιατί στό βάθος από τούτο τό ποτήρι υπάρχει πάντα κι' άναπαλλοτρίωτη ή αίώνια γεύση του αίματός μας, ή ύπερουσία γεύση του αίματος των άδελφών μας, ή μεγάλη γεύση ατόων των ίδιων μας, ανάμεσά σ' δλόκληρη τήν Ιστορία του κόσμου, ήρωϊκών δημιουργικών δοκιμασιών.

Άδελφοί μου Έλληνες,

Τήν ώρα αυτή βρισκόμαστε άνεξάρτητα όλοι άντιμέτωποι με τήν επείγουσαν άνάγκη μιάς μεγάλης περισυλλογής. Κανένας άπολύτως από μās και σ' όποιαδήποτε παράταξη άν ανήκει, δέν εύρίσκειται σέ θέση ν' άρνηθεί πως επί χρόνια τώρα τρώμε τό ζυμάρι για ψωμί και πνουμε τό γλυκύος για κρασί και πως οι φοβερές συνέπειες των ζυμώσεων της άνώριμης αυτής και μακροχρόνιας διαίτας μας συντελούνται μες στον ίδιο μας όργανισμό κι' άντανακλούν θανατηφόρα μες στην ίδια μας κοινή θεμελιώδη ύγεια ως έθνους και ως λαού.

Η επείγουσα άνάγκη της μεγάλης περισυλλογής άναποκρίνεται σέ μιά άμεση βιολογικήν άνάγκη. Η γενική αίμωραγία των ριζών και του κορμού του δέντρου της κοινής ζωής μας έχει φτάσει πιά και κάθε μέρα φτάνει περισσότερο στό πιο έξανθλητικό της στάδιο. Και τό σύνθημα, πού τή στιγμήν αυτή προβάλλει στη συνείδηση όλων των Έλλήνων ή έκκλησή μου τούτη, δέν ειν' άλλο τίποτε τήν ώρα τούτη από τό Σήμα του κοινού βιολογικού κινδύνου και τό Σήμα έναντίον της άπειλής του πιο παράφορου, του πιο παράλογου, πού γνώρισε ως τήν ώρα αυτή

ή Ιστορία μας, βιολογικού μας αυτοδιαμελισμού.
 "Ας εξαρθούμε λοιπόν όλοι την στιγμήν ἐτούτη ὡς με-
 τήν ἐνιαία συνείδηση τοῦ δράματος τοῦ "Ἐθνους. "Ας κερ-
 δίσουμε μὲς στὴν ψυχὴ μας, καὶ στὸ μέσο ἀπ' τὸ δαιμονι-
 σμένο θόρυβο τῶν ἀντεγκλήσεων ὅπου μᾶς κυκλῶνουν,
 μισὴ ὥρα ἀληθινῆς στιγμῆς. "Ας δημιουργή-
 σουμε ὅλοι μας μαζί μιὰν ἀπαρχὴ ἀμοιβαίας ἐμπι-
 στοσύνης, ἂν δὲν θέλουμε νὰ ἰδοῦμε σύντομα δλόκληρο
 τὸν Ἑλληνικὸ λαό, κατὰκοπο στὸ τέλος ἀπ' τὴ γενικὴν
 αἱμορραγία, νὰ κυλάει στὸ ὕστατο σκαλί ὅπου μπορεῖ νὰ
 γκρεμιστεῖ ἕνας λαός: στὴν ἀποκήρυξη τῆς ἴδιας βιολογι-
 κῆς του πίστεως στὸν ἑαυτὸ του καὶ στὸ μέλλον του, ἀπο-
 κήρυξη ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας ἡ ἱστορία τῶν τελευταίων αὐ-
 τῶν του χρόνων, ἱστορία γεμάτη ἡρωϊσμούς, θυσίες κ' ἑλ-
 πίδες, κινδυνεύει νὰ τοῦ φαίνεται μεθαύριο ἴσως, ὅπως
 λέει ὁ Σαίξπηρ, «μιά παράδοξη ἱστορία, πού θὰ τὴ διη-
 γεῖται πιά στὸν κόσμο ἕνας τρελλός».

"Ας κατακτήσουμε λοιπὸν μὲ θέληση οὐσιαστικῆ,
 ἀδελφοί μου, μὲς στὸν ἑαυτὸ μας, κί ὅλοι γιὰ ὅλους, τὴ
 «μισὴ αὐτὴ ὥρα τῆς ἀληθινῆς στιγμῆς». "Ας θυμηθοῦμε πῶς
 στὴν ἱστορία ὅλου τοῦ κόσμου ὑπάρχουνε στιγμὲς ὅπου
 τὸ φῶς καταπραῦνει τὴ φωτιὰ καὶ πῶς τροφοδοτώντας τὴ
 φωτιὰν αὐτὴ χωρὶς τὸ φῶς, μὲ μόνες τὶς ὠμὰ χωριστικὲς μας
 τάσεις, τόσο περισσότερο ὁ λαὸς γιὰ τὸν ὅποιον πονοῦμε
 ὅλοι, μένει ἀπέξω ἀπ' τὴν πραγματικὴ φροντίδα μας γι' αὐ-
 τὸν καὶ πῶς μὲ τοῦτο δὲν ὑπηρετοῦμε παρά μόνο κάποιες
 ἐνστικτώδεις μας κ' ἐφήμερες ἱκανοποιήσεις.

"Ἀλλὰ νὰ πού τὴ στιγμήν αὐτὴ, αὐτὸς ὁ ἴδιος λαός,
 ὁ λαὸς πού μὲ τὸ μόχτο του καὶ τὸν ἰδρώτα του ἀξιο-
 ποιεῖ στοὺς αἰῶνες καὶ μερόνυχτα τὴ γῆν αὐτὴ, ὄρμᾳ ἀνά-
 μεσα ἀπὸ τὶς ἀντιμαχόμενες μερίδες, ἀοπλος, νηστικός,
 γυμνός, τριγυρισμένος μ' ὄλες τὶς μανάδες κι ὄλες τὶς
 χαροκαμμένες θυγατέρες του καὶ μ' ὄλα τὰ πεντάρφανα
 παιδιὰ του, καὶ ζητεῖ ἀπὸ τοῦτες — πανελλήνιος τραγικός
 χορός — σπαραχτικὰ κ' ἐπίμονα, ἕνα μόνο πρᾶγμα: «Νὰ
 σταθεῖ ἐπὶ τέλους, ἀρχινώντας μὲ μιὰν ἀμνηστικὴ ἐκείνη,
 πού θὰ δώσει τὸν καιρὸ γιὰ μιὰ ἀμοιβαία τίμια συνεν-
 νόηση, ἢ ἐξαντλητικὴ τοῦ τόπου αἱμορραγία. Νὰ περι-
 σωθοῦν οἱ ἀληθινὲς κοινὲς μεγάλες ρίζες κι ὁ κοινὸς τρα-
 νὸς βιολογικὸς κορμὸς τοῦ Δέντρου τῆς Ζωῆς μας». Αὐτὸ
 μόνο γιὰ τὴν ὥρα, κί ὡς τὴν ὥρα πού ἡ κοινὴ πορεία τοῦ
 Ἐθνους θὰ μπορέσει πάλι νὰ βαδίσει μὲς στὸ δρόμο τοῦ
 πραγματικοῦ τῆς φυσιολογικοῦ καὶ ἱστοριολογικοῦ προ-
 ορισμοῦ. Στὸ καιριότατο αὐτὸ αἶτημα τοῦ λαοῦ μας, ἔχω
 τὴν πεποίθησι, ἀδελφοί μου "Ἕλληνες, πῶς ὅλοι μ' ἕνα
 χτύπο τῆς καρδιᾶς μας ἀπαντᾶμε: Ναι! Ἀλλὰ βέβαια
 ἢ ἀπάντησι αὐτὴ δὲν ἐξαρτᾶται μόνον ἀπὸ τὴν ἀνώνυμη
 κατάφασι ὁσωνδήποτε, πολυἀριθμῶν κι ἀπροκατάληπτων
 ψυχῶν, πού ἀποτελοῦν καὶ τοῦτες ἕνα μέρος τοῦ μεγάλου
 ἀνώνυμου λαοῦ. Ἐξαρτᾶται, ἠθικά καὶ τεχνικά, ἀπ' αὐτοὺς
 πού κυβερνᾶνε σήμερα τὸν τόπο αὐτό. Ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ
 μερικὴ ἢ τὴ σφαιρικὴ διαφώτισι τοῦ Ἑλληνικοῦ τεράστιου
 δράματος μας, στὴ συνείδησι τῶν ἑξῶν. Ἐξαρτᾶται ἀπὸ
 τὴν Ἐκκλησίᾳ μας. Ἐξαρτᾶται ἀκόμα ἀπὸ ὅλους τοὺς
 «διανοοῦμενους» τοῦ τόπου, πού καλοῦνται νὰ ὑψωθοῦνε
 σὲ μιὰ ζῶν ἀφαντίστις καὶ ἀπρόσωπης πρὸς τὴν Ἑλλάδα
 διακονίας.

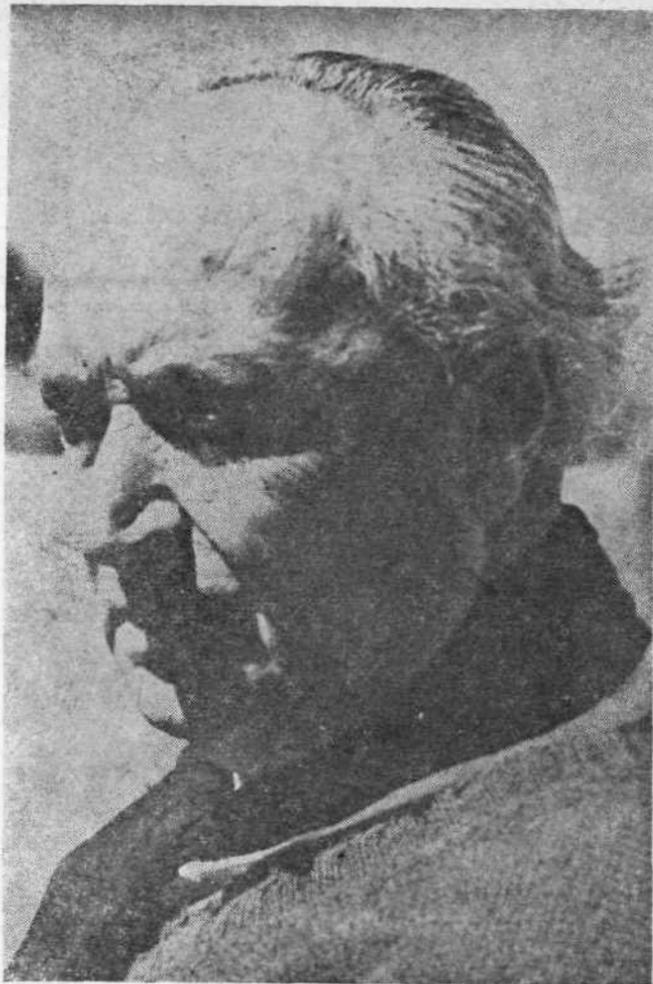
Λόγος πού μὲ ὑποχρεώνει νὰ στραφῶ ὡς σὲ κατα-
 κλειδα, γενικά, σ' ὄλους αὐτοὺς, καὶ νὰ τοὺς πῶ:

"Ἔσεῖς ὄσοι κυβερνᾶτε σήμερα τὸν τόπο αὐτό.

Κ' ἔσεῖς, Ἱεράρχες.

Κ' ἔσεῖς ὄσοι «διανοοῦμενοι» μὲς στὴν Ἑλλάδα.

"Υψωθῆτε ὄλοι ἀπάνου ἀπὸ τὴ σφαῖρα τῆς συμβατι-
 κῆς ἐκείνης ρητορείας, πού συχνὰ σὰς ἐπιβάλλεται ἀπ' τὸ
 ἴδιο ὑπόργημα σὰς καὶ συχνὰ σὰς ἐμποδίζει νὰ ἀκε-
 φθῆτε πῶς ἢ ἀπλὴ ἀλήθεια εἶν' ἢ ἀνώτερη ἀπ' ὄλες τὶς
 ρητορικές. Ἀυτονομῆστε μὲσα σὰς τὴν ἔννοια τῆς Ἑλ-
 λάδας, βλέποντάς τὴ μὲς στὴ σφαῖρα τῆς πλατύτερης
 πνευματικῆς καὶ ἱστορικῆς ἀντικειμενικότητας. Καὶ μὲ τὸ
 μέσο αὐτὸ ἀναχθῆτε ἀγάλλι - ἀγάλλι πρὸς τὸ φῶς πού μὲσα
 στὴ συνείδησι σὰς πρέπει νᾶναι, ἀπροκάλυπτα, ἕνα φῶς
 Ἑλληνικὸ, πρὸς τὴν Ἀλήθεια πού καὶ τούτῃ ὀφείλει νᾶναι
 γιὰ τὴ σκέψι σὰς μιὰ ἀυθεντικὴ Ἑλληνικὴ Ἀλήθεια, πρὸς
 τὴν ὕψιστην Ἰδέα τῆς Ἑλευθερίας πού κί αὐτὴ θὲ νᾶναι
 τότε ἀυθεντικὴ Ἑλληνικὴ Ἑλευθερία. Καὶ πού γιὰ τὸν ἴδιο
 λόγο κί ἀπ' τὴν ἴδια ἀνόθευτην Ἑλληνικότητά τους θᾶναι
 σύγχρονα ὡς ἔννοια κί ὡς οὐσία, καὶ φῶς καθολικὸ καὶ
 Ἀλήθεια οἰκουμενικὴ καὶ Ἑλευθερία παγκόσμια.

"Ἄγγελος Σικελιανός

Κί ἀπὸ τὴ σφαῖρα τότε ἐτούτου τοῦ ἀυθεντικοῦ φωτός
 κί αὐτῆς τῆς ἴδιας καθαρῆς Ἑλληνικῆς Ἀλήθειας καὶ τῆς
 ἴδιας καθαρῆς Ἑλληνικῆς Ἑλευθερίας, διατηρώντας μὲ-
 σα σὰς μιὰ ἀνταυγία τους, προχωρήστε πρὸς τὴ σφαῖρα
 τῆς σημερινῆς Ἑλληνικῆς πραγματικότητας. Καὶ προχω-
 ρήστε ἐπομένως τότε ἀδίσταχτα (ἔχοντας στὸ νοῦ σας
 σταθερά πῶς μονάχα ἢ ζωὴ δίνει τὴ ζωὴ, ἐνῶ οἱ διχα-
 σμοὶ — ὅταν μάλιστα καλλιεργοῦνται συστηματικὰ καὶ
 παρατείνονται — δημιουργοῦν γιὰ ἕνα λαὸ τὸν ἠθικὸ του
 ἐκφυλισμὸ καὶ τελικὰ τὸν ὀδηγοῦν στὸ θάνατο), στὴ μόνη
 πού ἐπιβάλλεται ἀπ' τὰ πράγματα καὶ μόνη ἀυθεντικὴ
 στὶς μέρες μας Ἑλληνικὴ πολιτικὴ:

Πολιτικὴ Ἀγάπης καὶ Ἐξαρσης, πολιτικὴ πραγματικοῦ
 κι οὐσιαστικοῦ κατευνασμοῦ. Καὶ στοχαστῆτε ὄλοι πῶς,
 ἀπ' τὸν ὀρθὸ ἢ τὸν ἀδέξιο χειρισμὸ τοῦ ἀδιόρατου αὐτοῦ
 σημείου τοῦ Χρόνου, ὅπου βρισκόμαστε τὴν ὥρα αὐτὴ
 — καὶ πού ἴσως κάποιοι νὰ φαντάζονται ὅτι θὰ μείνουμε
 γιὰ πάντα — ἀπ' τὸν ὀρθὸ, ἐπαναλαβαίνω, ἢ τὸν ἀδέξιο
 χειρισμὸ τοῦ χρονικοῦ αὐτοῦ ἐφήμερου σημείου, ἐξαρ-
 τᾶται ἢ νὰ σπρώξουμε ὀλόκληρο τὸν Ἑλληνικὸ λαὸ
 πρὸς τὴν αὐτοκαταστροφὴ του, ἢ νὰ τὸν βοηθήσουμε,
 αὐριο, φυσιολογικὸς κι ἐλεύθερος, στὴ νέα πού ξανοίγεται
 (ὀσοδήποτε δημιουργικὰ σκληρῆ) στὶς μέρες μας, γιὰ ὄλα
 τὰ ἔθνη καὶ γιὰ ὀλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα, τροχιά.

"Ἐλεύθερα

Ε Π Ι Δ Ι Ω Ξ Ε Ι Σ

"Ζητοῦμε τὴ συμπαράστασι κάθε τίμιου ἐργάτη τῆς τέχνης».

"Ἄρθρο τοῦ ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΩΤΙΑΔΗ

Τὰ «Ἐλεύθερα Γράμματα» μπαίνουν, ἀπὸ τὸ φύλλο αὐτό,
 σὲ μιὰ νέα περίοδο. Ἀλλάζουν τόσο τὸ σχῆμα τους, πού φεύ-
 γει ἀπὸ τὸν τύπο τῆς λογοτεχνικῆς ἐφημερίδας καὶ παίρνει
 μορφὴ περιοδικοῦ, ὅσο καὶ τὸ περιεχόμενό τους. Ἡ φιλοδο-
 ξία τους κ' ἢ ἐλπίδα τους εἶναι νὰ συνυπάρξουν μὲσα στὶς
 σελίδες τους ὄλοι οἱ λογοτέχνες καὶ καλλιτέχνες, πού ἐργά-
 στηκαν γιὰ τὴν πνευματικὴ προκοπὴ τοῦ τόπου μας. Ὅπως πι-
 στεῖνουμε πῶς ποτὲ, σὲ καμμιά ἐποχὴ, δὲ στάθηκε μεγάλος ἢ
 ὄσιος τεχνίτης χωρὶς νὰ τὸν θέρμαινε ὁ πόθος τῆς ἀνθρωπιάς,
 τὸ ἴδιο νομίζουμε πῶς ὄλα τὰ ἔργα, πού ἐκφράζουν μ' ἕνα
 κάποιο τρόπο τὸν παλμὸ τῆς προόδου, ἔχουν, ἂν εἶναι καλά
 κί ὠρατὰ, νὰ προσφέρουν κάτι σημαντικὸ στὸ χτίσιμο τοῦ πο-
 λιτισμοῦ μας.

"Ὅλες ὁμοί οἱ καλὲς τέχνες χρειάζονται, γιὰ νὰ γνωρί-
 σουν ἕνα πλῆριο ἄνδισμα, ἀγάπη, φροντίδα καὶ στοργή. Ὅπό-
 ταν τοὺς ἔλειψε τὸ θερμὸ τοῦτο κλίμα, τὸ φύλλωμά τους
 μαρᾶθηκε κί οἱ καρποὶ τους δὲν ὠρίμασαν. Γι' αὐτὸ μὲ καλό-
 γνημῃ διάθεσι δ' ἀντικρῦσαι τὸ περιοδικὸ μας ὄλες τὶς πνευ-
 ματικὲς ἐκδηλώσεις πού συντελοῦν στὴν προκοπὴ τοῦ τόπου
 μας. Οἱ λογοτέχνες κί οἱ καλλιτέχνες πού, παρ' ὄλες τὶς ἀν-
 τίθετες συνθήκες, ἐπιβλήθηκαν κί ἔχουν σήμερα μιὰ θέσι
 στὴν κοινὴ ἐχτίμησι, δᾶ θροῦν σὲ μᾶς τοὺς συμπαρστατές
 τῆς δημιουργικῆς τους ἐργασίας. Πιστεῖνουμε πῶς οἱ τέχνες
 προκόθουν σ' ἕνα ἔθνος ἀπὸ τὴν κοινὴ προσπάθειᾳ ὄλων.

Παράπλευρα, καὶ μὲ στοργή, δᾶ κοιτάξουμε τὰ καινούργια
 ταλέντα. Ὅθᾶ θεωρήσουμε ὑποχρέωσι μας νὰ τὰ βοηθήσουμε
 καὶ νὰ τ' ἀναδείξουμε. Δίχως ἱκανοὺς κληρονόμους τῆς κάθε
 πνευματικῆς γενιᾶς ἐνὸς τόπου, καρτερὰ ὁ μαρσαμὸς τὴν
 τέχνην κ' ἢ λησμονιά καὶ τὸ σκοτάδι ὄσους διάθιξαν τὸν
 δρόμο τὸν καλὸ. Ἡ ἀξιοποίησι, καὶ στὴν περιοχὴ αὐτὴ τῆς
 ἀνδρώπινης δραστηριότητας, μπορεῖ τότε μονάχα νὰ γίνει,
 ὅταν ἐκεῖνοι πού ἐρχονται ἔχουν τὴ δύναμη νὰ πλουτίσουν,
 νὰ στολίσουν καὶ νὰ ὁμορφύνουν τὴ δουλειὰ ὄσων ἔφυγαν.

"Ἔχουμε ἀκόμα τὴ γνῶμη πῶς οἱ τέχνες δὲν προκόθουν
 μὲσα σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα ἀπαράδεχτης γιὰ πνευματικὰ ζητή-
 ματα ἐμπάδειας, μᾶ ἀμοιβαίας κατανόησις καὶ συναδελφικώ-
 τητας. Γι' αὐτὸ δᾶ ἀποκλείουμε ἀπὸ τὸ περιοδικὸ μας, μὲ τὸν
 πιὸ ἀπόλυτο τρόπο, τὴν ὕβρη καὶ τὴν προσωπικὴ ἐπίθεσι.
 Τὰ ἐπιχειρήματα εἶναι πού πείθουν καὶ τὰ ἔργα πού ἀπο-
 στομῶνουν.

"ἕνα περιοδικὸ, μὲ τὸ πλατὺ περιεχόμενο πού γυρεύουμε
 νὰ δώσουμε στὸ δίκὸ μας, δὲν μπορεῖ νᾶχει ἰδιαιτέρη προτί-
 μησι γιὰ καμμιά τεχνοτροπία. Καθένας εἶναι λεύτερος νὰ
 προτιμᾶ τὴ μορφή πού τοῦ ταιριάζει καὶ τὴν ἐκφρασι πού τὸν
 ἐκπροσωπεῖ. Δὲν ἐπιθυμοῦμε νὰ δημιουργήσουμε «σχολή»,
 μᾶ νὰ βοηθήσουμε κάθε ὄξια καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωσι.

Μιὰ καὶ τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ κάθε συγγραφέα εἶναι
 τὸ ὕφος, εἶναι φυσικὸ πῶς εἶναι ἀδύνατο νὰ συμπέσουν ἀπό-
 λυτα οἱ γνῶμες πάνω στὰ ἐπὶ μέρους ζητήματα τῆς τέχνης.
 Κ' εἶναι, ἀκόμα, βλαθερῆ κάθε στερεότυπη ἀντιμετώπιση τους,
 γιὰτὶ, ἐμποδίζοντας τὴν ἔρευνα, σταματᾶ τὴν προόδου. Γι'
 αὐτὸ δᾶ δημιουργήσουμε, ὅπως γράφουμε καὶ σ' ἄλλη στήλη,
 ἐλεύθερες συζητήσεις.

Δὲ φτάνει νὰ γκρεμίζουμε, μᾶ πρέπει κί ὄλας νὰ χτί-
 ζουμε. Ὁ ἐπαινος εἶναι πιὸ πλούσιος ἀπὸ τὴν κατὰκρισι. Δὲν
 εἶναι ἀρκετὸ νὰ κουραζόμαστε γιὰ ν' ἀπομονώσουμε καθετὶ
 κακό, μᾶ εἶναι ἀνάγκη νὰ μοχθοῦμε γιὰ νὰ θροῦμε τὸ καλὸ,
 ὅπου κί ὄσο εἶναι, γιὰ νὰ τὸ ἐξάρουμε. Ὁ φθόνος πρέπει νᾶ-
 ναι κάτι ὀλότελα ξένο ἀπὸ ἀνθρώπους, πού ἔταξαν τοὺς ἑαυ-
 τοὺς σὲ μιὰ τόσο μεγάλη ὑπόθεσι, ὅπως εἶναι τ' ἀνέβα-
 σμα τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου ἐνὸς λαοῦ.

"Ἡ διαπίστωσι αὐτὴ κάθε ἄλλο παρᾶ ἀποκλείει τὸν ἐλεγχὸ
 γιὰ ὄλα ὄσα βλάφτουν τὶς τέχνες κί ἄδικοῦν τὸν πολιτισμὸ
 μας. Ἡ μάχη μὲ τὸ λογιωτατισμὸ δὲν πῆρε τέλος ἀκόμα.
 Βρίσκεται στὶς πιὸ σημαντικὲς ἐπίσημες θέσεις καὶ πνίγει κάθε
 βαθὺ καὶ λυτρωτικὸ ἀνασασμό. Μᾶ κί ὁ ἐλεγχος αὐτός, ἐκ-
 πρόσωπος μᾶς φωτεινῆς ὑπόθεσις, τότε παίρνει σημασία, ὅταν
 γίνεται μ' ἀνωτερότητα.

Τὴν κριτικὴν, πάλι, πρέπει νὰ τὴ διακρίνει ἢ εἰλικρίνεια, ἢ
 εὐσυνειδησία καὶ, κάτι πιὸ σημαντικό, ἢ ἀπόλυτη καλὴ πρό-
 θεσι. Ἡ κριτικὴ πού θριαμβολογεῖ μονάχα ὅταν κατασπαρά-

ζει ἕνα ἔργο, εἶναι ὀλότελα ἀρνητικὴ καὶ στεῖρα. Ἐκεῖνοι οἱ
 κριτικοὶ ἐπέζησαν, σ' ὄλες τὶς ἐποχές καὶ σ' ὄλους τοὺς τό-
 πους, πού κατόρθωσαν ν' ἀναδείξουν καὶ νὰ καθιερώσουν
 ἄξιας. Ἡ «ὑπερκριτικὴ», πού δὲν παραδέχεται τίποτα, γιὰτὶ
 καρτερὰ τ' ἀριστοῦργημα, εἶναι ἐχθρικὴ πρὸς τὴ ζωὴ καὶ
 τὴν ἐξέλιξι.

Οἱ λογοτέχνες μας κ' οἱ καλλιτέχνες μας εἶναι ἀπὸ τὶς
 πιὸ βασανισμένους φυσιολογικῶς τοῦ τόπου μας. Μονάχα ὁ
 βαθὺς κί ἀσίγαστος πόθος τους μπορεῖ νὰ τοὺς κρατᾶ σ'
 ἕνα ἐπάγγελμα, πού τὸ κράτος, μὲ τὴν ὡς τώρα ἀδιαφορία
 του, τὸ τοποθέτησε στὸ πιὸ χαμηλὸ σκαλί ἀπ' ὄλα τ' ἄλλα.
 Οἱ περισσότεροι, γιὰ νὰ μὴν ποῦμε τὸ σύνολο, εἶναι ἀναγκα-
 σμένοι, γιὰ νὰ ζήσουν, νὰ κάνουν μιὰν ἄλλη δουλειὰ, κλέ-
 βοντας, γιὰ νὰ γράψουν, πότε ἀπὸ δᾶ μιὰ μέρα καὶ πότε ἀπὸ
 κεί μιὰν ὥρα. Τὸ πῶς κατορθώνουν, μὲσα στὶς ἐχθρικές ἀν-
 τίθετες συνθήκες, νὰ μᾶς δίνουν κ' ἐξαιρετὰ ἔργα, εἶναι μιὰ θαυ-
 μαστὴ ἱστορία γεμάτη δυσίες. Νομίζουμε ἀκόμα, κί αὐτὸ γιὰ
 τὸ καλὸ τοῦ ἔθνους μας, πῶς μποροῦμε ἀρκετὰ νὰ διορθώ-
 σουμε καὶ πολλὰ νὰ πετύχουμε, πού ἀπ' αὐτὰ ἐξαρτιέται ὡς
 ἕνα βαθμὸ κ' ἢ ποιότητα, ἂν τὰ ζητήματά μας τ' ἀντιμετωπι-
 σουμε ὄλοι μαζί μὲ συναδελφικότητα.

Αὐτές, στὴ νέα περίοδο, δᾶ εἶναι οἱ ἐπιδιώξεις τοῦ περι-
 οδικοῦ μας. Δὲν ξέρουμε πόσες δᾶ πραγματοποιήσουμε. Γιὰτὶ
 ἐκεῖνοι μονάχα πού δὲν προσπαθοῦν ποτὲ τίποτα, δὲν κάνουν
 λάθη. Κί ἔμεῖς γυρεύουμε κάτι νὰ γίνει. Μποροῦμε ὄμως νὰ
 ὑποσχεθοῦμε πῶς δᾶμαστε πάντα πρόθυμοι νὰ διορθώσουμε
 τὰ λάθη πού μὲ καλοπροαίρετη διάθεσι δᾶ μᾶς ὑποδειχτοῦν.

Μὲ τὴν ἐλπίδα πῶς, ἂν κατορθώσουμε νὰ δημιουργήσουμε
 ἕνα κλίμα πνευματικῆς στοργῆς καὶ συνεργασίας κ' εὐρύτητα
 σκέψης στὸ περιοδικὸ μας, αὐτὸ σὲ κάτι δᾶ βοηθήσει τὸν πο-
 λιτισμὸ τῆς χώρας μας στὶς δύσκολες αὐτές γιὰ τὸ ἔθνος
 μας ὥρες, ζητοῦμε τὴν συμπαράστασι κάθε τίμιου ἐργάτη
 τῆς τέχνης.

Τ Ε Τ Ρ Α Σ Τ Ι Χ Α

Τοῦ Κ. ΦΡΙΑΛΙΓΓΟΥ

Ὅθᾶ ξανανοίξουν τοῦ κλειστοῦ παρᾶθυρου τὰ φύλλα,
 Κί ἀπ' τοῦ γυαλοῦ τὸ σάλεμα θὲ νᾶμπει νέος ἀγέρας,
 ξανθὸς θεὸς τὸ χάρμα γλυκογελάει τῆς μέρας
 κί ἀνακλαδίζονται οἱ κορφές καὶ τοῦ δρυμοῦ τὰ ξύλα.

★

Βαθιά τὸ μέλι τὸ ξανθὸ τὸ κράτησες, λουλουδι,
 κί ἢ μέλισσ' ἀργοπόρεσε καὶ πάει νὰ γείρει ἢ μέρα.
 Σὲ ποῖδ καλάμι παίζεσαι, τετράφυλλο τραγοῦδι,
 νὰ πάρω ἀράδα τοὺς σκοποὺς καὶ τὰ πουλιὰ τοῦ ἀγέρα;

★

Ξύπνα τ' ἀηδὸνι τὸ πουλι καὶ γύρω μας φωνιτώνει
 νύχτα βουβὴ καὶ καρτεράει ὁ κόσμος κάτῃ ἀπόψε.
 Ἐβγα τὴ γλυκαπαντοχὴ τοῦ Ἀπριλομάη καὶ κόψε,
 πάντε, γαλιάντρες καὶ πουλιὰ, καὶ τραγουδάει τ' ἀηδόνι.

★

Δύμισε, τζιτζικα, σὰ δυὸ τὴ φεγγερὴ σου μέση
 κί ἄς πιεῖ τὴ δρόσο τῆς φωνῆς σου ἢ πυρωμένη φλόγα.
 Κί ὅταν φωνιτώνει ὁ Τρουγητῆς κί ὅταν μελώνει ἢ ῥόγα,
 καὶ τὸ κορμί σου φρούγανο κάτου ἀπ' τὴ λέφκ' ἄς πέσει.

Γράμματα

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΗ ΜΟΡΦΩΣΗ

Το άρθρο αυτό ο γνωστός Γάλλος συγγραφέας και πρόεδρος του Γαλλοελληνικού Συνδέσμου της Γαλλίας Maurice Bedel έγραψε, έπειτα από παράκλησή μας, ειδικά για το περιοδικό μας.

Ένα άρθρο του MAURICE BEDEL

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ενός εθνικού έργου μεταλλουργίας μου ζήτησε μία μέρα να κάνω διαλέξεις στους νεαρούς μαθητευόμενους εργάτες του.

— Διαλέξεις; του λέω, ναι, αλλά στο ύπαιθρο, να μάς συνοδεύουν γυρλόι με τα τραγούδια τους και περιστερία με τα γουργουρητά τους.

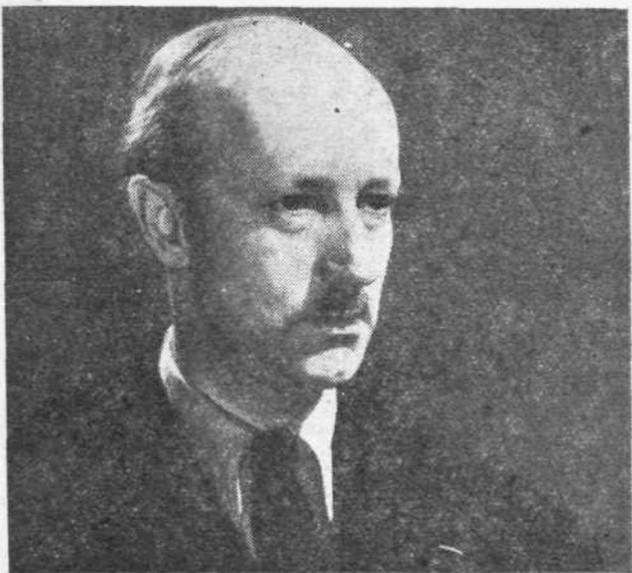
Έτσι αυτό το δημοφιλές καλοκαιριάτικο απόγεμα ή κορφή ενός λοφίσκου της Τουραίν φαινόταν στεφανωμένη από παιδικά πρόσωπα. Γύρω απ' αυτόν που τους μιλούσε ήταν ένας κύκλος από ρόδινα μάγουλα και ζωηρά βλέμματα. Τα χείλη έμειναν μισάνοιχτα από προσοχή και ευχαρίστηση—έτσι όπως μένουν τα χείλη των παιδιών που ακούνε μίαν δημοφή ιστορία. Ούτε ή μάχη των πουλιών στα γειτονικά δέντρα, ούτε το ξεπέταγμα κανενός λαγού, δεν κατάφεραν ν' αποσπάσουν την προσοχή του νεαρού ακροατήριου.

Ήτανε καμιά πενήνταριά παιδιά που προορίζονταν για τονναδόροι, εφαρμοστές ή μονταδόροι. Το πρωί ακόμα βρισκόταν στο μαγνάνι τους ή στον τόρνο τους. Και λίγες ώρες αργότερα, τυλιγμένα στο γαλάζιο, με τα ρουθόνια ορθάνοιχτα στ' αρώματά του τριφυλλίου και του αγιοκλήματος, άκουγαν το μάθημα του απρόοπτου δασκάλου τους. Είχαμε σκαρφαλώσει στις πλαγιές ενός λοφίσκου με άσπρα χώματα, επικαθισμένα πάνω σε πολύ παχιά απολιθωμένα άβυσσοειδή στρώματα.

Παίρνοντας λοιπόν άφορμή απ' αυτά τα γεωλογικά δεδομένα, ανάπτυξα στους προσωρινούς μου μαθητές ένα μάθημα για την καταγωγή της Γης.

Είπα πως ή Γη ξεκίνησε από τον Ήλιο—όπως γράφουν οι συγγραφείς. Πως έκτινάχτηκε στο διάστημα κι άρχισε μία περιπέτεια που δεν φαίνεται να έχει γρήγορο τέλος. Πως πέρασε απ' την κατάσταση του διάπυρου νεφελώματος στην κατάσταση της ρευστής ύλης, όχι βέβαια χωρίς στ' αναμεταξύ να βγάλει και τη Σελήνη απ' τα σπλάχνα της. Ύστερα αναπαράστηκα πως άρχισε να κρουσταινει, να πρίζεται και να ύψωνει τις στεριές της στον ελεύθερο αέρα. Κι' από κει ρίχτηκε στις εμπνευσμένες θεωρίες του Wegener για τη μετάσταση που έπαθαν οι ίδιες αυτές στεριές... Όχι, όχι, κείνη τη στιγμή δεν ύπληρχαν πιά ούτε πουλιά που πάλευαν, ούτε αρώματα.

Στά μάτια του νεαρού μου ακροατήριου ύπληρχε ή Αμερική που ξεκόβεται απ' την Αφρική και την Εύρωπη,

Ο Maurice Bedel

ύπληρχε ή σημερινή πλευρά του Μεξικού που ξεμάκρυνε από τη σημερινή πλευρά της Σενεγάλης, ύπληρχαν οι Πόλοι που κάταν τον περίπατό τους, ή Αυστραλία που είχε χάσει το δρόμο της..

Ύπληρχε πρό πάντων κάτι το περιπετειώδες στα μεγάλα αυτά φαινόμενα της φύσης, που αχμαλώτιζε τ' άθωα αυτά μυαλά.

Όταν τελείωσα με τις μεγάλες και νεκρές εποχές του πλανήτη μας, τους παρυσίασα τη ζωή πάνω στη Γη κι έβουρα τη νεαρή μου τάξη σε μία άλλη περιπέτεια—στ' αυτή που, περνώντας από χίλιες δυο επιτυχίες και αποτυχίες της εξέλιξης, κατάληξε στον άνθρωπο. Ζωντανέυα στα μάτια τους τ' άμετρητα μαλάκια που με τα δσπρακά τους είχανε σχηματίσει το έδαφος αυτού του λοφίσκου όπου είμαστε μαζωμένοι. Αναζήτησα μέσα στους βάλτους των κατακλυσμιαίων βροχών όλα τα φερωτά έρπετά της προϊστορικής εποχής και παράστημα αυτά τα χορτοφάγα τέρατα να βόσκουν κάτω απ' τα κατάπληκτα βλέμματα των δντων εκείνων που θαρχότανε μία μέρα να γίνουν τονναδόροι, μονταδόροι, εφαρμοστές. Ύστερα περπατήσαμε μέσα σε δάση, κάτω από φτέρες ψηλές σαν έλάτια, ανάμεσα σε μούσκλια γιγαντένια όπου, για να προχωρήσουμε, έπρεπε ν' ανοίξουμε ένα δρόμο φανταστικό με μίαν υποθετική αξία. Τέλος τους έφερα πρόσωπο με πρόσωπο με τον άνθρωπο του Cro-Magnon και του Néanderthal (!).

Το μάθημα τραβούσε καλά κι έφτασε σε λίγο στον σημερινό άνθρωπο, στην κακία του, στην έπιστήμη του, στην τελευταία του νίκη πάνω στην ύλη με τη διάσπαση του ατομικού πυρήνα. Στο μεταξύ ή μάχη των πουλιών είχε τελειώσει. Ο ήλιος αγκάλιαζε μ' ένα φως τρυφερό τούτη τη γη που γεννήθηκε απ' αυτόν. Οι όριζοντες λουζόνταν μέσα στη γαλήνη. Απ' το χωριό που βρισκόταν στα πόδια μας, ανέβαινε ο συνθισμένος θόρυβος του γύφτικου άμμοιού και του ξύλινου σφυριού του βαρελά. Σάπασα. Τα παιδιά άκουγαν ακόμα. Μά εκείνο που άκουγαν δεν ήτανε πιά οι δημοφες ιστορίες της έπιστήμης. Ήτανε ή άπληχηση που εύρισκαν μέσα τους οι γεωλογικές ηλικίες.

Νά τ' όμολογήσω; Είχα συγκινηθεί. Γύρω μου παλλότανε ή άνικανοποίητη περιέργεια των εργατόπαιδων. Οι έρωτήσεις πέφτανε πάνω μου σαν άγκίστρια, που τά ρίχνει κανείς κ' έλπίζει πως κάτι ώραίο θα τραβήξει.

Μετά τη Γη χρειάστηκε να τους εξηγήσω τη Σελήνη και τις δυνατότητες να τη φτάσουμε με πυραυλοκίνητα μέσα.

—Και ο Άρης; μου λέγανε. Ύπληρχε τάχα κει πάνω αρκετό οξυγόνο για να μπορεί να ζήσει ο άνθρωπος; Και τά νεφελώματα; Τί πάει να πει «νεφέλωμα»;

—Και ή άτομική ενέργεια; με ρώτησε ο μικρότερος της παρέας.

Δέ θα σταματούσε αν δεν τούδινα να καταλάβει κάτι για τά ηλεκτρόνια που βομβαρδίζουν και για τον πυρήνα που βομβαρδίζεται. Τέντωνε το μικρό του ανάστημα όχι προς τις εξηγήσεις μου, αλλά προς την αλήθεια που έκλειναν αυτές μέσα τους—αλήθεια που γοήτευε το παιδικό του μυαλό.

Αφήσαμε το μέρος όπου είχα μαζευτεί. Περνούσαμε μέσ' από χωράφια και λειβάδια, δίπλα σε φράχτες, ακολουθούσαμε δρόμους βαθείς, όπου το καθέτι ήτανε άφορμή για καινούργιες έρωτήσεις. Φοβόμουνα μήπως μάς βρει ή νύχτα, γιατί τότε θαμουνα ίσως υποχρεωμένος να τους μιλήσω για κάθε άστρο.

ΣΚΕΦΤΗΚΑ τότε πόσο μεγάλη είναι τούτη ή άδικία που, ανάμεσα στις άλλες κοινωνικές άδικίες, αποστερεί τις δροσερές διάνοιες των παιδιών αυτών από τη μάθηση, ενώ

1. Απολιθωμένο σκελετό του προϊστορικού ανθρώπου, που βρέθηκαν στα μέρη αυτά.

της σκορπίζει μ' άπλοχεριά σε άλλα παιδιά που τό μυαλό τους είναι λιγώτερο δροσερό, αν όχι έκφυλισμένο. Ένοιωθα με πόνο ποιά άσύγκριτη εϋδαιμονία στερούσε ή κοινωνία στα παιδιά αυτά. Κι' αυτό, γιατί τό Κράτος δεν μπορούσε ν' αναλάβει μία τολμηρή πρωτοβουλία.

Μά τί λοιπόν; Έλεγα. Δεν έχουν αυτά τά παιδιά δικαίωμα ούτε στον Άριστοτέλη, ούτε στον Πλάτωνα; Ο άγνωστος για πάντα τη σοφία του Σωκράτη, την ευγλωττία του Δημοσθένη; Δέ θα γνωρίσουν ποτέ τό Βιργίλιο, τον Όράτιο, τον Τάκιτο; Δέ θα μάθουν ούτε και τ' όνομα ακόμα του Γαλλιλαιού, του Νεύτωνα, του Λεονάρδου Ντά Βίντσι; Κι' αν τους ρωτήσει κανείς ποιός ήταν ο Καρτέσιος, ν' άπαντήσουν πως δεν ξέρουν ούτε τί, ούτε για ποιόν τους μιλάνε:

Ύπληρχε έγκλημα πιο άποδειγμένο, πιο εξώφθαλλο, από τό ν' άπαγορεύεις σε μίαν ανθρώπινη ύπαρξη να πληροφορήσει τον πλοΐτο που άνήκει σ' όλο τ' ανθρώπινο γένος;

Πάνω στον Όμηρο έχει δικαίωμα όλος ο κόσμος, τόσο ο ποιητής όσο κι' ο μεταλλουργός. Η Ίλιάδα άνήκει σε σάς καθώς και σε μένα, με τον ίδιο τρόπο που άνήκουν σε σάς και σε μένα οι Δελφοί και ο καθεδρικός ναός της Chartres.

ΕΥΡΙΠΙΔΗ

ΠΑΡΟΔΟΣ

Στροφή 1

Απ' τη γη της Ασίας, τον Τιμώλο τον ιερο παρατώντας, ξεχύνομαι προς το θεό της βουής, για γλυκό κόπο και για έναν κάματο, περηνό κάματο, κι ανακράζω του Βάκχου το εϋ άν.

Αντιστροφή 1

Ποιός είν' έξω στο δρόμο; Όποιος [είναι στο δρόμο, ως διαβεί παραπέρα κι' ως πάει στο σπίτι του, και μ' εϋλάβεια να κλείσει το στόμα του, γιατί είν' όρα, ως τ' όρίζουνε τά ιερά, του Διονύσου τον ύμνο να πώ:

Στροφή 2

Μακάριος ο καλότυχος, που τά μυστήρια αγνάντισε των θεών κι' αφοσιώνεται σ' αυτά, που αγιάζει την ψυχή, και μ' όσιους καθαρούς περηνά σά Βάκχος, πάνω στα βουνά. Που της Κυβέλης της τρανής Μάνας γιορτάζει τά όργια, και, θύρο αναυιάζοντας ψηλά, κισσοειφάνωτος, λατρεύει το Διόνυσο. — Βάκχες μου όμπρός, Βάκχες μου [όμπρός!

Για φέριτε το Διόνυσο το θεό της βουής, του θεού το γιό, σ' έλληνικούς δρόμους πλατιούς, απ' της Φρυγίας τά βουνά.

Αντιστροφή 2

Αυτόν, που ή μάνα τον άλλωτες, πιαστή στα κοιλοπόνια της, με τη σηγή του Δία βροντή, τον έβγαλε από την κοιλά

Με μία ταχυδαχτυλοργία άνάξια του πολιτισμού μας, ύπληρχεις προικισμένες με λογικό, όμοιοί μας, άδέρφια μας, μένουν χωρίς τά κλειδιά αυτού του κήπου της γνώσης που θά είναι, στο κοντινό μέλλον, το μοναδικό πρόσφορο καταφύγιο μίας ανθρωπότητας που θάχει τη δυνατότητα να περνάει μίαν αναπαυμένη ζωή. Έρχονται στον κόσμο για ν' άπολαύσουν τις αναρίθμητες πλεуρες του, τά μυστικά άποθέματα γοητείας, κι' ο κόσμος αυτός τους μένει άγνωστος. Ένώ ύπληρχουν άλλοι άνθρωποι που τον γνωρίζουν, που φλέγονται από την έπιθυμία να τους τον δείξουν, μά δεν μπορούν να πληροφορήσουν τά παιδιά αυτά.

Ένώ οι νεαροί μου φίλοι, σκορπισμένοι σε μικρές ομάδες, σχολάζαν μεταξύ τους τις ιστορίες των ήπειρωτικών μεταστάσεων, των προϊστορικών τεράτων και του άτόμου για τις όποιες τους είχανε μιλήσει, έγώ σκεφτόμουνα τον πλοΐτο που αντιπροσώπευε καθ' ένας απ' αυτούς, στο πνευματικό κεφάλαιο της ανθρωπότητας. Πλοΐτο, άλλοίμονο, θαμένο. Πλοΐτο μη παραγωγικό, έξ αιτίας ενός περιορισμένου, στενού, άχρηστου, αντικοινωνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Μετάφραση: ΣΩΤΗΡΗ ΠΑΤΑΤΖΗ

Β Α Κ Χ Ε Σ

Μετάφραση Άπόστολου Μελαχρινού

κι' έχασ' ή ίδια τη ζωή, με τη χτυπιά του κεραυνού

Στροφή 3

Ω, της Σεμέλης θρέφτρα εϋ, Θήβα, στολίσου με κισσό. Φούντωσε, άνθισε το όριόταμπο σμιλάγκι, το πρασινωπό. Κι' ένθεη βακχέψου, στολιστή με κλαδιά δριού ή μ' έλαιού και ντύσου την κοκκιδιωτή νεβρίδα, με το κρόσσωμα μαλλιού πλεχτού, απ' άσπρο άρνι: Κράτα ένα θύρο μεθυστή, κι αξία γίνου για όσα: εϋτς χορούς θά στήσει πάσα ή γής. Σά σέρινε ο θεός τους θιάσους απ' όρος σε όρος, ως εκει που ο λαός μένει ο θηλυκός, σαγίτες κι' άργαλιούς φεβγός, του Διόνυσου οιστροκέντητος.

Αντιστροφή 3

Ω των Κουρήτων ή σπηλιά, της Κρήτης άγια χώματα, όπου ο Δίας γεννήθηκε, σε άντρα, όπου οι Κορύβαντες με κορήν τρέικωχα ήβρανε για έμε το τεταυτό πεσί, σε κύκλο, και συγκέρασαν το βαριό άχρ του τούμπανου με το γλυκό το φύσημα του φρύγιου αϊλου, και τάδωσαν στη Μάνα Ρέα, — στα χέρια της— ν' άχει στα εϋ άν τά βακχικά. Κι' από τη Μάνα τά έλαβαν άλλοπαρμένοι Σάτυροι και τάσμειξαν με τους χορούς, στις γιορτασιές τις τρέιχρονες, που είναι του Διόνυσου ή χαρά.

Έπωδός

Χαρά του! σύντας στα βουνά δρέμοντας με τις συντροφιές απ' τά τρεχιά των θιάσων πέσει, μες στης νεβρίδας του το ντύμα το άγιο, ή άγρη του ζητά τράγου αϊμα, σκοτωτού, τ' όμό του κρέας να χαρεί. Άμολυτός πιά στα βουνά, τά φρυγικά, τά λυδικά, ο θεός της βουής σέρινε το εϋ εϋ! Η γής όρει γάλα, όρει κρασί, όρει και ξηχάρ μελισσιού, που ως κισσός βγαίνει λιβανιού. Κι' ο Βάκχος νάρθηκα ως κρατεί, με το φλογάτο έντός δαδί, δρέμει κι' ως κρούει τις δραματώες με βοές, κι' άνάβουν για όρηχμό, όρηχνη το άβρο πλεξούδι του στον άνεμο και με κρανγές κι' εϋ άν τέια ανακράζει τες: — Βάκχες μου, όμπρός, Βάκχες μου, [όμπρός!

Με' το χρυσάφι στολισμα, που όρει του Τιμώλου ο Παχτωλός, το Βάκχο τραγουδήσετε, σε τούμπανα κουφόβροντα. Κι' αναγαλλιάστε με τά: εϋ άν για το θεό τον εϋιον, με φρυγικά βόνητά κι' άχούς, σύντας ο γλυκοκέλαδος κι' ιερός κάλαμος, ιερά σφυρίζει τά παιξίματα τάσωστα στις άλλόφρονες: «για το βοννό, για το βοννό!» Κ' ή Βάκχα εϋτς, χαρούμενη, όμοια πουλάρι που τηδά πλάι στη φοράδα μάνα του, κινάει γοργοπόδαρη με άψιφά χοροπηδήματα.

του ANDRE DE RICHARD

Αυτό το μαγικό φως που έρχεται από τους πιο καθαρούς και αιετούς, αλλά κι' από τους πιο σκοτεινούς μαζί και που ο Οιδίπιδας το κρατούσε κλεισμένο μέσα στο τυφλό του κεφάλι, μ' έκανε πάντοτε να μπιρνώ ν' αντισηκώμαι στις φαρμακερές δυνάμεις της ανθρώπινης μοίρας.

Αιώνες χριστιανισμού, που 25 δλόκληρα χρόνια στάθηκαν σε μένα άφορμη για επίπονες όσο και μάταιες αναζητήσεις, αναστήθηκαν ξαφνικά μες στην καρδιά μου μ' ένα πρώτο ταξίδι μου στην Ελλάδα. Ακριβώς όπως μέσα στους κόλπους της γης τόννοι και τόννοι από κάρβουνο άφομοιώνονται από μόνοι τους, σιγά—σιγά, για να κατασταλάξουν τέλος σε μία μικρή σταγόνα διαμαντιού.

Οι θεοί δά ξαναεβούνε στο φως. Αυτά τα μαρμάρια και μπρούντζινα αγάλματα, που τα κατεβάσανε με τρόπο προσβλητικό μέσα στα υπόγεια της γης, όταν οι καταχτητές πατήσανε την Ελλάδα, δά ξαναβρούνε σε λίγο τη θέση τους στον ήλιο. Οι άνθρωποι, χωρίς άμφιβολία, δέ δά θέλανε να είναι οι μάρτυρες του έξευτελισμού τους. Αλλά από καιρό το βλέπει κανείς στα μάτια τους, που δέν είναι νεκρά αλλά άδεια, πώς δέν άσχολούνται πιά με τουτό τον κόσμο που νομίζουμε πως τους έχουμε κλέψει.

Είσαστε πολύ ματαιόδοξοι πιστεύοντας — κι' αυτή σας τη ματαιόδοξία την πληρώσατε με το αίμα σας — ότι μπορεί να υπάρχει κάποια σχέση μεταξύ του Ίκάρου και των άεροπλάνων σας, του Άχιλλέως και των πολέμων σας, του Ίπποκράτους και της πενικιλίνης.

Μιά προς μία οι εικόνες άνεβαίνουν στο φως. Μιά άνδισια αγάλματων που, το λιγώτερο, έχουν γίνει δετα ύστερα άπ' αυτή τη μακρά τους περιπλάνηση μέσα στη λήθη. Ο κόσμος έμοιαζε σά νάθελε να καταλάβει τη γλώσσα τους, όταν μία σκοτεινή μέρα ύποχρεώθηκαν, βιαστικά — βιαστικά, να ξανακατέβουν στην άνυπαρξία.

Δέ λερώθηκαν όμως από το τρομαχτικό θέσμη της καταστροφής, που τόσο φαίνεται να εύχαριστετ το μάτι του όρθιου ζώου. Θά ξαναεβούν από τά υπόγεια μετά το τελευταίο σφύριγμα των σειρήνων οι άθανάτοι θεοί.

Θαμμένα και τ' αγάλματα, σαν τους άνθρώπους που άκούνε τις σειρήνες, μάς επέτρεψαν να παίζουμε μόνοι. Και πιστεύουμε ίσως πως δά τά ίδουμε ίδια, όπως ακριβώς ήταν πρώτα. Έχουν άφήσει όμως μέσα στη γη αυτό το άόρατο πράγμα που δέν έχει όνομα και που κάποτε έκανε τη ζωή μας, για μία μόνο στιγμή, να μοιάζει με τη δική τους. Άνάμεσα σ' αυτά και σε μάς το φως έχει πεθάνει.

Ο Έρμης δά ξαναπάρει τη θέση του μέσα στο χρυσοπράσινο σιδέρα που λούζει την Όλυμπία. Θά ναι καλλίτερα να μην πάμε να του δείξουμε πως κατάντησε ο πόλεμος το δέρμα μας και το βλέμμα μας.

Πώς, μούλεγαν οι άνδρωποι που γύριζαν από την Ελλάδα, «άγαπάτε αυτόν τον τόπο και δέν ξέρετε το τάδε μέρος;»

—Όχι. Δέν έτυχε να ιδώ αυτό το έρειπίο που σάς δάμπωσε, αλλά ξέρω καλά μία έληά στη Μύκονο. Άνάμεσ' άπ' αυτήν έχω ιδεί έναν άνεμόπολο να γυρίζει κι' αυτή την έληά δέ δά την έχετε ιδεί σετ ποτέ.

Έτσι στα νιάτα μου ζήλεκα αυτούς που διάβαζαν εύκολα Εύριπιδη ή Ήσίοδο. Αιστάνθηκα άμέσως ότι αυτό που όνόμαζα ό κνηρία μου μ' έμπόδιζε να τους φτάσω. Τώρα είναι από σκοπό που άπομακρύνομαι από τά συγγράμματα, γιατί έχω μάθει πως μόνο με την καρδιά μπορεί να γνωρίσει κανείς αυτή τη χώρα.

Το φεγγαρίσιο φως της Ελλάδας κάνει ήλιθιο το σοφό και τρελλό τον ποιητή. Εύτυχισμένος έκείνος που μπορεί να κοιμηθεί στην Έπιδαυρο με την έλπίδα να ξυπνήσει τρελλός!

Υπάρχει στο Μουσείο των Άθηνών ένα άγαλμα έφθου, που έμεινε αιώνας μέσα στη θάλασσα. Η θάλασσα δέν το έφθειρε, αλλά, αντίθετα, του σχημάτισε κάτι σαν δαυμάσιους ίριδιστούς σπόγγους σε μερικά σημετα του σώματός του. Το σχημάτισε τουφες από κρυσταλλώματα άνάμεσα στις κνήμες του. Έκαμε τά μάτια του νά ναι γιομάτα από άγνωστα δάκρυα. Τά χείλη πληγωμένα και μακρυές κόκκινες ραβδώσεις πάνω στο στήθος του.

Νά ένα είδωλο που συγκινεί και μιλεί κατά διαφορετικό τρόπο, από τον τρόπο που συγκινούν και μιλούν οι πέντε πληγές, το χτύπημα της λόγχης στο πλευρό και το άκάνθινο στεφάνι.

Η πατρίδα είναι παντού όπου βρίσκεται κανέννας» λέει ο Έρμης στον Πλωτωνα. Δέ ζω παρά στην Ελλάδα. Κάθε άλλο φως έξω από τό Έλληνικό μου είναι άπαισιο. Για να ύπάρχω, πρέπει να είμαι τυφλός.

Γιά την παράσταση της μετάφρασης μου της Έκ άβ ης ο σκηνογράφος είχε, πολύ πετυχημένα, σχεδιάσει έλληνικά τοπετα στο χιτώνα του Όδυσσέα. Θάθελα ο κάθε άνθρωπος να μπορούσε να φέρνει αυτό το ίερο τατουάζ πάνω στο σώμα του.

Μετάφρ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ

ΛΥΤΡΩΜΕΝΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ

του ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΠΕΤΡΙΔΗ

Σκύβουν οι αιώνας μπρος στής λευτεριάς το δαφροστολισμένο εικονοστάσι. Το χιλιονεیرهμένο τους προσκύνημα στην ώρα την έπίσημη έχει φτάσει.

Σέ μεσονύχτια Άνάστασης ως ξεχυθούν έπίγειοι άστειρισμοί με τά λευκά άγιοκέρια και χείλη ως δοκιμάσουν γλυκασμούς φιλιών κ' έγκάρδιο σφίξιμο ως μοιράσουν χέρια.

Κι' ως δούρουν οι κνυματισμοί των Αιγαίου με τη μελίφθογγη του φλοίσβου γλώσσα κι' ως ύψωνθούν από γυαλούς και κάβους όσα όσματα οι νησιώτες λαχταρούσαν κι' όσα,

μες σε καρδιές, σά μες σε σέρρες, λουλουδίξαν, μά ήταν βαθιά κρυμμένα, σφιχτοκλειδωμένα και μοιάζαν παρακάλια μυστικά ίερέα, που πίσω από τά χείλη χάνονται σβησμένα.

Σάν της λευτεριάς γιορτάσι, ποιό γιορτάσι; Ποιός με λόγια, χρώματα, σκοπούς θά πλάσει άφθαρτο μνημείο άπ' της ψυχής μας την πλημμύρα, που όλη ναι γεμάτη πνεύμα, φώτα, μύρα;

Σύνανα, μονοαγάπητη άδερφή μας Ήοινα, την τρανή μας αναγάλλιαση να κελადήσεις και στις αύρες, που το Αιγαίο όργώνουν ήρεμα, νιές στροφές, καινούργια μέλη να χαρίσεις.

Και χοροί—οι νησιώτικες οι «σούστες»—ως στηθούν από ναυτικούς λεβέντες και νησιωτοπούλες κι' ως ροδίσουν μάγονια σά ροδανγούλες κι' ως γελάσουν—άλικα γαρύφαλα—τά στόματα κι' ως φωνάζουν, μες στη ζέστη του χορού, την έπαρδό «κόρη, δός μου το μαντίλι, για να σε φιλώ στα χείλη...».

Άπριλίου 1947

Έλεύτερα

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

«ΜΠΑΤΕ, ΣΚΥΔΟΙ, ΑΔΕΣΤΕ.»

Του ΘΡ. ΣΤΑΥΡΟΥ

Τά «Έλεύτερα Γράμματα» πάντα πίστευαν πως έπρεπε και το θεωρούν σήμερα πρό πάντων άνάγκη έπιταχική να σταματήσει ή γλωσσική άκαταστασία που μάς δένει και να καθιερωθεί ένας κοινός γλωσσικός τύπος που να τον σέβονται όσοι γράφουν τη δημοτική ή τουλάχιστο να μην άπομακρύνονται πολύ άπ' αυτόν.

Για να βοηθήσουμε στην πραγματοποίηση αυτού του σκοπού ζητήσαμε από κ. Θρασύβουλο Σταύρου να δίνει σε κάθε φύλλο μας ένα σημείωμα με τις παρατηρήσεις και τις γνώμες του για το σωστό μεταχειρίσμη της δημοτικής. Με μεγάλη ευχαρίστηση φυσικά θά δεχτούμε τη συμβολή και όποιουδήποτε άλλου συνεργάτη μας που θά είχε να προσφέρει κάτι θετικό γι' αυτό το ζήτημα. Κι ό κ. Σταύρου με χαρά θά δεχόταν παρατηρήσεις των άγνωστών άπάνω στα σημειώματά του.

Για την ορθογραφία ειδικά πολύ θά επιθυμούσαμε να κολουθούσαμε στο περιοδικό μας το σύστημα του ένός τόνου, που πιστεύουμε πως είναι ή πιο άναγκαία και ή πιο ώριμη για πραγματοποίηση ορθογραφική μεταρρύθμιση. Δυστυχώς δέν μπορούμε να υπερικήσουμε τις τεχνικές δυσκολίες που παρουσιάζονται σ' αυτό και περιοριζόμαστε για την ώρα στο να τυπώνουμε με το μονοτονικό σύστημα μόνο τα γλωσσικά σημειώματα του κ. Σταύρου, ακριβώς επειδή είναι γλωσσικά, και πάλι όχι με την κονκίδα, που τά επιθυμούσε ο συντάκτης τους, παρά με την όξεία.

Διαβάξω σ' ένα άρθρο δημοσιευμένο τώρα τελευταία σε κάποιο έντυπο :

Κάθε μέρα μία καινούργια μηχανή άνεκαλύπτετο που ενώ γινόταν άφορμη ένας αριθμός από εργατικά χέρια να άχρηστεύονται όμως το κέρδος που προέκυπτε από αυτή την άχρηστευση τό πέρναν για δικό τους οι βιομήχανοι.

Και παρακάτω : Την αντίδραση λοιπόν που άντάταξαν οι βιομήχανοι της έπαρχης έκείνης που κατωρθώσανε να χαρακτηρίσουνε για άναρχικούς τους ήγέτας έκείνους και να τους κρεμάσουν έχει αυτή τη βαθειά σημασία.

Δέν κάνω εδώ λόγο για την «ανακάλυψη» της καινούργιας μηχανής, αφού όλος ο κόσμος ξέρει πως εφεύρεση ή κάνει όποιος βρίσκει, όποιος επινοεί μια μηχανή και εφεύρεση ή τον λέμε» παραβλέπω πως σ' αυτά τα αποσπάσματα τα κόμματα, σα να ήταν εργατικά χέρια, έχουν άχρηστευτεί, ενώ δέ βρέθηκε δυστυχώς καμιά μηχανή που να μιλεί στη θέση τους και να μας βοηθήσει στο διάβασμα και στην εύκολη κατανόηση δέ λέω τίποτα για το ήθος αφήνω ασχολίαστο κι εκείνο το συμπαθητικότατο «την αντίδραση λοιπόν... έχει αυτή τη βαθειά σημασία». Ρωτώ γενικά : σε τί γλώσσα είναι γραμμένες οι παραπάνω φράσεις; «Στη δημοτική» θα απαντούσε, υποθέτω, ο αρθρογράφος. Καλά. Κι εκείνο το «προέκυπτε» κι εκείνο το «αντάταξαν» δημοτική είναι; «Ναι» θα πεί ίσως κάποιος που θα διάβαζε τη μεγάλη κρατική Γραμματική «το έγκυρο αυτό βιβλίο δέχεται την αρχαϊκή εσωτερική αύξηση». Η αλήθεια είναι πως δέχεται (§ 873) αυτή την «ανωμαλία» για μερικά λόγια ρήματα της κοινής δημοτικής και κάποτε, στη σειρά των γλωσσικών-μας σημειωμάτων, θα πρέπει να το εξετάσουμε κι αυτό το ζήτημα. Το «ήγέτας» όμως δέν το θέλει η κρατική Γραμματική. Εμείς θα το δεχτούμε κι αυτό; Και θα αναγκάσουμε και τους απλούς πολίτες και τους στρατιώτες να πάρουν αυτή την αριστοκρατική κατάληξη ή μόνο για τους «ήγέτας»-τους θα την κρατήσουμε;

Έπειτα η Γραμματική δέ φτάνει ίσαμε την «αντίδραση» που γράφει ο αρθρογράφος-μας. Εμείς θα φτάσουμε; Και έτσι θα γράφουμε όλα τα όμοια θηλυκά, να πούμε : α ί σ θ η σ ι ν, α ν ά κ ρ ι σ ι ν, π ε ρ ί σ τ α σ ι ν κ τ λ., ή θα γράφουμε και μερικά κατά το «αχρήστευση», που το βρίσκουμε στο ίδιο άρθρο; Και ποιά έτσι και ποιά αλλιώς; Θα ανοίξουμε δυό στήλες στη γραμματική-μας (σε ατέλειωτη σειρά σελίδες φυσικά), για να χωρίσουμε τα πρόβατα σαν την αντίδραση από τα ερίφια σαν την α χ ρ ή σ τ ε υ σ η; Η δέ θα ξεχωρίσουμε τίποτα παρα θα αφήσουμε όλα αυτά τα θηλυκά, έτσι ρεμπέλα κι ανυπόταχτα να κάνουν όπως θέλουν και να καταλήγει το καθένα-τους τότε σε -ιν, τότε σε -η, όπως του καπίνας κάθε φορά; Την ίδια άδεια θα δώσουμε, φαίνεται, και στα ρήματα, αφού στο άρθρο διαβάζουμε πλάι πλάι «άνεκαλύπτετο» και «γινόταν», και έτσι με δυό λέξεις θα μπορούμε να σχηματίσουμε

μια φράση κατά τέσσερις τρόπους : αισθανόταν ευχαρίστηση, αισθανόταν ευχαρίστησιν, αισθάνετο (γιατί όχι και ησθάνετο;) ευχαρίστηση, αισθάνετο ευχαρίστησιν. Τι πλούτος!

Μήπως θα προχωρήσουμε και περισσότερο; Γιατί με τη φόρα που πήραμε, που πήραν δηλαδή πολλοί που γράφουν «δημοτική», μπορούμε να πούμε : Δέν υπάρχει γραμματική και κανόνας και τάξη στη γλώσσα» ας πάνε άλλοι λαοί να καλλιεργούν τη γλώσσα τους και να την προσέχουν και να τη γυνιάζονται και να συζητούν για παραμικρές λεπτομέρειές-της» εμείς οι έξυπνοι δέν τ' ακούμε αυτά» ας πάνε άλλοι να λένε πως η γλώσσα είναι η έκφραση της ψυχής του ανθρώπου και, όπως τα ψυχικά φαινόμενα, και τά άλλα και τα νοητικά, έννοιες, κρίσεις, συλλογισμοί, δέ σχηματίζονται έτσι αυθαίρετα παρά κολουθούν κάποιους νόμους, έτσι και τα γλωσσικά στοιχεία είναι η έκφραση φυσικό είναι να έχουν και έχουν αλήθεια μια τάξη, ένα ρυθμό, μιαν αρμονία, και κάποιους κανόνες ακολουθούν. Εμείς αυτά τα περιφρονούμε και τετραπέρατοι όπως είμαστε, έχουμε πρόχειρη και τη δικαιολογία : εμάς η γλώσσα-μας δέν εξελίχτηκε ομαλά» μήτρε στη μέση η λόγια παράδοση και μας τα έκαμε σαλάτα» σαλάτα λοιπόν και άγιος ο θεός» μάθαμε από τη μάνα-μας τη δημοτική, πασαλειφτήκαμε στο σχολείο με λίγα αρχαία, διαβάζουμε στις εφημερίδες την καθαρεύουσα σε όλες τις διαβαθμίσεις-της και, όταν θέλουμε να γράψουμε και εμείς κάτι, αφήνουμε την πένα να ρίξει στο χαρτί όποια λέξη, όποιον τύπο κι όποια έκφραση πρωτοθυμηθούμε.

Μα λένε οι γκρινιάρηδες κι οι σχολαστικοί πως δέν υπάρχει μόνο επίδραση της ψυχής στη γλωσσική διαμόρφωση» και αντίστροφα η έννοια για το σωστό μεταχειρίσμη της γλώσσας, για την τάξη και την ευρυθμία-της, η φροντίδα για την ακριβολογία έχουν ενεργητική επίδραση στην πνευματική καλλιέργεια και στο ρυθμό της διάνοησης, ενώ το γλωσσικό μαλλιοτράβηγμα φέρνει και διανοητική άκαταστασία. Δέ μας μέλει ούτε γι' αυτό; Όχι; Καλά για τον εαυτό-μας» δέν αισθανόμαστε τουλάχιστο πως έχουμε κάποια υποχρέωση απέναντι στη νέα γενεά, απέναντι στα παιδιά, που παραδέρνουν — και φταίμε εμείς γι' αυτό — σε θάλασσα γλωσσικής άναρχίας με όλες τις θλιβερές-της συνέπειες;

Αν το άρθρο, απ' όπου πήρα τα παραπάνω παραδείγματα, ήταν στη γλωσσική-του μορφή μοναδικό ή σπάνιο, δε θ' άξιζε να γίνει κανέννας λόγος. Μα είναι τυπικό παράδειγμα του τρόπου που γράφεται η δημοτική κάθε μέρα κι από πλήθος ανθρώπων και γι' αυτό ούτε το συγγραφέα του έχω ανάγκη να αναφέρω (του ζητώ μάλιστα συγγνώμη που σ' εκείνον έπεσε ο κλήρος να περάσει απο τον έλεγχο, μα σε κάποιον θα έπαιρτε) ούτε το έντυπο. Έτσι στα τυφλά ν' απλώσεις τα χέρια σου σε όσα τυπώνονται κάθε μέρα σε εφημερίδες, σε περιοδικά, σε βιβλία, θα κρεμαστούν από τα δαχτυλά-σου αρμαθιές τα δείγματα της γλωσσικής ασυναρτησίας. Νομίζω πως στο ζήτημα της καλλιέργειας της δημοτικής δέν πάμε καλά και είναι πόνος να το βλέπεις. Όσοι συμφωνούν και έχουν καιρό και μπορούν, μου φαίνεται πως άξίζει να βοηθήσουν να σταματήσει ή τουλάχιστο να λιγοστεύει το κακό. Μια μικρή συμβολή σ' αυτή την προσπάθεια είναι τα σημειώματα που αρχίζω σήμερα στα «Έλεύτερα Γράμματα».

Κανένα ντοκουμέντο ιστορικό ή καλλιτεχνικό δέ μάς δίνει τόσο ζωντανά και τόσο άνάγλυφα τη ζωή, τό χαρακτήρα και την ψυχολογία του Ρώσου και του Ρωσικού λαού της προεπαναστατικής έποχής, όσο τό έργο του Α. Τολστόη «Πόλεμος και Ειρήνη». Καί είναι αυτή ή βαθιά και άναλυτική άνατομία της άτομικής και όμαδικής ψυχής που κάνει τό έργο αυτό να ένδοφέρει κάθε άνδρωπο του όποιοιδήποτε γεωγραφικού πλάτους και της όποιασδήποτε έποχής.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΟΒΟΣΤΗ

Γράμματα

Η ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΗΣ ΤΟΡΤΙΛΛΑ

Πώς γύρισε ο Ντάνυ απ' τον πόλεμο, πώς βρήκε τον έαυτό του κληρονόμο και πώς όρκίστηκε να βοηθάει τους άπροστάτευτους.

ΤΟΥ ΤΖΩΝ ΣΤΑΪΝΜΠΕΚ

Το κομμάτι που δημοσιεύουμε πιο κάτω είναι παλιό απ' την αρχή του βιβλίου «Η κοιλάδα της Τορτίλλα». Όπως και στο «Δρόμο με τις φάμπρικες», οι ήρωές του είναι άλλοι. Όμως εδώ κυριαρχεί ένας πολύ πιο ανθρώπινος τόνος, οι άλλες του μπορούν και ξαίρουν να είναι καλοί, κι όταν κλέβουν ακόμα, νομίζουν πως άπλιως παίρνουν κάτι που τους χρειάζεται, κι όταν χάνουν την ιδιοκτησία τους — τα δυο σπίτια του Ντάνυ που καίνονται — δεν ταραζούνται καθόλου, γιατί όπως λέει ο Πιλόν «εάν έχεις κάτι, φοβάσαι μην το χάσεις». Η εξαιρετική αυτή νοβέλα του μεγάλου αμερικανού συγγραφέα παίζει σε ταινία της Μέισον Γκόλντγουιν, πριν από λίγες μέρες, ο «Αθηναϊκό κινηματογράφο με τον τίτλο «Η παιδιάδα της Τορτίλλας». Η ταινία, που σ' αυτή πρωταγωνιστούν οι Σπένσερ Τρέισον κι ο Τζων Γκάρφιλντ, είναι καλά παιγμένη. Δυστυχώς όμως παραποιεί — ενδημικά πια άσραύστατα για το Χόλλυγουντ — σε τέτοιο σημείο το έργο του Σταϊνμπεκ, που καταγιά άγνωστο. Φτάνει ν' αναφέρουμε πως, ενώ στη νοβέλα ο ήρωας σκοτώνεται, στην ταινία... παντρεύεται! Έπισης δεν υπάρχει έγγος απ' τις θανάσιμες σκηνές της δουλειάς και της φτώχειας. Από έπικό το έργο έγινε ψευδορωμαντικό. Λίνουμ, σε μετάφραση του κ. Αλεξάνδρου, ένα μικρό άποσπασμα, το πρώτο κεφάλαιο, για να πάρουν μιά ιδέα οι άναγνωστες μας με ποιά πνεύμα είναι γραμμένο το περίφημο για τον έντονο άνθρωπισμό του έργο του Σταϊνμπεκ.

Σά γύρισε ο Ντάνυ απ' το στρατό, έμαθε πως είναι κληρονόμος και κάτοχος ιδιοκτησίας. Ο νιέιο, δηλαδή ο παπούς, είχε πεθάνει αφήνοντας στον Ντάνυ τα δυο μικρά σπίτια στην κοιλάδα της Τορτίλλα.

Όταν ο Ντάνυ άκουσε τί είχε τρέξει, τον έπιασε άξεφια. Δεν ήταν δά και λίγο πράμα να φορτωθεί έτσι στα καλά καθούμενα τις ευθύνες του ιδιοκτήτη. Δεν πήγε να δει το έχει του, μόνο άγόρασε ένα γαλόνι κόκκινο κρασί και το ρούφηξε όλο σχεδόν μοναχός του. Τό βάρος της ευθύνης έφυγε τότε από τους ώμους του βγήκαν όμως στη φόρα τα χειρότερα φρονιά του. Έβαλε τις φωνές, έσπασε μερικάς καρτέκλες σ' ένα χαρτοπαίγνιο της οδοού Άλβαράντο. Έκανε δυο σύντομους, μά τρικουβερτους καυγάδες. Κανένας δεν έδωσε μεγάλη προσοχή στον Ντάνυ. Τελικά τά φουρτουνασιμένα κανιά του τον φέρανε στο μουράγιο, όπου κατεβαίναν κείνη την ώρα — χαράματα πές — οι Ιταλοί ψαράδες με τις λαστιχιένιες μπότες τους για να ξανοιχτούν στο πέλαγο.

Η φυλετική αντίπαθεια έκανε τον Ντάνυ να χάσει την ψυχραιμία του. Τάβαλε με τους ψαράδες. Τους είπε «σικελιάνοι μπάσταρδοι» και «τσιογλιάνια απ' το Νησί του Διαόλου» και «σκυλιά των σκυλιών, μουλόσποροι σκυλιών» «Chingatu madre, Ρίοιο», φώναζε. Έβαλε άνοιχτή την άπαλάμη στη μύτη του κ' έκανε αίσχρες χειρονομίες σ' άχαμνά του. Οι

ψαράδες στραβομουτσούνιασαν μονάχα και μαζέψαν τα κουπιά τους και του είπαν: «Βρε, καλώς τόν Ντάνυ. Πότε γύρισες; Ξαναπέρνα το βραδάκι. Τά καινούργια κρασιά μας ψηθήκανε».

Ο Ντάνυ έγινε έξω φρενών. «Ρον un condó a la cabeza» ούρλιαξε.

«Γειά σου, Ντάνυ, του φωνάξαν. Θά σέ ξαναδοίμε το βραδάκι». Και πήδήσανε στις μικρές τους βάρκες, τραβήσανε κουπί, φτάσανε στις μπενζίνες τους, βάλανε μπρός τις μηχανές και ξανοιχτήσανε.

Ο Ντάνυ ήταν φιλότιμο παιδί κ' ένοιωσε προσβλημένος. Τράβηξε πίσω για την οδό Άλβαράντο κ' έσπαγε στο δρόμο τα τζάμια στα παράθυρα και στο δεύτερο τετράγωνο τον τσιμπήσε ένας άστουφύλακας. Ο Ντάνυ είχε σε μεγάλη ύπόληψη το νόμο, άλλωθως δέ θά καθόταν βέβαια να τόν πάνε μέσα. «Αν δεν είχε άποστρατευτεί μόλις λίγες μέρες πριν, και μάλιστα τώρα που τέλειωσε νικηφόρα ο πόλεμος κατά της Γερμανίας, θά τόν καταδικάζανε σ' έξι μήνες. Έτσι που ήρθαν όμως τά πράματα, ο δικαστής του κόσταρε τριάντα μέρες όλες κι όλες».

Κ' έτσι το λοιπόν ο Ντάνυ χουζούρηψε ένα μήνα στο κλινάρι του, σ' ένα κελλί των φυλακιών του Μόντερεϋ. Όταν τουρχότανε, ζωγράφιζε αίσχρα σκίτσα στους τοίχους κι άλλοτε πάλι καθόταν και άναπολούσε την καριέρα του στο στρατό. Δεν είχε βλέπετε τί να κάνει στο κελλί του και δεν ήξερε πως να περάσει την ώρα του. Στη χάση και τη φρέξη του φέρανε κανένα μεθυσμένο που πέρνανε εκεί τη νύχτα του, γενικά όμως ή άστυνομία του Μόντερεϋ είχε μεγάλη κασάτια κι ο Ντάνυ έμεινε δίχως παρέα. Οι κοριοί τον ένοχλήσανε λιγάκι στην αρχή, μά όταν συνήθισανε στη γένση του κι αιώτ' απ' την άλλη μεριά έξοικειώθηκε με τά τσιμπήματά τους, συγκατοικήσανε πιά χωρίς έπεισόδια.

ΣΤΑ ΔΥΟ ΕΡΧΟΜΕΝΑ ΦΥΛΛΑ ΜΑΣ

- ΜΕΡΙΚΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ**
- ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ: Άρθρο για το Θεόφιλο
 - ΝΙΚΟΥ ΒΕΗ: Ο John Schmitt κι ο ποιητής Σολωμός
 - ΚΩΣΤΑ ΔΗΜΑΡΑ: Μιά μελέτη
 - ΑΛΚ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ: Με φορηγό στις Άντιλλες (διήγημα)
 - ΚΑΘΗΓΗΤΗ Χ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗ: Ο συμβολισμός στην άρχαία Τραγωδία
 - ΠΟΛΥΔ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ: Ο παλιός καθρέφτης
 - ΡΙΤΑΣ ΜΠΟΥΜΗ-ΠΑΠΑ: Γύφτισσα του Αυγούστου (ποίημα)
 - ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΗΕΝΡΙ CUILLEMIN: Χαιρετισμοί στην Ελλάδα
 - ΣΑΙΕΠΗΡΟΥ: Ένα μέρος από την «Τρικυμία» μεταφρασμένο από το ΒΑΣ. ΡΩΤΑ
 - Μιά καλλιτεχνική σύνθεση του ΑΣΤΕΡΙΑΔΗ

Άρχισε να παίζει ένα αμυρικό παιχνίδι. Έπιασε έναν κοριό, τόν ζούπηξε πάνω στον τοίχο, έγραψε έναν κύκλο γύρω με το μολύβι και τόν όνόμασε «ό Δημάρχος». Υστερα έπιασε άλλους και τους όνόμασε το δημοτικό συμβούλιο. Σέ λίγο είχε έναν δλόκληρο τοίχο διακοσμημένον με ζουπηγμένους κοριοούς, που ό καθένας τους είχε τ' όνομα ενός τοπικού άξιωματούχου. Τους έφτιαξε αυτιά και ούρές, τους έβαλε μεγάλες μύτες και μουστάκια. Ο Τίτος Ράφ, ό δεσμοφύλακας, σκανταλιότατος: δεν έκανε όμως παράπονα, γιατί ο Ντάνυ είχε παραλείψει τόσο το ειρηνοδικείο που τόν είχε καταδικάσει όσο και τις άστυνομικές δυνάμεις εν γένει. Όλα κι όλα, ο Ντάνυ είχε σε πολύ μεγάλη ύπόληψη το νόμο.

Μιά νύχτα που ή φυλακή ήταν άδεια, ό Τίτο Ράφ μπήκε στο κελλί του Ντάνυ κρατώντας δυο μπουκάλια κρασί. Μιά ώρα άργότερα βγήκε να φέρι κι άλλο κι ο Ντάνυ πήγε μαζί του για παρέα. Μέσα στη φυλακή ήταν πολύ πληχτικά. Σταθήκανε στου Τορέλλι, όπου άγοράσανε κρασί, μέχρις ότου ο Τορέλλι τους πέταξε έξω. «Υστερ' απ' αυτό ο Ντάνυ ανέβηκε στον πευκόνα, όπου έπεσε και κοιμήθηκε, ενώ ο Τίτο Ράφ γύρισε τρικλιζοντας στη φυλακή κι άνέφερε πως ό κρατούμενος δραπέτευσε».

Όταν ό ζεστός ήλιος τόν ζύπνησε κατά το μεσημέρι, ό Ντάνυ άποφάσισε να κρυφτεί όλη την ήμέρα για να γλυτώσει απ' την καταδίωξη. Έτρεξε και κοίτησε μέσα στους θάμνους. Έβριχνε γύρω του ματιές μέσ' απ' τις φυλλοσιές σαν κυνηγημένη άλεποϋ. Και τ' άλόγευμα, όταν πιά κανένας δέ θά μπορούσε να παραπονεθεί πως δέ γίναν όλα σύμφωνα με τόν κανονισμό, βγήκε έξω και τράβηξε στη δουλειά του.

Πήγε χωρίς δεύτερη σκέψη στην πίσω πόρτα ενός εστιατόριου. «Έχεις τίποτα ξεροκόμματα για το σκυλί μου;» ρώτησε τόν μάγερ. Και τήν ώρα που ό άνυποψίαστος αυτός άνθρωπος τίλιζε το φαί του σκυλιού σ' ένα χαρτί, ό Ντάνυ έκλεψε δυο φέτες χοιρομέρι, τέσσερα αυγά κ' ένα κοψίδι ψητό άρνι.

«Θά περάσω καμιά φορά να σε πληρώσω» του είπε.

«Δέ θέλω πληρωμή. Θά τά πετάξω, αν δέ τά πάρεις».

Υστερ' απ' αυτό ό Ντάνυ δεν είχε καμιά σχεδόν στενοχώρια που έκλεψε. Άφου έτσι τόν είχαν τόν πρώτα, έπιφανειακά τουλάχιστο ήταν άθώος. Ξαναπήγε στου Τορέλλι κ' έκανε τράμπα. Έδωσε τά τέσσερα αυγά, το κοψίδι τó ψητό, ήπιε τó ανάλογο και έξεκοψε κατά τó δάσος να μαγερέψει τó δείπνο του.

Η νύχτα ήταν σκοτεινή κ' είχε κατ'αρχήν ή όμίχλη κρημότανε σά μαλακιά γάζα ανάμεσα στα πεύκα που στέκονται σαν φρουροί στα σύνορα του Μόντερεϋ απ' τη μεριά της Ήραδας. Ο Ντάνυ χαμήλωσε τó κεφάλι του και γογγύρησε τó βήμα. Κείνη τή στιγμή έξεκρινε

μπροστά του μιά σκιά που προχωρούσε κι αυτή βιαστικά, κι όταν πλησίασε, άναγνώρισε τó γρήγορο περιπάτημα του παλιού του φίλου Πιλόν. Ο Ντάνυ ήταν άνοιχτοχέρης, θυμήθηκε όμως πως πούλησε όλα τά φαγιά του εκτός απ' τις δυο φέτες τó χοιρομέρι και τó πακέτο με τά ξεροκόμματα.

«Θά προσπεράσω τόν Πιλόν χωρίς να του δώσω γνωριμιά», άποφάσισε. «Πεπατάει σαν άνθρωπος πουχει γεμίσει τήν κοιλιά του με γαλοπούλα στο φούενο και σκέφτεται παρομοίως».

Όπου ξαφνικά πήρε τó μάτι του πως ό Πιλόν άγκάλιασε έρωτικά τó σακάκι του γύρω απ' τó στήθος.

«Έι, Πιλόν, amigo!» φώναξε ό Ντάνυ. Ο Πιλόν έβιασε ακόμα πιο πολύ τά μικρά του βήματα. Ο Ντάνυ ρίχτηκε μπροστά σχεδόν τρέχοντας. «Πιλόν, για τού τóβαλες έτσι βιαστικός, βρέ παλιόφιλε!»

Ο Πιλόν ύποτάχτηκε στο μοιραίο και κοντοστάθηκε. Ο Ντάνυ πλησίασε έπιφυλακτικά, μίλησε όμως μ' ένθουσιασμό. «Σέ γύρενα, γκαρδιακέ μου φίλε. Κοίτα δω, έχω δυο κομματάρες απ' τó ίδιο τó γουρούνι τού Θεού και μιά σακούλα άσπρο τσουρέκι. Έλα να ζολατισούμε μαζί, Πιλόν, έλα, μαγαγάσα, και σούφεξε».

Ο Πιλόν άνασήκωσε τούς ώμους του. «Όπως θέλεις», μουμούρισε σκουντούφλης. Μπήκανε μαζί στο δάσος. Ο Πιλόν τάχε χάσει. Τελικά δέ βάσταξε: σταμάτησε και κοίταξε τόν φίλο του «Ντάνυ, ρώτησε μελαγχολικά, πως τó μυρίστηκες πως έχω μιά μπουκάλια μπράντυ κάτω απ' τó σακάκι μου;»

«Μπράντυ!» φώναξε ό Ντάνυ. «Έχεις μπράντυ; Ίσως να είναι για καμιά για άρροστη χήρα» είπε με άφέλεια. «Ίσως να τó φυλάς για τόν Κύριο Ήμιών Ίησού Χριστό να τόν κεράσεις όταν θά ξανάρθει. Πουός είμαι έγώ, ό φίλος σου, για να κρίνω τόν προσορισμό αυτής της μπουκάλιας; Δεν είμαι καν βέβαιος πως τήν έχεις. Κ' ύστερα, δέ δισώω. Δέ θά τ' άγγίξω αυτό τó μπράντυ. Είσαι καλοδεχόμενος για τó γουρουνόπουλο που έχω, τó μπράντυ όμως είναι δικό σου και για πάντα σου».

«Ντάνυ, δεν έχω αντίρρηση να μοιραστώ μαζί σου τó μπράντυ μισό —μισό. Τό μόνο που έχω καθήκον να κάνω είναι να κοιτάξω μην τó πιεις όλο» — άπάντησε κοφτά ό Πιλόν.

Υστερ' απ' αυτό ό Ντάνυ άφησε κατ'ά μέρος τó ζήτημα. «Θά μαγερέψω τó γουρουνόπουλο δω χάμου στο ξέφωτο και συ μορεις να δοκιμάσεις τά κέκ απ' τή σακούλα. Βάλε έδω τó μπράντυ, Πιλόν. Είναι καλύτερα έδω, όπου μπορούμε να τó βλέπουμε κ' οι δυο μας».

Άναψαν φωτιά, ψήσανε τó χοιρομέρι και φάγανε τά ξεροκόμματα. Τό μπράντυ λιγότερα γρήγορα στη μπουκάλια. Σάν άποφάγανε, έαπλώσαν δίπλα στη φωτιά και ρουφάγανε με ρέγουλα τó μπράντυ, γουλιά — γουλιά, σαν παραγορτασμένες μέλισσες. Κ' ή καταγιά ανέβηκε άπάνω τους και νότισε τά σακάκια τους. Τό άεράκι άναστέναζε θλιμμένα γύρω τους μέσα στα πεύκα.

Κ' ύστερ' από κάμποση ώρα ό Ντάνυ κ' ό Πιλόν νιώσανε τή μοναξιά τους. Ο Ντάνυ σκεφτότανε τους χαμένους του φίλους.

«Που είναι ό Άρθουρ Μόραλες;» ρώτησε ό Ντάνυ γυρίζοντας προς τά πάνω τις παλάμες του και τεντώνοντας μπροστά τά χέρια του. «Πέθανε στη Γαλλία»,

άπάντησε στον έαυτό του, γυρίζοντας τις παλάμες προς τά κάτω κ' αφήνοντας τά χέρια του να πέσουν άπελπισμένα. «Πέθανε για τήν πατρίδα του. Πέθανε σε μιά ξένη χώρα. Ξένοι περνάν μπροστά απ' τόν τάφο του και δεν ξέρουν πως ό Άρθουρ Μόραλες κοιτάει εκεί». Γύρισε πάλι προς τά πάνω τις παλάμες του. «Που είναι ό Πάλμπο, αυτή ή χρυσή καρδιά;»

«Στη φυλακή» είπε ό Πιλόν. «Ο Πάλμπο έκλεψε μιά χήνα και κούφτηκε στους θάμνους και κείνη ή χήνα δάγκωσε τόν Πάλμπο κ' ό Πάλμπο έμπετξε μιά φωνή κ' έτσι πιάστηκε. Τώρα τόν έχουν φυλακή για έξι μήνες».

Ο Ντάνυ άναστέναξε κι άλλαξε κουβέντα, γιατί κατάλαβε πως τó άκροατήριό του δέ σήκωνε άλλη συζήτηση πάνω στο ίδιο θέμα. Μά ή μοναξιά έξακολουθούσε να τόν βαρύνει και ζητούσε να ξεχυθεί.

«Καθόμαστε δω πέρα» — άρχισε τέλος. «— με τήν καρδιά κλαμένη» πρόστεισε ρυθμικά ό Πιλόν.

«Όχι, δεν είναι ποιήμα» είπε ό Ντάνυ. «Καθόμαστε δω πέρα χωρίς σπιτί. Δώσαμε τις ζωές μας για τήν πατρίδα μας και τώρα δ'ιν έχουμε ούτε ένα κεραμίδι πάνω απ' τó κεφάλι μας».

«Ποτέ μας δεν είχαμε» έκανε ό Πιλόν να τόν παρηγορήσει.

Ο Ντάνυ ρούφηξε απ' τή μπουκάλια και σαν κάτι να όνειρευόταν, όππου ό Πιλόν άγγιξε τόν άγκώνα του και τού τήν πήρε. «Αυτό μου θύμισε, είπε ό Ντάνυ, μιάν ιστορία με κάποιον που είχε δυο καλά «σπίτια»... Είπε κ' έμεινε μ' άνοιχτό τó στόμα. «Πιλόν! φώναξε. Πιλόν! άρνάκι μου παχύ, μάλαμα, άγόρι μου. Τόχα ξεχάσει! Είμαι κληρονόμος! Έχω δικά μου δυο σπίτια».

«Καλά σπίτια;» ρώτησε ό Πιλόν μ' έλπίδα. «Είσαι ένας μεθυσμένος ψεύτης», συνέχισε.

«Όχι, Πιλόν. Άλήθεια σου λέω. Ο νιέιο πέθανε. Είμαι ό κληρονόμος. Έγώ, τó πιο άγαπημένο του άγγόνι».

«Είσαι τó μόνο άγγόνι που είχε», είπε ό ρεαλιστής Πιλόν. «Που είναι αυτά τά σπίτια;»

«Τό ξέρεις τó σπιτί τού νιέιο στην κοιλάδα τού Τορτίλλα, Πιλόν;»

«Έδω στο Μόντερεϋ;»

«Ναι, έδω στην κοιλάδα της Τορτίλλα».

«Είναι της προκοπής αυτά τά σπίτια;»

Ο Ντάνυ ξαναξάπλωσε άποκαωμένον απ' τή συγκίνηση. «Δεν ξέρω. Τό ξεχάσα πως είναι δικά μου».

Ο Πιλόν καθόταν σιωπηλός κι άφηρημένος. Τό πρόσωπό του έγινε πένθιμο. Ερίξε μιά χούφτα πευκοβελόνες στη φωτιά κ' έμεινε κοιτάζοντας τις φλόγες που στρούφιζαν φρενιασμένα κ' ύστερα έσβησαν. Για πολλήν ώρα κοιτάζε τó πρόσωπο τού Ντάνυ βαθεία ταραχόμενος κ' ύστερα άναστέναξε ήχηρά κ' ύστερα πάλι. «Τώρα πάει πιά», είπε θλιμμένα. «Μπήκε τελεία και παύλα. Οι φίλοι σου θά πενήθουν, όμως δέ θάβγει τίποτα απ' τó πένθος τους».

Ο Ντάνυ άπίθωσε χάμο τή μπουκάλια κι ό Πιλόν τήν πήρε και τήν έβαλε ανάμεσα στα γόνατά του.

«Τί πάει τώρα πιά;» ρώτησε ό Ντάνυ. «Τί θές να πεις;»

«Δεν είναι ή πρώτη φορά, συνέχισε ό Πιλόν. «Όταν είναι κανένας φτωχός, κάθεται και λέει: «Αν είχα λεφτά θά τά μοιραζόμουνα με τους καλούς μου φίλους». Μά σαν τύχει κ' έρθουν λεφτά,

τά κουβαρνταλίκια πάν περίπατο. Τό ίδιο θά γίνει και με σενα, πρώην φίλε μου. Άνέβηκες πάνω απ' τους φίλους σου. Είσαι ένας άνθρωπος με ιδιοκτησία. Θά ξεχάσεις τους φίλους σου που μοιραζότουσαν τó καθετί μαζί σου, ακόμα και τó μπράντυ τους!»

Αυτά τά λόγια φουρκίσανε τόν Ντάνυ. «Δεν είμ' έγώ από κείνους», φώναξε. «Δέ θά σε ξεχάσω ποτέ, Πιλόν!»

«Έτσι νομίζεις τώρα», είπε ψυχρά ό Πιλόν. Μά σαν θάχεις δυο σπίτια για να κοιμάσαι μέσα, θά δεις. Ο Πιλόν θά είναι ένας φτωχός paisano, ενώ εσύ θά τρώς με τó Δημάρχος».

Ο Ντάνυ σηκώθηκε τρεκλίζοντας και άκούμπησε σ' ένα δέντρο για να μην πέσει. «Πιλόν, κάνω όρκο πως έχω είναι δικό σου. Όσο θάχω ένα σπιτί, θάχεις και συ ένα σπιτί. Δός μου μιά γουλιά».

«Νά τó δω και να μην τó πιστέψω» είπε ό Πιλόν, μά απ' τόν τόνο της φωνής του φαινόταν πως είχε άλλαξει κιόλας γνώμη. «Αν γίνει όπως τó λές, θά ναι τó μεγαλύτερο θαύμα τού κόσμου. Οι άνθρωποι θάγονται από γιλιάδες μίλια μακριά για να τó δουν. Όσο για τή γουλιά, ή μπουκάλια είναι άδεια».

Μετάφραση ΑΡΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Η ΚΥΡΑ ΤΩΝ ΑΜΠΕΛΙΩΝ

(ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ)

Του Γιάννη Ρίτσου

XI

ΚΥΡΑ μ' Κυρά μ' θαλασσινή και στεριανή με τὰ
λουλουδιασμένα μάγουλα
σφίγγοντας μὲς στὸν μπουστο σου τὴν κάρνα τοῦ Ἀλωνάρο
πότε κρατώντας στὴν ποδιά σου ἕνα καράβι μικροκάραβο
πότε σὰν Παναγιὰ Αἰγιοπελαγίτισσα ντυμένη μ' ἕνα δίχτυ
νὰ κουβαλᾷς τὸ σούρωμα στὴν κεφαλή σου τὸ πανέρι μὲ
τὰ ψίχια
πότε ντυμένη μ' ἀμπελόφυλλα κυνηγημένη ἀπ' τοῦ ἥλιου
τὶς χρυσόμυγες πάνου στ' ἄλωνα
ἀνάβοντας τὸ φίλημα στὰ λούλουδα τῆς κωδωνιάς
μπασιζόντας τὶς λυγαριὲς μὲ τὸν ἀγέρα τῆς τροχάλασσου
μηλί—βάϊ—βάϊ μηλί—μηλίτσα τῆς ἀνηφοριάς
πῶς σου τριανταφυλλίσανε τὰ μῆλα τῆς ἀγάπης
σπᾶνε τὰ ρόδια στὴ ροδιά και πέφτουν γέλια στὸ ποτάμι
μὲ κουνουνάρια κυνηγιῶνται οἱ κορασιὲς στὸ περιγιάλι
κι ἄχ ὁ δραγάτης δὲ βασταίει τέτιο πουλί στὸν κόρφο του
κι ἄχ δὲ βασταῖνε οἱ βιολιτζήδες τοῦ ἀμπελιῶ τοῦ οὐρανοῦ
μὲς στὰ βιολιά τους.

Πάνου στὸ φῶς τῆς θημωνιάς—ἀχὸν κυρά μ'— τὸ μεση-
μέρι ἀνασκελῶνε τὶς θεοίστριες
δαγκῶνε ὁ τζιτζικας τ' αὐτὶ κι ὁ νιὸς δαγκῶνε τὴ γρο-
θιά του
κι ὁ μπιστικὸς παίρνει στὸ στόμα του τὴ ρόγα τῆς καλο-
καιριάς σάμπως τραγὶ στὸ πρῶτο βύζαγμα
νὰν τῆς ποτίζει τὸ σγουρὸ βασιλικὸ μὲ τοῦ βουνοῦ και τοῦ
Μαγιοῦ τὴ βρύση.

Τί πὰ νὰ πεῖ καῦμὸς—καῦμὸς Περβολοριά μὲ ἀσίμισσα
ὄρτοια μελιτέμια τοῦ καλοκαιριοῦ γάμπες και φλόκοι τοῦ
λεβάντε

μυῆξον μαχαίρι μαυρομάνικο τοῦ χάρον τὰ παγίδια
δῶ χάμου ἢ ναντουριά γδυμένη μὲ τρεῖς παλάμες ἔρωτα
μετροᾷ τὴ στοάτα τοῦ ντουνηῖα και τοῦ ἥλιου τὶς χρυσὲς
καμπάνες
κ' ἕνα μικρὸ κλεφτόπουλο καρβουνητισμένο ἀπ' τὸ λιούρι
παίζει τὴ σβούρα τ' οὐρανοῦ πάνου στὰ γόνατά του.

XII

Ἡ ΛΙΟΣ πεσμένος μπρούμντα νὰν τοῦ φειρίζουν τὸ
κεφάλι οἱ μικροδάφνες
ὁ ἀγέρας πὸν ἔλυνε μὲ μᾶς τῆς κερασιᾶς τοὺς κόμπους
τὸ μυστικὸ ξετύλιχτο στὴν ἀνοιχτὴ φτερούγα τοῦ μελι-
σουροῦ
μὰ ντουφεκιά στὸν οὐρανὸ δυὸ πούπουλα στῆς ξαστεριάς
τὸν ὄμο

Ζευγάρωσαν τὰ ἔλάτια μὲ τὰ φλάμπουρα
κ' οἱ πέτρες μὲ τὸ χνούδι τῆς δροσιᾶς φέξαν τὰ μονοπάτια.

Κυρά τῶν ἀμπελιῶν οἱ σπόροι ἀνακλαδίζονται κάτον ἀπὸ
τὶς πατοῦδες σου
σοῦ κρέμονται σὶς πλάτες τὰ μαλλιά σὰν πλατανόριζες
ἄντε κυρά ροδακινιά βγάλε σεργιάνι τὰ πουλιά και στὴ
βασκὴ τὰ σύγνεφα
δέσε δυὸ πηγες ἴσκιο ὀλόγυρα τοῦ κάμπου τὸν καρφια-
σμένο σβέροκο
τήρα κοντανασαίνει ὁ ζευγολάτης βγάζοντας τῆς λυγαριάς
τὴν πουκαμίσα

δυὸ πελεκάνοι κουβαλᾶνε ἀπ' τὸ καμπαριὸ τὴν ἀχυρένια
τοὺς φωλιὰ νὰν τὴ φορέσεις ψάθα
ἄντε κυρά λαγάνιασαν οἱ καστιανιὲς τῆς Κορήτης
και τοῦ Μωριᾶ οἱ ἀγριοσκυιὲς βγάζουν στυφὸ τὸ γάλα τους
γιὰ φέρε ἕνα φλασκὶ μὲ τοῖπουρο και δυὸ λαγοῦτα μαντι-
νάδες
πέντε πεσκέρια γλάρου ἀπ' τὴ βραχοσπηλιά τῆς Νάξου γιὰ
νὰ στρώσεις τὸ τραπέζι μας
τί καλοκαίριασε κυρά και πλιά δὲ νταγιαντιέται ἡ πίκρα.

Νάτες οἱ νιόνυφες μηλίτσες σαπουνίζουσι τὸ ποτάμι
οἱ χῆρες δέσαν βρακοζῶνα τους τὸ μεσημέρι μ' ὄλα τὰ τζι-
τζικια του
κι ἄχ ἡ μικρούλα ἢ ἀνύπαντρο (δρῶνε ξιδρῶνε—τί νὰ
πεῖς; μαλαματένια και σγουρή—)
στὰ δυὸ βυζιά στὰ δυὸ βυζιά τῆς (πῶς και τί) σφίγγοντας
τοῦ ἥλιου τὸ φλουρί
ἄχ ἡ μικρούλα ἢ ἀνύπαντρο παίρνει ἄντρα τὸ περβόλι.

Καλὲ ἀγωγιάτη ποῦβαλες παπούτσια πλατανόφλουδο
ποῦ φόρεσες μαντήλι στὸ λαιμὸ τῆς νεραντζιάς τὸν ἴσκιο
καλὲ ἀγωγιάτη πῶς βασταῖς τὸ χνούδι τοῦ καλοκαιριοῦ νὰ
γαργαλᾷ τ' αὐτί σου
νὰ βουίζουσι τόσες μέλισσες μέσα στὸ παντέλι σου
στοῦ τζιτζικα τὸ γύφτικο νὰ πελεκᾶνε τὸ σκουτάρι τοῦ
Ἀχιλλέα
και σὺ μ' ἕνα γαρούφαλλο νᾶχεις τὸ στόμα σου φραγμένο;
Σφύρα το σφύρα σὶ ἀψηλά ν' ἀνοίξουν οὐλα τὰ παραθύρα
τοῦ Θεοφίλου

Γ. ΤΣΑΡΟΥΧΗ: « Ἀκρόπολις », Σπουδὴ πίνακος ἀπὸ τὴν
ἐκθεση σχεδίων του.

νὰ βγοῦν οἱ Πηλιοριῆτες νιόγαμπροὶ στὸ χοροστάσι
νὰ παίξουν παλαμάκια οἱ μυγδαλιὲς κ' οἱ βίγλες νὰ βαρέ-
σουν τὰ μπουζούκια
κι ἀπ' τὸ βοννὸ ὡς τὴ θάλασσα σκαλί—σκαλί ταράτσα μὲ
ταράτσα
νᾶρθεῖ ἡ Ἀρετούσα νᾶμπει στὸ χορὸ μὲ τοὺς Καπεταναίους
ν' ἀστράφτουσι τ' ἄρματα στὴν ὄψη τῆς κι αὐτὴ ν' ἀστρά-
φτει σὶ ἄρματά τους.

XIX

Στὸ ΣΠΥΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΟΣΤΡΙΑΣ και Τραμουντιάνας θαλασσόλυκοι μὲ τὸ
πηγμένο ἄλατι στὰ μουστάκια τους
σὲ σκάλισαν καλὴ Κυρά σὲ πλώρη βατικιώτικη ξεχτιένιστη
γοργόνα
μαντήλια στὸν πουνέντε τῆς Μονοβασιάς σου γνέφανε τὸ
ξεπροβάδιμα
νησιώτισσες μὲ κανελογαρούφαλλα σου γράψαν τ' ὄνομά σου
στὰ μηλοροδάκινα τοῦ Κλειδίου
στῆς Καθαροδεντέρας τὴ λαγάνα σὲ κεντήσαν μὲ μιστόκλωνο
και στὰ μαλλιά σου μπλέκονται φύκια νωπὰ και ροκανίδια
ἀπὸ κυπαρισσόξυλο.

Μάινα Κυρά. Συρτὰ κοντιά. Στὸ περιγιάλι καλωσόρισμα
τῆς θαλασσοφαμίλιας.
Τοῦ ἀποσπερίτη πυροφάνι φέξε στὰ ρηχὰ νὰ κουβαλήσουν
τὰ καλάθια.

Ἡ καπετανίσσα σταυρώνει τὸ φουμὶ κι ἀγιάζει τὸ νερὸ τῆς
στάμπας
κι ὁ κάβουρας αὐτιάζεται τὸ χτυποκάρι τοῦ ἀγριοῦ πὸν
μπλέχτηκε μ' ἕνα ἄστρο.

Τρατάρηδες στὸ κατηλιὸ κερνᾶν τὸ πρωτοπαῖδι τους δυὸ
κατοστάκια θάλασσα
μονγγὸ—μονγγὸ τοῦ φεγγαριοῦ τραμπάλισμα στὰ νοτισμένα
βότσαλα

μονγγὸ Κυρά στὸ μεσονύχτι τ' ἄραγμα τῆς τράτας πὸν χτε-
νίζει τὰ ἰσκιονέρια μὲ κοντιὰ μαλαματένια
ἀγκίστρια πετονιὲς νεροκολόκνθα σιγὰ—σιγὰ πῶς περπαταίει
τὸ γάρι ἀνάμεσα στὰ φύκια
και πῶς σαλιώνει ἡ Γενοβέφα τὰ δυὸ δάχτυλα πλέκοντας τὶς
πλεξούδες τῆς
και πῶς ἀκοῦς τὸ χάραμα στὰ χοχλαδάκια ὀλόγυρα τὸ φα-
ριστῶ τῆς πούλιας.

Νυχτέρια τοῦ νηιοῦ σὶς μπαλκονόπορτες πάνου στὰ ξά-
γναντια τοῦ δυόσμου
ὄρθιες κι ἀμίλητες οἱ μουσοθυγατέρες τῶν καπεταναίων
κι ἀπάνου στὸ κεφάλι τους νὰ στορφαλιζοῦνε τ' ἀστέρια
σάμπως σρηγοπάνερω γιομάτα ψάγια
ἄχ ναυτικὲ καῦμέ μας τὸ μαράζι τῆς μεγάλης θάλασσας πὸν
παίρνει παίρνει παίρνει
φανάκια γαλανὰ σὶς βίγλες τοῦ μεσονυχτιοῦ και πλώρες
ποῦ ξεσκίζουσι σὰ σπαθιά τὸν ἔπνο τῆς μπουνιάσας
σιγὰ—σιγὰ μὴν πάρει ὁ μούτσος μισροδιὰ τὸ ντέρτι τῆς
καλῆς του
μὴ θυμηθεῖ κι ὁ σφονγγαροῦς τὴ μάνα του πὸν ξώμεινε παν-
τέριμ στὸ μονογάιο
δυὸ βολὲς μάνα μάνα μου μπαλῶνοντας τοῦ ναῦτη τὴ
φανελά

κρεμώντας χάντρα γαλανὴ στοῦ βουτηχτῆ τὸν κόρφο
κάνε σιγὰ τὴν προσευχὴ και μέτρα μέσα σου ποιοὶ λείπουν
ποιὲς μαυροφορεθήκανε ποιοὶ κάτσανε σκυφτοὶ στὸ παρα-
γῶνι
ἔτσι πὸν μένει σταυρωμένο τὸ χταπόδι στοῦ ψαροῦ τὸν τοῖχο.

Κάνε καρδιά Κυρά μ' Κυρά μ' και μάσα τοῦ καῦμοῦ τὸ
ξεροκόμματο
μὴν πάρει σβάρνα ὁ ἀμανὲς τοῦ φεγγαριοῦ τ' ἄσπρο πε-
ζούλια
κι ἀπὸ γλαροσπηλιά σὲ λιακωτὸ φουξήξουν τὰ πανιά τῆς
ἄνοιξης
και μέσα σὲ κορτζία ἀπὸ κορτζία μὴ δακρῶσει ὁ θαλασσο-
πνιγμένος.

1946

ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ

«Ποιὲς θὰ εἶναι οἱ μελλοντικὲς κατευθύνσεις τῆς τέχνης;»

Ἄρθρο τοῦ ΣΩΚΡΑΤΗ ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΥ

Ἔμαθα πάντα νὰ αισθάνομαι τὴν τέχνη
σὰν ἀληθινὴ παλλόμενη ζωὴ, ζωὴ ζωη-
μερινή, φυσιολογικὴ συνέπεια τῆς ὑπαρξῆς
μας στὸν κόσμον, βιολογικὸ—φάναυ νὰ πῶ
—φαινόμενο. Φύση, ζωὴ και τέχνη—ἄς μοῦ
συχωρεθεῖ ὁ κοινὸς τόπος:—εἶναι διαδρομὴ
μαζὶ και συνύπαρξη. Ἡ συνέχεια εἶναι
νόμος και προϋπόθεση μέσα στη δημιουρ-
γία τῆς φύσης. Μιά συνέχεια πὸν ὁ κανονι-
κὸς ρυθμὸς τῆς ὀλοκληρώνει τοὺς κύκλους
ποῦ σχηματίζουν τὶς μεγάλες φυσικὲς ἐνό-
τητες μέσα στὸ ἀπείριστον τοῦ χρόνου και
τοῦ χώρου. Τότε ἡ τάξη πὸν, καθὼς νομίζω,
εἶναι ἡ πρώτη ἀφορμὴ γιὰ τὴ δημιουργία
τῆς τέχνης, εἶναι ὁ νόμος πὸν κυβερνάει
και τὴν κοινωνικὴ συγκρότηση τῶν λαῶν
ποῦ προσοδευτικὰ συμπληρώνουν τοὺς πολι-
τισμοὺς τους μέσα στὸ ἀπείριστον διάστημα
τῆς ἱστορίας τῶν ἀνθρώπων. Θὰ ὑπόφερε
καταστρεφτικὰ ἡ φύση ἀν ὁ κανονικὸς ρυθ-
μὸς τῆς συνέχειας τῆς διαταραζότανε γιὰ

μιά στιγμή. Καὶ ἡ ζωὴ ὑποφέρει πάντα,
ὅταν οἱ ἐφήμερες συνθήκες τῆς διαταρά-
ξουν τὴν τάξη πὸν ἀγωνίζεται ὁ ἀνθρω-
πος νὰ βάλει σ' αὐτὴν, ὅσο κ' ἂν ἡ προε-
τοιμασία πὸν γίνεται γιὰ νὰ φτάσει σ' αὐτὴ
τὴ διαταραχὴ, εἶναι πάλι μιά κίνηση μέσα
στὸν ἐξελικτικὸν ρυθμὸν τῆς κοινωνίας. Εἶναι
ἡ ἀδυναμία τῆς ζωῆς νὰ κυριαρχήσει ἀπό-
λυτα σὶς δυναμεις πὸν τὴν κυβερνοῦν και
νὰ περάσει μὲ ρυθμὸν καὶ ἑναγχορίσματα ἀπὸ
κύκλον σὲ κύκλον μέσα στη συνέχεια τῆς ἱστο-
ρίας τῆς. Καὶ φτάνει σ' ἕνα ἐξέσπασμα, πὸν
εἶναι ἡ διαταραχὴ τοῦ κανονικοῦ ρυθμοῦ
τῆς. Σ' ἐτοῦτα τὰ ἐξοπάσματα ἡ ζωὴ ἀρ-
χίζει καινοῦργια, ἀπὸ κει πὸν βρισκεται,
κρατώντας ἀπὸ τὴν προηγούμενη πορεία
τῆς ὅ,τι γερὸ και ζωντανό, γιὰ νὰ τὸ ἀνα-
συνθέσει και ν' ἀρχίσει ἕνα νέον ξεκίνημα
πρὸς νέον κορφοῦση. Ὅλα τῆς τὰ στοιχεῖα
ἢ κοινωνικὴ ζωὴ τὰ βάζει τότε σὲ νέους
δρόμους και ἀρχίζει νὰ διαπλάθεται σὲ

μορφές, πὸν ἡ δυνάμη τους μεγαλώνει
ὅσο περισσότερο ἀντιδρῶν τὰ νεκρωμένα
ὑπολείμματα τῶν περασμένων ἐποχῶν.

Οἱ πόλεμοι νομίζω, στάθηκαν πάντα οἱ
πιὸ τραυματικὲς διαταραχὲς τοῦ ρυθμοῦ τῶν
κοινωνιῶν. Καὶ ἂν ὁ πόλεμος ὁ τελευταῖος
ἦταν ὁ μεγαλύτερος και ὁ πιὸ συνταραχτι-
κὸς ἀπ' ὅσους ἐγνώρισεν ποτὴ ἡ ἀνθρωπό-
τητα, ἄς μοῦ δοθεῖ νὰ πιστεύω πῶς ἡ ἀνα-
ταραχὴ τοῦ ἦταν ἀπὸ τὶς πιὸ βαθιὲς κί-
ἀπὸ τὶς οὐσιωτικώτερες. Δὲ θέλω νὰ κάνω
συλλογισμοὺς πὸν, μὲ τὴν κακοπιστία τῶν
ἡμερῶν μας, μποροῦνε εὐκόλα νὰ παρεξη-
γηθοῦν. Μὰ ἂν ὁ πολιτισμὸς προχωρεῖ, κα-
θὼς μᾶς δασκαλεῖ ἡ ἱστορία, δημιουρ-
γώντας ὄλο και μεγαλύτερες κοινότητες
ἀνθρώπων, πὸν ὄλο και περισσότερο συν-
αδελφώνουν τοὺς λαοὺς, νομίζω πῶς δὲν
πέφτω ἔξω πιστεύοντας πῶς τ' αὐτὴ δη-
μιουργικὴ πρόθεση εἶναι ἡ ἐντονη κίνηση
τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ διατήρηση, ἀγαλὰ ὄχι

ή διατήρηση, παρά ή ανάδειξη, του χαρακτήρα, της προσωπικότητας των λαών, μέσα στις μεγάλες κοινότητες των ανθρώπων, ή ανεξαρτησία τους, ή προβολή τους είναι, νομίζω, ή άγωνία μας τώρα. Τό πιστευα αυτό παλιότερα, τό πιστεύω και τώρα, έπιβεβαιωμένο μάλιστα από τά πράγματα.

Είχε ξεσπάσει ο πόλεμος κι' ο βραχνάς που από χρόνια μας καταπίεζε έσπρωχνε τους πνευματικούς ανθρώπους στην έρευνα της καύστασης. Σε μιά τέτοια έρευνα άπαντούσε ή άγωνία μου έτσι πού ή κρίση μου έκείνη και σήμερα ακόμα, νομίζω, θά στεκε δλότελα. Φοβούμαι—λίστενα τότε— ότι ή Εύρώπη έχει πάθει φθορά άνελεπάρθωτη και θά πρέπει ίσως νά περιμένει κανείς την καταστροφή της για νά μπορεί νά έλπίσει στο ξανάνοιμά της μέσ' από τη στάχτη της. Νομίζω ότι όλες οι ήθικες άξίες πού άποτελούν τη βάση του πολιτισμού και πού συγκροτούν τους λαούς, τά έθνη, έχουν ξεπέσει. Η τέχνη έχει μείνει ή εϋθύνη ή Γι' αυτό ύποδ' υλώθηκε στη μορφα συμφορά των καιρών της, τό μηχανικό πολιτισμό, έγκολπώθηκε τρόπους και τεχνάσματα ξένα πρds τη βαθύτερη αλήθεια της ζωής και πρds τη λειτουργία της τέχνης και έπηρέασε έμμεσα, πρόβ'λε σαν ύπόδειγμα πρώτη την άσυνέπεια, την άνει-

λικρίνεια και διέφθειρε έτσι τό κοινωνικό ήθος. Η ήλιγιώδης μηχανική κατάκτηση πού στέρησε τον άνθρωπο από τό βαθύτερο ψυχικό παλμό του και τον έκανε νά δρᾷ και νά έκφράζεται με μ ο υ μ ε ν ο ς ή έ π ι ν ο ώ ν τ α ς, δέν περιόρισε τό έργο της στην προετο μασία των μηχανών του θανάτου και της συμφοράς, αλλά προσέτοιμασε παράπλευρα και τά ήθη για τη φροβότερη χρησιμοποίησή τους.

Μέσα σ' αυτή την κατάπτωση είχαμε έντονα και τότε όλοι αισθανθεί τό ξύπνημα του έθνισμού μας και είχε τεθεί τό έρώτημα: Ποιές τάχα θά είναι οι μελλοντικές κατευθύνσεις της τέχνης; Τά γεγονότα της ζωής θά την κάνουν νά στραφεί-περισσότερο πρds την έθνική ζωή, αφήνοντας τον κοσμοπολιτισμό της, ή θά συμβεί τό αντίθετο;

Γιά μένα ή κατάσταση πού θά έρχότανε θά έπηρέαζε για καιρό ολέθρια την τέχνη. Όχι γιατί θά στρεφε τό ρέμμα της πρds τον κοσμοπολιτισμό ή πρds την τυτική έθνική έμπνευση. Πίστευα (και πιστεύω) ότι ο κοσμοπολιτισμός της τέχνης βρίσκειται μέσα στην αλήθεια της. Και τότε είναι αληθινή ή τέχνη, όταν έχει ζωντανό περιεχόμενο, ξεκινάει από αληθινή αίσθηση και συγκίνηση και μεταχειρίζεται αληθινά μέσα, δικά της, για νά έκφραστεί. Για νά

υπάρχει όμως αίσθηση και συγκίνηση, δέν μπορεί παρα νά υπάρχει ή έθνική έμπνευση, γιατί στο βάθος υπάρχει ή φύση μας πού δρᾷ και έκφράζεται. Όσπε δέν υπάρχει τέχνη διεθμιστική και έθνική. Υπάρχει μόνο τέχνη.

Η έπιστροφή πρds τον έαυτό μας προϋποθέτει κούραση από τό παραστράτημα και τό ψεύδος. Και την κούραση αυτή είχαν άρχισει νά την αισθάνονται οι δημιουργικότεροι τεχνίτες, έκείνοι πού άγωνιζόντουσαν κάτω από τις πιδ αντίξοες συνθήκες νά ξαναγυρίσουν, σέ συνδυασμό με τη γνώση τους, με τη σοφία τους, στη φύση και στον έαυτό τους για νά χαρξέουν δρόμο πρds την τέχνη. Η νέα άναταραχή, πού θά έφερνε τέτοιον περιστασμό στους λαούς και τέτοιο στραπατασίωμα στα άτομα, φοβόμουνα τότε πώς θά θαλώσει πάλι τά νερά και θά είναι γιὰ κ α ι ρ ο δ ᾶ κ ὀ μ α μ ι ᾶ έ π ι τ α γ η β ί α ς, πού θά έχει νά κάμει νέα τροχιά πρds τη φθορά και την κούραση, για νά ξεκινήσει κάποτε πρds την τέχνη και τη ζωή.

Είναι πολύ όδυνηρό πού έκείνοι οι φόβοι μου βγαίνουν αληθινοί και είμαστε έτσι ύποχρεωμένοι νά τραβήξουμε πάλι πρds μιά φθορά για μιάν όριστική κυριαρχία του πνεύματος.

την πρώτη μέρα νά σου λένε όλοι τους καλά κι' έν τάξει, μείνε ήσυχος, και περνούν οι μέρες, οι βδομάδες, οι μήνες, τρυπάει τό παντελόνι, σ' άφίνουν για τά παπούτσια, και νά μην έχεις δεκάρα για καφέ, μα ούτε για νερό τό καλοκαίρι. . .

Νά γίνει πόλεμος, νά γίνει. . . Νά κάθουμαι στον κάπνιστή στην Τρούμπα και νά ρετι δχι μόνο ο καπετάνιος, μα κι' ο κύριος Λάκης κι' ο κύριος Μίμης του γραφείου, αυτά τ' άχόρταγα αιχαμερά σκουλήκια και νά μου πούν.

—Πήγαινε, Παναγή, με τό βαπόρι μας και τό γραφείο μας δέ ναι για σήμερα μονάχα, και για γραβάτες και κάλτσες και πουκάμισα και πουρα, ταιμουδιά, μόκο. . . Νά ρετι τ' άφεντικό τό ίδιο και γώ νά έαπλώσω την άριδα μου σέ τρεις καρέκλες και ν' αποκριθώ. Νά σέ κεράσω καφεδάκι, άφεντικό, ή γουστάρεις τίποτ' άλλο; Για μάκο τι νά σου πώ, με ζήτην σέ τρία τέσσερα β'πόρια. . .

Νά τό δώ αυτό με τά μάτια μου, νά τη ζήσω μιά τέτοια μέρα, κ' ύστερα στόχη και κουριαχτό. . . στο διάολο όλα. . .

Οι άλλοι, πού άκούγαν σωπλά ως τά τώρα, ξεσπασαν σέ γέλια. Γειά σου, Παναγή, μπράβο, Παναγή. . . Ντάγκ - ντάγκ, ντάγκ - ντάγκ.

Σκάντζα βάρδια. Τιμόνι έχω δέκα - δώδεκα, κι' άφου πήρα βόλτα την κουβέρτα, κάθουμαι σέ μιά γωνιά μονάχος.

Γαλήνια ή θάλασσα, καθάριος ο ύρανος με τ' άστρα του και τό φεγγάρι. . . Έτσι ναι. . . Κάποιο ήσυχο βράδυ σαν κι' αυτό θά μας δώσει ο άσύρματος τό χαρμόσυνο άγγελμα. Θά γίνει πόλεμος. . . Είναι τόσο διαμαντήδες πάνω στον κόσμο τούτο. . .

—Σας θέλ' ο καπετάνιος, νά πάτε στο σαλόνι, παιδιά, φωνάζ' ο καμαρότος π'ό την πόρτα και φεύγει τρεχάτος. Είναι στις φούρες του.

Τά ξέρουμε, τά μάθαμε τά νέα. . .

Μπαίνουμε ένας-ένας στο σαλόνι και βγάμουμε τις σκουφίες μας, είν' εκεί κ' οι γραμματικοί κ' οι μηχανικοί, δέ λείπει κανένας, κι' ο καπετάν Πυτζάμας στρογγυλοκάθισε στη γυριστή πολυθρόνα του, με τά δυδ μεγάλη δ'ιχτυλα φερμαρισμένα στις μασχάλες του γιλέκου και τά όχτώ χτυπάνε ταμπουρά στα στήθια. Δεξιά του οι γραμματικοί, άριστερά του οι μαστόροι και μες όλόρθοι γύρω τους με τις λερωμένες π'ό μπρογεις και κάρβουνα σκουφίες μας στο χέρι.

—Καλώς τους, καλώς τους, μέλι στάξ' ή γλώσσα του π'όψε, ύστερα προστάζει μεγαλόφωνα:

—Σπανε, κέρασέ μας.

—Σας κάλεσα, γιατί έχω νά σας άναγαγείλω μιά ευχάριστη είδηση, μιά πολύ ευχάριστη είδηση.

Λέει ένα σωρό λόγια, πολλά λόγια. . .

—Τώρα πού πιαστήκανε οι μεγάλοι, μες οι μικροί ένα πράμα μόνο νά κοιτάξουμε, πώς νά τους πάρουμε π'ό πολύ χρέμα, ή ευκαιρία νά μην πά χαμένη σαν την άλλη φορά, νά βάλουμε μυσλό νά σφι-

ξουμε τά χέρια μας, νά δούμε και μες οι φτωχοί Θεού πρόσωπο. Π'ό τ' άλλα άς βγάλουμε σβέρο συναμετάξυ τους οι μάγοι, μάς νά μην πειραξέουνε, νά μάς άφήσουν νά κοιτάξουμε τη δουλιά μας. . .

Λέει ακόμα, λέει, σαν πατέρας μάς δ'ομνηνέσει τόση ώρα. Διπλός μιστός άπ' αύριο, δηλαδή μάς έξηγει έκαστό τά έκαστό αύξηση κι' ακόμα θά δουλέψουμε μες στη φόρωση μιά λίρα έξτρα την ήμέρα.

Λεφτά, λεφτά, θά γεμίσει και μάς ή τσέπη μας τούτη τη φορά.

—Καλά κέρδη! φωνάζ' ο Διαμαντής.

—Βοήθειά μας ο "Άγιος Νικόλας! λέει ο πρώτος με κατάνυξη.

—Κ' ή χάρη του ο "Άγιος, μουρμουρίζει ο λαστρούος.

Σηκώνουν όλοι τά ποτήρια τους και γώ θέλω νά φωνάξω:

—Αδέρφια, σταθείτε! Σκαφετίτε μιά στιγμή λ'όπον!

Μά σύγκαιρα μιά μυστική φωνή μου ψιθυρίζει:

—Πρόσεχε, πρόσεχε, κάθε σου λέξη πρόσεχε, δέ ναι καιρός για λόγια τώρα.

Κάτι στάθηκε στο λαρύγγι μου και τό φραξέ, στα μάτια μου μπροστά ένα θάμπος σαν σέ πούσι, κι' ο καπετάνιος κατάλαβε, με κοιτάζει, ξέρε, είναι τόσο σμπ'οι μπροστά στην πλώρη.

Σηκώνω τό ποτήρι μου και γώ και τ' άδειάζω μονορούφι. Μολάει Σκότες κι' όχι βαφτισμένο. όπως κάθε Χριστούγεννα και Λαμπρή, άγνό πράμα πού τό πίνεις και πετάγονται τά ματια σου δ'ξω.

Χαμογελώ, χτυπάω τη γλώσσα μου, πράμα τού κερατά.

Χαμογελά κι' ο καπετάν Πυτζάμας τώρα και τά ματάκια του μου λένε:

—Έτσι μπράβο νέ, μη μου κάνεις τό ζόρικο, γιατί σέ λιώνω στη στιγμή' σα σκουλήκι σέ λιώνω. . .

—Ρε Σπανούλιακα, βάλε μας κι' άλλο, μορδέ. . .

Όμως. . . Τού λόγου του ήταν δώ και τέσσερις μήνες, στο περασμένο ταξίδι, π' έλεγε στους θεμιστές πώς δέν έκοψε τό ποτιό, ένα τόσο δά ποτηράκι κάθε βάρδια στις ζέστες, κι' αυτό μισό και μισό, για λόγους οικονομίας, άλλ' επιδιώκει την κατάργηση τού δλεθρίου έθιμου.

Βγαίνανε π'ό τό στόκολο τότες βρεμένοι, σαν νά 'γαν πέσει στη θάλασσα, έτσι με τη φανέλλα και τό σβέρακο, μά 'ταν ιδρωτός κείνος.

Μόλις πατούσαν στην κουβέρτα, ξάπλωναν, πέφτανε κατάχαμα και κοιτάζαν τον κανόν της καμινάδας π' άνέβαινε ίσος τον άνήφορο σά λαμπάδα. Ούτε νά βρισσونه πιά δέν είχαμε κουράγιο. Μόνο στα μίτια τους π' άσπριζαν παράξενα, όπως ήταν τά μούτρα τους κατάμαυρα, έλαιπε κάτι ακόμα σαν βλαστήμα, σαν κατάρα. Τέσσερις μέρες έκανε νά φυσήξει, τέσσερα μερόνυχτα τό θερμομέτρο κάτω στη μηχανή στάθηκε στα έκαστον σαράντα.

Κ' ήταν τό κάβουνο γώμα και τά τουμπα φραγμένα και κατόελο ή μηχανή νά σπάσει, προκάνανε δέν προκάνανε.

Φτυάρι, λαστό, ρασκέτα, και τά μάτια στο γράδο, ακόμα ν' άνέβει. Και ξανά ρασκέτα, λαστό, φτυάρι, και πάλι φτυό, λαστό, ρασκέτα.

Τότες ο καυγάς ήταν για 'να ποτηράκι, σύμφωνα με τη συνήθεια. Μά σήμερα, τέτια μέρα. . .

—Βάλε κι' άλλο, ρε Σπανε, φέρε την κάσσα μαζωμένη νά την πούμε:

—Γειά μας, παιδιά μου, γειά μας. . .

—Ζήτω ο πόλεμος, ζήτω. . .

"Ερημη ή πλώρη π'όψε, μονάχος σου-λατοσάρω στην π'ωριά χαρούζα. Μιά πράγα κοριτσιά περνά π' έξω, κοντά στο βαπόρι. Είν' όλες μεθυσμένες και τραγουδάνε: "Ισα - ι - λόγκους τό Τιπερέου. . .

Τό παλιό τραγούδι των περασμένων, δώ κ' είκοσι πέντε χρόνια, μα δέ γίνεται, αύριο μεθαύριο θά βγει κανένα καινούργιο. Τόσος ένθουσιασμός δέ μπορεί νά πάει χαμένος, κάποιον θά έμψεύσει.

Ανέβηκαν πάνω και πιάσανε κουβέντα με τό γραμματικό και με τό μάγειρα κάτω π'ό τη γέφυρα, αυτές ούτε άπόψε δέ βγήκανε έξω, μα φαίνεται πώς είναι πολλές γιατί μιά κατεβαίνει τά σκαλιά της χαρούζας κ' έρχεται κατά την πλώρη. Είναι τύφλα, άλλου πατά κι' άλλο βρίσκειται, Σάν δέν πέσει, λέω γώ, νά φάει τά μούτρα της. . .

Ζυγώνει, άδιάβροχο καουτσούκ, καπέλο, ύποδήματα τό ίδιο, λές κ' είν' έτοιμη νά βγει στη γέφυρα για βάρδια.

—Καλησπέρα μ'ού. . .

—Πήγαινε, άσε με μόνο. . .

Στέκεται και με κοιτάξ' άμίλητη, λές και της έφυγε όλο τό μεθύσι στη στιγμή. Διαολίζομαι.

—Πήγαινε σ' άνάθεμα λ'όπον! και τραβώ νά μπώ στην πλώρη.

Στό σκοτεινό διάδρομο ένα χέρι άκουμιά στον ώμο μου, και μιά φωνή.

—Κάμαραντ. . .

"Ε ; ; ; Γυρίζω και την τραβώ μέσα στην πλώρη στο φως με λαχτάρα. Ακολουθεί με σταθερό βήμα.

"Εν' άγνό και σοβαρό πρόσωπο και δυδ μάτια πού με κοιτάζουν μ' έμπιστοσύνη.

Χέρια δουλεμένα, όχι βαμμένα νύχια, δέ ναι μεθυσμένη, δέ ναι.

—Λοιπόν ; . . .

Αυτό ήταν όλο, τίποτ' άλλο δέν μόρεσα νά πώ.

"Εριξε τη ματιά της: όλόγυρα στην πλώρη κ' ύστερα έσκυψε κ' έβγαλε π'ό τό ύποδήματα ένα μάτσο χαριά Τ' άρποξα.

"Συνάδελφοι, "Ελληνες ναυτεργάτες, μη δουλέψετε στη φόρωση, δέ σας ζητούμε τίποτ' άλλο. . .

Πετάξ' ή λαχτάρα.

"Συνάδελφοι, "Ελληνες ναυτεργάτες. . . Διαμαντή, Γεράσιμη, Λινάρδο. . .

—Πού μπορώ νά σέ δώ αύριο βράδυ, είν' άνάγκη νά με πάς σ' αυτούς πού σ' έστειλαν, πές μου πού θά σέ βρω, την ξέρω την πόλη, έχω ξανάρθει.

Σκοτείνιασε τό φωτεινό της βλέμμα.

ΤΟ ΦΩΤΕΙΝΟ ΤΕΛΟΣ ΜΙΑΣ ΣΚΟΤΕΙΝΗΣ ΖΩΗΣ

Τη συνεργασία αυτή μας την έστειλε με τό ταχυδρομείο ένας άγνωστός μας και άγνωστος φυσικά ως τώρα στα έλληνικά γράμματα. Αφήνουμε τους άναγνώστες μας νά έχτιμήσουν τό γιομάτο άπλότητα και άνθρωπιά αυτό κείμενο. Η σύνταξη των «Ε. Γ.» διόρθωσε μόνο την ορθογραφία του.

Διήγημα του ΒΑΣΙΛΗ ΛΟΥΛΗ

. . . . Είπα είπα είπα

"Αν άπ' όλους τους ναυτεργάτες πού δουλέψανε στον πόλεμο τά καταφέρανε λιγοστοί, παίζοντας τη ζωή τους κορώνα - γραμματα, τέσσερα χρόνια, νά ψευτονοικοκυρευτούνε με κανα καϊκάκι ή μαγαζάκι, πόσ' είναι κείνοι πού βρήκαν τό θάνατο στα νερά του Ντόβερ, του Μπρίστολ, Τσάβελ, τού κόρφο Λέων ;

Τους είπα για κείνους πούμειναν μισότερροι ως τά σήμερα π'ό την άντάρα της τορπίλας την αναπάντευη, π'ό τό ξαφνικό πέσιμο στη θάλασσα την παλλόμενη.

Τους θύμισα τά περίπολα πού γύριζαν τά βράδυα στις ταβέρνες του Κάρδιφ, του Νιούπορτ και Σίλς, κι' όποιος Γραικός, Σπανιόλος δέν ήθελε νά μπαρκάει μονοβραδυά με τον καρβουνά πού πήγαινε για τη Χάβρη, για τό Μπροντώ, για τη Γένοβα, έφυγε την ίδια ώρα με τό τραίνο, για τά Σκωτσέζικα βουνά νά κόβει ξύλα.

Τους μίλησα γ' ά κείνους τους άλλους τους πολλούς, γ' αυτούς πού σέγοναν την άθλιά τους ύπαρξη ως τά τώρα στους ντόχους, στα μουράγια. . . .

Γι' αυτούς πού τό καταραμένο μάλαμα, πού πέρασ' άπ' τά χέρια τους, τους άφησε για μόνη κληρονομιά τό πάθος τού ποτιού. Πίνανε πολύ τότες.

Πίναν σ'ό πέλογο για νά ξεχάσουν νά κοιμίσουν τό φόβο πού τους έδερενε.

Πίναν στα λιμάνια για νά πανηγυρίσουνε τό γλυτωμό.

Απόψε στα ήσυχα, στα σίγουρα και ζεστά. . . . αύριο ποιος ξέρει. . . .

—Σούζυ, Παλέε, Μαρία, βάλτε νά πιούμε, μ' άδεια ποτήρια θά χαζεύουμε ; Βάλτε νά

πιούμε, βάλτε τσίρισιπ, έβίβα, α σαντέ. . .

Και πίνανε όλοένα, πίνανε κάσσοε τό τζίν και τ' ούισκω στο βαπόρι, στο πέλαγο, βαρέλια ή μπύρα στο λιμάνι.

Λόγια σταράτα, καθαρά.

Τους μίλησα για χαροκαμένες μάννες, για παιδάκια με ματρες ποδιές, για δεκαδικία, στραπατασιωμένα μούτρα, για μάτια δίχως φως.

Μάλαμα' ή γλώσσα μου, μα πού ν' άκούσσουνε.

. . . . Έδω, γέ μου, θ' άνοίξει τις κάσσοε της ή Ίνγκλιτέρα και θά τρέξει τό φλουρι ποτάμι. Καβαλλάρηδες ή λαμπεροί, κουνουνοτοί, πού δέ θά τους χωρά ή χούφτα σου και θ' άπλώνεις τη σκούφια σου νά τους ρίξει ο καπετάνιος σά θά τελει-

ώνει με τό καλό τό ταξίδι. Θά τραγουδάνε γκλίν, γκλίν, γκλίν όπως θά τους μετράει έναν-ένα, και πού θά τους βλέπει και θά τους άκούε, θά τά ξεγνά, όλα, τορπίλες και φόβους και τρομάρες. . .

"Αμή π'ό φαί, π'ό φαί, κεί θά ναι για νά ναι κοτόπουλο και διάνο μωρέ, μεσημέρι, βράδυ κοτόπουλο, κοτόπουλο κάθε μέρα και σβίγγοι και ριζόγαλα και λουκουμάδες.

Τι μου λές νά μιλήσω, νά φωνάξω για φαί τώρα ;

Χέρι πού δέ μπορείς νά τό δαγκάσεις νά τό φιλάς, ρε. . . . Τότε μάλιστα, θ' άκουστεί και μένα ο λόγος μου. . . .

Δέ μπορεί νά προχωρήσει άλλο, τον πνίγει τ' όραμα. Λάμπουνε τά ταμπλιάρικα μάτια, ρέζουν τά σαρόνια, τρέχουνε τά σάλια. . . "Ε ρε και νά 'τανε τούτη δά ή ώρα.

—Μίλα νέ, ρε! λέει ο Διαμαντής. Βουβάθηκες τώρα ; Γώ νά ζήσω, μωρέ, και δέ π'ά νά γίνει ο κόσμος όλος στόχη! Ποιός μωρέ, με συλλογιέται μένα τώρα πού πεθαίνω δις την ώρα ;

Τώρα παίρνει τό λόγο ο Παναγής:

—Μένα μωφτάνει μόνο νά συλλογιέμαι τ' άλλο, πού θά με παρακαλάνε νά μπαρκάρω.

"Ακούε, λέει, νά ρχεται ο καπετάνιος νά σέ βροίσει στον καφενέ και νά σου λέει. "Ελα, Παναγή, με τό βαπόρι μου και θά περάσουμε καλά, θά δεις τί καλά πού θά περάσουμε. "Ε, ρε Χριστέ, μεγαλεία. . .

"Εφτά μήνες πέτσι ξεμπαρκω στον Περούσια, της μάννας μου τό γάλα βλαστήμησα. Π'ό γραφείο σέ γραφείο, π'ό μεσίτη σέ μεσίτη, π'ό γαλονά δέ κομματάρη. Κι' από

φοβάται υποψιάζεται, στέκεται και με κοιτάς' άμλιητη, μετανοιωμένη.

Βασικά, νευρικά, άνοιγω τη βαλίτσα μου και βγάξω και γώ τώρα κάτι χαρτάκια. Ήταν τό βίος μου ως τώ χτές, μά σήμερα μου φαίνονται παληόχαρτα για γέλια.

—Πλατεία Βικτωρίας, έφτά ή ώρα, πίσω πό τ' άγαλμα, καληνύχτα!

Μου 'δωσε τό χέρι και μόλις βγήκε στη χαβούζα άρχισε τό τραγούδι και τώ παραπήματα.

Πίσω της βγαίνω και γώ και κάθομαι πάνω στις πουκαμπότες τ' άμπαριού.

Περνούν πάλι μπροστά μου τώ κορίτσια φεύγοντας. Ού, ού, ού, καληνύχτα...

Καληνύχτα, καληνύχτα, λέω μέσα μου, στο κάλο, παιδιά μου, στο καλό.

Κάποια πολλή ώρα, έτσι διά, χωρίς νά συλλογιέμαι τίποτα. Μόνο κάπου-κάπου ένα χτύπημα, σαν 'πό ματσόλα', μου 'ρχεται γκούπ κατακέφαλα.

'Εφτά ή ώρα, πλατεία Βικτωρίας... Περνά κάμποσο και πάλι ή ματσόλα γκάπ, Βικτώρια σκουερ οίβεν κλόκ...

Ψιλή βροχή, πούσι, πότε πυκνό-πηχτό, που δέ σ' αφήνει ν' ανασάνεις, πότε άνάγο-διάφανο, π' αφήνει νά φαίνεται κάτι σαν οδρανός, μία ύτόνια ήλιου. Περίπολα στο ντόκο, λίγοι έργάτες στο βατόρι.

Μεις, ναύτες και θεμαστές και καρβουναίρηδες, δέκα όχτώ νομάτοι όλοι, δουλεύουμε σ' ένα άμπαρί και σ' άλλο ένα δουλεύουμε άπερουπάστες.

'Η πόστα άργεί πολύ κι' ό Διαμαντής είν' όλο χαρά γι' αυτό, λογαριάζει νά κλείσουμε τό μήνα στη φόρτωση όπως πάμε.

'Ενα σορό λίρες, έπρεπε νά δουλεύουμε ένα χρόνο γιά τριάντα λίρες, και τί καλή άρχή που κάνομε, ένα μήνα γράφομε στά... τώ υποβρύχια τους.

Μεγαλειό... μεγαλειό... 'Συναδέλφοι. 'Ελληνες ναυτεργάτες, μή δουλέψετε στη φόρτωση...'

Χαρτιά... χαρτιά... λόγια... λόγια... Σχολάσαμε.

'Όπως μου πε, κάθεται και περιμένει. Πασχω νά πάρω τό πρελούμιο γιά τήν περιστάση ύφους και ζυγώνων, κορμιάται με χαρές μονομιάς πάνω μου και ξεκινάμε.

'Πό τή γωνιά ένως πολιτισμένος μάς κοιτάζει με χαμόγελο γενναϊόδωρης συγκατάβουσης. Αιτίοι όί πλένυν Γκρεκηδες, θά συλλογιέται, 'κόμα δέν άρχισε ό πόλεμος κι' άρχισαν τώ δικά τους... Περνάμε 'πό γνώριμα σοκάκια.

Αυτό τό 'Όσμπορν στρητ τό θυμάμαι καλά, δώ και έξ χρόνια ξανατέρσασα μία νύχτα χειμωνιάτικη ύστερα 'πό τό τάιμ—πλζ '3, με μία γυναίκα στο πλευρό μου. Τώ θυμάμαι κι' αναγουλιάζω, και ντρεπόμαι, λέω πώς ή κοπέλα τούτη, π' έχω στο πλευρό μου τώρα, τώ ξέρει αυτά και ντρεπόμαι γιά τώ τοτινά χάλια μου.

'Ως τόσο τί έφταιγα; Είχαμ' έρπει 'πό σαράντα τρία μερόνυχτα ταξίδι.

Τέτοιο ταξίδι δέ μου στάθηκ' άλλο, ούτε νά μου ξαναλάξω.

Μέ τό που ξεμπούραμε 'πό τό ποτάμι '6, μάς περίλαβε ό σορόκος κι' ό λεβάντες κεί κάτω στο Κάπ Πυλόνιο και στη Σάντα Καταλίνα.

Κοντά μά βδομάδα ή πλώρη πάνω στον καιρό τραβέρο. 'Υστερα, σαν ψηλώσαμε λιγάκι, μάς βάρεσε κατακέφαλα ό ήλιος των τροπικών 'πό τό Κάβ' Φρίο ως τό Σάν Βίντσο. 'Αναβ' ή λαμαρίνα.

Μέρες γεμάτες βράσανο 'πό τή δουλιά και τή ζέση και νύχτες μ' όράματα, δίχως δροσιά, χωρίς ύπνο.

Κοντά μά βδομάδα ή πλώρη πάνω στον καιρό τραβέρο. 'Υστερα, σαν ψηλώσαμε λιγάκι, μάς βάρεσε κατακέφαλα ό ήλιος των τροπικών 'πό τό Κάβ' Φρίο ως τό Σάν Βίντσο. 'Αναβ' ή λαμαρίνα.

Μέρες γεμάτες βράσανο 'πό τή δουλιά και τή ζέση και νύχτες μ' όράματα, δίχως δροσιά, χωρίς ύπνο.

Κοντά μά βδομάδα ή πλώρη πάνω στον καιρό τραβέρο. 'Υστερα, σαν ψηλώσαμε λιγάκι, μάς βάρεσε κατακέφαλα ό ήλιος των τροπικών 'πό τό Κάβ' Φρίο ως τό Σάν Βίντσο. 'Αναβ' ή λαμαρίνα.

Μέρες γεμάτες βράσανο 'πό τή δουλιά και τή ζέση και νύχτες μ' όράματα, δίχως δροσιά, χωρίς ύπνο.

Κοντά μά βδομάδα ή πλώρη πάνω στον καιρό τραβέρο. 'Υστερα, σαν ψηλώσαμε λιγάκι, μάς βάρεσε κατακέφαλα ό ήλιος των τροπικών 'πό τό Κάβ' Φρίο ως τό Σάν Βίντσο. 'Αναβ' ή λαμαρίνα.

Μέρες γεμάτες βράσανο 'πό τή δουλιά και τή ζέση και νύχτες μ' όράματα, δίχως δροσιά, χωρίς ύπνο.

'Πό τή Μαδέρα και πάνω άρχισε πουνέντες, μάιστρος κι' ή κρύα τραμουντάνα.

Γκαίηλ έδινε ή Μαδέρα, γκαίηλ ή Λιμπόνα, γκαίηλ κοπανούσανε είκοσι μερόνυχτα δλ' όί σταθμοί όσοπο φτάσαμε καμιά φορά σέ τούτο τό λιμάνι. 'Ασπρα τ' άλμπουρα, άσπρα ή καμινάδα, άσπρα και τώ βλέφαρά μας 'πό τ' άλάτια...

Κ' έτσι κεινη τή βραδιά, ξαφνικά, σά νά 'ταν νά μήν τελειώνω ποτέ κεινο τό κακό με τώ κύματα τώ μανιασμένα, περπατάς ξένιαστος χωρίς νά κρατιέσαι 'πό πουνθενά, χωρίς νά φοβάσαι μη σ' άρπάξει κάνα κίμα.

'Ησυχος, στεγνός, ξένιαστος... Ήταν ή πρώτη γυναίκα κεινη τή βραδιά που με κοιτάε χαμογελώντας...

Δέν περίμενα γιά τίπο καλή, δέ μπορούσα νά περιμένω, δέν είχα πιάσει τώ τριάντα 'κόμα... Μόνο τό πρωί που ξύπνησα, έντωισα τί θά πεί άήδία σ' όλο της τό βάθος και τό πλάτος.

'Ως τώ σήμερα που τό θυμάμαι, αναγουλιάζω...

Μιά μικρή κάμαρη μισοσκότεινη, με μόνα μούπιλα δυό καρέκλες κι' ένα τραπέζι κι' έξ-έφτά άνθρωποι που με κυττάζουν αίσθητά χωρίς νά μιλόυνε.

Κατεβάζω τό κεφάλι. 'Δουλέψαμε, μουρμουρίζω ντροπισασμένος, δουλέψαμε, δέ μπορεί νά γίνει τίποτε 'π' ατή τή μεριά, τώ λεφτά, τώ λεφτά, οί λίρες σας...'

'Υστερα σηκώνω ψηλά τό κεφάλι και φωνάζω:

—Πήτε μου τί μπορεί νά κάνω, τί μπορεί νά γίνει; Γιά όλα είμ' έτοιμος.

Λόγια, πολλά λόγια... 'Όχι άνθρωπινα θύματα... 'Αν μπορούσα νά τό σκαρώσω σέ κάνα βράχο... μ' άνθρωπινα θύματα όχι...

Λόγια, πολλά λόγια... Τί χρειάζονται τόσα λόγια σήμερα; Δυναμίτες χρειάζονται, δυναμίτες...

Γυρίζω στους δρόμους. 'Ο καπετάν Πυτζάμας έχει δικιο, κάτι ξέρει 'πό πολιτική.

Μεθυσμένοι, γλιυίδες μεθυσμένοι, άντρες, γυναίκες μεθυσμένοι.

Δέν τρέχει μόνο ό παρξός στους δρόμους, μαζί του τρέχει κι' ή μπύρα και τ' ούισκυ και τό τζίν. 'Ανοιξανε δουλιές, κουνιέται τό εμπόριο, τρώει δ κορμιάκης ψωμί...

Και τώ κόκαλα των όμοιων του. 'Κύριε, Παντοδύναμε!

Κάποτε ντράπηκα, Κύριε, γιάτί 'μαι Ρωμής, ντράπηκα γιάτί 'μαι ναύτης.

Μά 'πόψε, Κύριε, ντρεπόμαι γιάτί 'μαι ένα 'πό τώ φτωχά, τώ έλεεινά πλάσματα, τώ κατ' είκόνα και όμοιωσίν σου...

Χαρμάτα γυρίζω στο βατόρι. Πέρα, μακρυά στο πέλαγο, τό καραβοφάναρο κάθε δυό λεφτά βγάξει τρία μουγκανητά, λές κι' είναι κάποιο μισαχάρι που ζητά τή μάννα του στα λιβάδια...

Σβύνουν οί φάροι. Λίχως φανόρα τής γραμμής, και τό ταίγρο άπαγορεύεται στην κουβέρτα τώρα.

'Ενας μαύρος όγκος τό καράβι τώρα στη σκοτεινή άπέρανη θάλασσα, κι' ένα μαύρο σημάδακι γώ στη κουβέρτα του...

Και πάμε όλοένα, πάμε... Τάμ τάμ τά, τάμ τάμ τά, τάμ τάμ τά, τραγουδά μερόνυχτα ή προπέλλα.

Κεί κάτω άρχισανε, βιάζονται, μάς περιμένουν.

Τους πάμε 'π' όλα τώ καλά. Λογιών, λογιών όβιδες. 'Οβιδες που βιάζονται μάτια, που καινε πλεμόνια, που γκρεμνίζουν κάστρα, π' άνάβουνε φωτιές.

Τους πάμε και ντουφέκια και φτυάρια και καομάδες.

Χρειάζεται πολύ σκάψιμο ή γή, μεγάλοι λάκκοι πρέπει ν' άνοιχτούνε.

Κοιτάζω ψηλά τώ σύννεφα που τρέχουνε. Σέ λίγο τώ φεγγάρι λευτερόνεται 'π' αυτά κι' ή σχοτεινή, ή μαύρη θάλασσα γίνηκε άσημένια.

'...Νά μπορούσα ν' άνάψω τώρα ένα ταίγρο, τό τελευταίο μου ταίγρο στην κουβέρτα, κοιτώντας τό φεγγάρι...

'Ετοιμα όλα, δέν έχω παρά νά βάλω φωτιά στη μίτζα.

Δώ νά, δίπλα μου, κοιμούνται έξ-έφτά άνθρωποι ξένιαστοι, στο στόκολο οί θερμομαστές, στη γέφυρα ό γραμματικός, ό Διαμαντής, ό καπετάν Πυτζάμας...

Τ' άθώα μου θύματα. Σά νά βλέπω τ' άρθρα στις έφημερίδες, τώ μνημόσυνα στον Πειραιά, τους δεκάριους λόγους.

'...Ελληνες ναυτικοί, πέσατε σεις πρώτοι στον ίερον ύπερ πάντων άγώνα... Ποιός ίερός άγώνας, άφου 'μαστε ούδέτεροι;

Μά δέν έχει νά κάνει... Θά πούνε και θά γράψουνε οί κήρυκες τώ καλού και τώ δικαίου, θά φρονηματίσουν τό λαό, ως πότε θά 'μαστε ούδέτεροι...

Μά τί πάω νά κάνω; Τόσοι άνθρωποι... Ποσοί 'ναι παντρεμένοι;... Μετρώω, λογαριάζω, παιδιά, γυναίκες, μάννες...

Και τούτα που πάμε, πόσες χιλιάδες θά στείλουνε στον άλλο κόσμο;... Πόσες; Αδούτος δέ μπορεί νά τους λογαριάσω, δέν ξέρω, δέν τώ καταφέρνω, γιά δέν έχουνε κεινο παιδιά, γυναίκες, μάννες;

Ρίχνω τήν τελευταία ματιά στον ούρνονό, λέω αντίο στη θάλασσα... '... Σκλάβοι, δοίλο, 'πό κούνια... Είκοσι χρόνια σās δεχόντουσαν στο σπίτι τους σαν αδύνατα σκλαβωμένα αδέρφια που δέν μπορούν νά σπάσουν τώ δεσμά τους.

Είκοσι χρόνια σās δεχόντουσαν νησιτικοί, μά περφηνοί και σās δείχναν τό δρόμο τώ Λυτρωμού.

Μά σεις, σκλάβοι άκαρδοι κι' άμυαλοι, τίποτα δέν είδατε, τίποτα δέ νιώσατε.

Στίς τιμίες μπλούζες τους, δείχνανε τώ Γιαπωνέζικα σας πονακίμα και κασκόλ οί μπιτσικόμηδες (?), τώ λιγδιασμένα κουρέλια σας οί νοικοκυραίοι.

Σκλάβοι άκαρδοι κι' άμυαλοι, κορτάκηδες ήλιθιοι, σιχαμένοι δεκαρολόγοι σταθήκατε σ' όλα σας τώ ταξίδια σ' ολάκερη τή ζήση σας.

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Χρειάζεται πολύ σκάψιμο ή γή, μεγάλοι λάκκοι πρέπει ν' άνοιχτούνε.

Κοιτάζω ψηλά τώ σύννεφα που τρέχουνε. Σέ λίγο τώ φεγγάρι λευτερόνεται 'π' αυτά κι' ή σχοτεινή, ή μαύρη θάλασσα γίνηκε άσημένια.

'...Νά μπορούσα ν' άνάψω τώρα ένα ταίγρο, τό τελευταίο μου ταίγρο στην κουβέρτα, κοιτώντας τό φεγγάρι...

'Ετοιμα όλα, δέν έχω παρά νά βάλω φωτιά στη μίτζα.

Δώ νά, δίπλα μου, κοιμούνται έξ-έφτά άνθρωποι ξένιαστοι, στο στόκολο οί θερμομαστές, στη γέφυρα ό γραμματικός, ό Διαμαντής, ό καπετάν Πυτζάμας...

Τ' άθώα μου θύματα. Σά νά βλέπω τ' άρθρα στις έφημερίδες, τώ μνημόσυνα στον Πειραιά, τους δεκάριους λόγους.

'...Ελληνες ναυτικοί, πέσατε σεις πρώτοι στον ίερον ύπερ πάντων άγώνα... Ποιός ίερός άγώνας, άφου 'μαστε ούδέτεροι;

Μά δέν έχει νά κάνει... Θά πούνε και θά γράψουνε οί κήρυκες τώ καλού και τώ δικαίου, θά φρονηματίσουν τό λαό, ως πότε θά 'μαστε ούδέτεροι...

Μά τί πάω νά κάνω; Τόσοι άνθρωποι... Ποσοί 'ναι παντρεμένοι;... Μετρώω, λογαριάζω, παιδιά, γυναίκες, μάννες...

Και τούτα που πάμε, πόσες χιλιάδες θά στείλουνε στον άλλο κόσμο;... Πόσες; Αδούτος δέ μπορεί νά τους λογαριάσω, δέν ξέρω, δέν τώ καταφέρνω, γιά δέν έχουνε κεινο παιδιά, γυναίκες, μάννες;

Ρίχνω τήν τελευταία ματιά στον ούρνονό, λέω αντίο στη θάλασσα... '... Σκλάβοι, δοίλο, 'πό κούνια... Είκοσι χρόνια σās δεχόντουσαν στο σπίτι τους σαν αδύνατα σκλαβωμένα αδέρφια που δέν μπορούν νά σπάσουν τώ δεσμά τους.

Είκοσι χρόνια σās δεχόντουσαν νησιτικοί, μά περφηνοί και σās δείχναν τό δρόμο τώ Λυτρωμού.

Μά σεις, σκλάβοι άκαρδοι κι' άμυαλοι, τίποτα δέν είδατε, τίποτα δέ νιώσατε.

Στίς τιμίες μπλούζες τους, δείχνανε τώ Γιαπωνέζικα σας πονακίμα και κασκόλ οί μπιτσικόμηδες (?), τώ λιγδιασμένα κουρέλια σας οί νοικοκυραίοι.

Σκλάβοι άκαρδοι κι' άμυαλοι, κορτάκηδες ήλιθιοι, σιχαμένοι δεκαρολόγοι σταθήκατε σ' όλα σας τώ ταξίδια σ' ολάκερη τή ζήση σας.

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αντίο, λαμπιερé 'Ωρίωνα, Μπαίυ(8) άγαπημένο, έχε γεια. 'Ήταν βαθιά μεσάνυχτα... Πέρα μακρυά στις πολιτείες τους οί άνθρωποι κοιμόντουσαν όλοι ήσυχτοι τον ύπνο των δικαίων. Κανείς δέν άκουσε τίποτα... Τίποτα κανείς δέν είδε...

Τώρα τους πάτε τό θάνατο, γιά λίγα δράμια μάλαμα, κάλπικο μάλαμα. Μά δέ θά σώσετε νά πάτε, δέ θά προκάνετε νά πάτε... 'Αν

ΤΡΕΙΣ ΟΥΛΛΩΞΕΙΣ

Γιόργου Θέμελις: "Ανθρώπος και πουλιά (ποιήματα). Ο Γιόργος Θέμελις είναι ένας από τους πνευματικούς αν-θρώπους της Θεσσαλονίκης που παρουσιάζουν περισσότερο ενδιαφέρον. Όπως πριν απ' τον πόλεμο οι λογιότερες της Θεσσαλονίκης κινούν-τουσαν δλοι μέσα σ' ένα συγγενικό κλίμα, το ίδιο και μετά τον πόλεμο. Εκείνο που χαρα-κτηρίζει κυρίως τη βαθύτερη έκφρασή τους είναι η αγωνία της ζωής μέσα στην εφημε-ρότητα της. Η προσπάθεια να δημιουργήσουν μια φωτεινή προέγταση, ένα χώρο απαλλαγμένο από την ασφυξία που τους προκαλεί αυτή την πνευματική δύσπνοια. Όλα τα συμπτώματα του καινούργιου γαλλικού επιστασιασμού, που ήταν πολύ φυσικό να γεννηθεί μετά τον πό-λεμο. Υστερα από ένα τέτοιο πόλεμο μάλιστα, που, πολλοί, κλονίστηκαν από την ανθρώπινη μικρότητα και δε μπόρεσαν να συλλάβουν την ανώτερη έκφρασή της, που ήταν το ηρωϊκό πνεύμα της ολοκληρωτικής απελευθέρωσης. Αυτό που θα τώλεγα θαύμα της πίστης. Πίστη στη ζωή και στον άνθρωπο. Ο Θέμε-λις δεν έχει πίστη. Έχει αγωνία. Η έλλειψη της πίστης είναι η απουσία την όποια αισθάνεται και η παρουσία που προ-σπαθεί να δημιουργήσει συνταξιαζόντας πολύ λεπτές έννοιες και παραστάσεις στους στίχους του. Ο όρος φυγή, που τούγινε τόση κατά-χρηση και που στο βάθος είναι κι' αυτός μία φυσική περιουσία της ανθρώπινης περιπέτειας, είναι αποτέλεσμα αυτής της άρχι-κής του αδυναμίας. Ο ποιητής ζητάει να βρει τα ίχνη των πτερωτών που φρότιον τον άνεμο... Ακολουθεί, τὰ δάση που σιωπούν, τὰ λουλούδια που συνοδεύουν τους πεθαμένους... Φιάνει πολλές φορές ως την αυταπάτη της λήτρωσης, αλλά κει δε μπορεί να σταθεί ούτε μερικά δευτερόλεπτα γιατί δεν υπάρχει ένας συγκεκριμένος κόσμος. Μοιάζει σαν τους άγγέλους που συντρέβον-ται απ' την απέραντη λευτεριά... Στην ουσία της όμως η λέξη απέραντη δεν έχει τη σημασία που της δίνει. Δε σημαίνει παρά το φτάσιμο στο μηδέν. Οραματίζεται μίαν ατέλειωτην άνοιξη... Καταλαβαίνεις ότι πρόκειται για μίαν άνοιξη καθαρά δωδεκαημέρη, άτομική. Ως τόσο έχει μερικές παιδικές όρες που παίρνει μερικά ψήγματα χαράς από το γύρω του κόσμο. Βοσκει γύρω του και μερικά πράγματα όμορφα ή πραγματικό-τητα τους άγγιζει την πραγματικότητα των αισθήσεών του. Όμως κι' αυτά δεν είναι άρκετα για να τον κάμουν να επιστρέψει στο ανθρώπινο σχήμα του. Η απεριόριστη αγάπη προς τους συνανθρώπους του θα του χάριζε τη λήτρωση που ζητά, και είναι ίσως αυτή η μοναδική λήτρωση που επάσχει στον κόσμο. Η ενδαισθητή ποιήσή του, που είναι μεστή από εικόνες και έννοιες, οικόδομημένες μέσα στα πλαίσια πάντοτε της μορφικής αναζήτησης, θα μούδιναν άφορη για περισσότερες σκέψεις, αν είχα στη διάθεσή μου ένα χώρο λιγώτερο περιορισμένο.

Ζήση Οικονόμου: Στο σταν-ροδόμοι του χρόνου (ποιήματα). Ο Οικονό-μου είναι λιγώτερο γνωστός στα ελληνικά γράμ-ματα απ' όσο στην πραγματικότητα του άζει. Σ' αυτό φταίει ή ύδια ή παράξενη πνευματική του ύπόσταση. Ο φόρος των ιδεών και των προβλημάτων έκανε μίαν δεκάδα από βιβλία του, που είδαν το φως της δημοσιότητας ως τότε, να μένουν μακριά από τό, έστο και λίγο, μορφωμένο ελληνικό κοινό. Ακόμα ο τρόπος που συνήθιζε να αναπτύσσει τις ιδέες του, το πάθος του, οι αντιφάσεις του, ή αναγ-χόμενη στο βάθος προσωπικότητά του, πε-ριόρισαν τη γρήνη του σ' ένα πολύ στενό κύκλο ανθρώπων. Από την άποψη αυτή, το

βιβλίο που έχω μπροστά μου παρουσιάζει στήν ιδιαίτερη αξία, άκριβώς γιατί, όπως λέει ο ίδιος, παρουσιάζεται να περιφρονεί τον υπό-κοσμο των μηχανών και των ιδεών. Τον υπό-κοσμο, φυσικά, των μηχανών και των ιδεών όπως τον έβλεπε ο ίδιος και που κινδύνεψε να του σταγγίσει και την τελευταία καλλι-τεχνική ίκμάδα. Με το νέο του βιβλίο κάνει το πρότοβήμα προς τη ζωή. Προς την άπλο-τητα της ζωής. Επιστρέφει εκεί που τον δι-καίολογεί ή φύση και είναι.

Δες τα κοινά μου, ή σάρκα μου αυτή κι' ψυχή και το πνεύμα μηδέν, αλλά πλήρες, ή τρυφερό μου σιγμή. Ξαναγορίζει μέσα στη φύση, δημιουργεί μίαν ειδυλλιακή άτμόσφαιρα, βλέπει τα πράγ-ματα της ζωής, τὰ θανάμζει, τὰ χαίρεται, τὰ αγαπά. Αισθάνεται την ανάγκη να ευχαριστή-σει κάποιον Θεό. Έχει μίαν την ιαπωνικότητα και οι στίχοι του είναι διάφανοι πολλές φορές, πιστή αντίγραφη των εικόνων της φύσης, που τις χρωματίζει με την υποκειμενική του τρυφερότητα. Τὰ πάντα μοιάζουν σαν ένας κόσμος που του άποκαλύπτεται. Και είναι βέ-βαια πώς, ανάμεσα στα τόσα άλλα, δεν είναι δυνατό παρά να ανακαλύψει και το διαμάντι αυτού του κόσμου. Τον Άνθρωπο. Όσο πιο μακρυνή είναι ή περιπλήρησή μας, τόσο πιο θεομυ γίνεται και ή αγάπη μας, προς τη γη που ξαναγορίζουμε.

Στεφάνου Μπυλιέτου: Ραψω-δία 1940-1946 (ποιήματα). Ένα άλλο βι-βλίο που δίνει άφορές για πλατύστες συζη-τήσεις είναι ή Ραψωδία του Μπυλιέτου. Ο ποιητής παρουσιάζει με μίαν άλλη θέση. Είναι ένας ποιητής χριστιανός. Κι' αυτό είναι το πρόβλημα. Ποιά μπορεί να είναι ή θέση ενός χριστιανού στις μέρες που ζούμε; Ποιά πρέπει να είναι ή στάση του απέναντι στον πόλεμο, που κι' αυτός έδω κι' είκοσι αιώνας σφεδόν διευθύνεται από τους ίδιους τους χριστιανούς; Κι' ή στάση απέναντι στους ανθρώπους; Γιατί ποτέ δεν υπήρξαν τόσο κοπιώντες και τόσοι περορισμένοι στον κόσμο. Πώς θα τους απαλλάξουμε από το δυσανάλογο βάρος τους και πώς θα τους βγάλουμε από τὰ νύχια εκεί-νου που τους όδηγούν στον πόλεμο; Θα επι-καλεσθούμε την αγάπη; Και δεν είναι χρι-στιανός εκείνος που σκέφτεται τη λύση της τραγωδίας, μελετώντας, διαχωρίζοντας και πολεμώντας τις πραγματικές άφορές; Κι' ή θέση μας είναι στενά θεωρητική, μπο-ρούμε να μιλάμε και για τὰ χανιότικα μαγαζία, όπως κάνει στην ποίησή του ο Μπυλιέτος; Οτιόσο εκείνο που διακρίνει τον ποιητή είναι μίαν απεριόριστη ειλικρίνεια. Είναι ένας απ' τους καλύτερους εκείνους πιστούς που πιστεύουν στη θέση του καλού και που ζούνε την αγονία του κόσμου. Η Ρα-ψωδία, σαν μίαν πρώτη ποιητική έδη, δεν είναι παρά ένας παλιός ενόχιας και αγάπης. Ποιητικά στοιχεία που πάνε να συντεθούν και που επιδιώκουν να ενθαρρύνουν και να παρηγορήσουν. Το τελευταίο μέρος του βι-βλίου του, Η Διεθνής της Αγά-πης, είναι το πιο θερμό και το πιο χριστιαν-ικό, φυσικά, μέρος του βιβλίου του. Ο ποι-ητής οραματίζεται, και παρά τὰ αναφομοιωτα στοιχεία της βιβλικής του έκφρασης, προδίνει το βαθύτερο κραδασμό της καλής του ψυχής.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

«Ρόμβος»—Έκθεση θεατρικών προσχε-δίων Γιάννη Τσαρούχη—Άμερικανική ύπηρεσία πληροφοριών.—Έκθεση άντι-τύπων συγχρόνου άμερικανικής τέχνης. Με θεατρικά προσχέδια και ύδατογραφίες του ζωγράφου Γιάννη Τσαρούχη εγκαινιά-

σθηκε ή νέα αίθουσα τέχνης που ίδρύσανε στην όδον Άμαλίας 4 οι καλλιτέχνες Γ. Βα-καλό, Γ. Λυδάκης και Ι. Στεφανέλλης.

Από το πρόγραμμα δουλειάς και από την πρώτη τους άμέσως έμφάνιση είναι φανερό πως οι νέοι καλλιτέχνες έχουν σκοπό να διηρητήσουν μίαν σημαντική κοινωνική ανάγκη. Σε μίαν πολιτισμένη γωνιά να παρουσιά-ζουν κάθε τόσο όλες τις άξιοπρόσχετες προσ-πάθειες που θεραπεύουν τις καλαισθητικές άπαιτήσεις της καθημερινής ζωής. Σχηνο-γράφου και διακοσμητές οι ίδιοι οι ίδρυτές του «Ρόμβου», έχουν προσφέρει ως τώρα πολ-λά στην νεώτερη τέχνη μας με τις ποικίλες επιτυχίες τους στο θέατρο, στο βιβλίο, στο σπίτι, στη διακοσμητική τέχνη γενικά. Η ένταξη της λειτουργίας του «Ρόμβου», με ύδατογραφίες και θεατρικά προσχέδια του Γιάννη Τσαρούχη, καθορίζει άμέσως και το ύψηλο ποιοτικό επίπεδο στο οποίο επιθυμούν οι ίδρυτές που να κρατήσουν την προσπάθειά τους.

Ο Τσαρούχης είναι κι' αυτός από τους ζωγράφους που δεν εξαντλούν την καλλι-τεχνική τους δραστηριότητα μόνο στη ζωγρα-φική του καθάετου, την αποξενωμένη σή-μερα κάπως από την πλατεία κοινωνική μά-ζα. Βρήκε πολλούς τρόπους να επικοινωνή-σει με την καλλιτεχνική διάθεση του μεγά-λου κοινού και ένας από τους πιο σημαντι-κούς είναι ή σκηνογραφική του εργασία.

Είναι άναμφισβήτητο πόσο ή θεατρική ει-κόνα μπορεί σήμερα να διαμορφώσει το κοι-νωνικό γούστο με την καθημερινή άκτινο-βολία της σε μεγάλες μάζες κοινού και να προετοιμάσει το έδαφος μαζί με το καλαί-σθητο βιβλίο, το κλοφτιαγμένο κανάτι, το κλοσθαμένο έπιπλο, για μίαν άνάπτυξη της τέχνης σε κύκλους όλο και πιο πλατειούς. Άν ακόμα εργασία τόσο διαλεχτή σαν αυτή του Τσαρούχη, που εκθέτει σήμερα στο «Ρόμβο», παρουσιάζεται με μίαν φαινομενική άνισότητα ανάμεσα στην πραγματοποιημένη και στην προσχεδιασμένη εργασία, δεν είναι κάτι που θα πρέπει να μας ξενίσει πολύ.

Η ποιοτική στάθμη της δουλειάς του Τσαρούχη είναι τευτωμένη πολύ πιο ψηλά από κει που φθάνει ή δραση της θεατρικής μας βιομηχανίας.

Έτσι και το λίγο αυτό που έχει πραγ-ματοποιηθεί, έχει μεγάλη σημασία. Άλλως τε ή ανάπτυξη της επίδρασης του καλού σ' όλη τη ζωή μας, είναι ένας από τους σκοπούς του «Ρόμβου» και ή έκθεση του Τσαρούχη μας έδειξε πως οι δυνάμεις οι καλλιτεχνικές που θα την βοηθήσουν, είναι όλοζώντανες και δημιουργικές.

Στην αίθουσα της Άμερικανικής ύπηρε-σίας πληροφοριών της όδοσ Σταδίου έχει έκ-τεθεί μίαν σειρά από τυπωμένα άντίτυπα έρ-γων άμερικανικής ζωγραφικής του είκοστού αιώνα.

Ο περιορισμένος αριθμός των έργων δεν είναι βέβαια δυνατό να συμπληρώσει άμέσως τὰ μεγάλα κενά στη γνώση μας για την άνά-πτυξη των Καλών Τεχνών στις Ένωμένες Πολιτείες. Δέν υπάρχει άμφιβολία πως σε μίαν χώρα όργανισμός και πλούτου, όπως είναι σήμερα ή Άμερικη, ή θεραπεία της Τέχνης θα διατηρείται σε ύψηλή θερμοκρασία. Τὰ άριστοεργήματα των πολιτισμών της Εύρώ-πης και οι σύγχρονοι τεχνίτες που έχουν μεταναστεύσει πέρα από τον Άτλαντικό, μαρ-τυροδν μίαν δίψα για καλλιτεχνικές συγνή-σεις που έντονη. Η πρόσδο της τεχνικής, που επιτρέπει σήμερα τη φυσική και πιστή αναπαράγωγή έργων τέχνης για τη διάδοσή τους σε πλατειές μάζες φιλότεχνο κοινού, επιμαρτυρεί τη δίψα αυτή.

Πόσο ή λαχτάρα αυτή, που είχε βρει κάτω από τη φωτισμένη καθοδήγηση του Ρουθσέλτ και το θρόμο προς τη δημιουργία μίης τέχ-νης πιο κοινωνικής, με την επιστράτευση των ζωγράφων για τη διακόσμηση ως και του κοινού πιο άπόμακρου κοινοτικού ή ταχυδρομι-κού κτιρίου, έχει δώσει τη σφραγίδα μίης αυ-τόχθονης σύγχρονης άμερικανικής τέχνης, θα ετανας άδικο να διαστούμε να το συμπερά-νουμε από την περιορισμένη έκθεση της όδοσ Σταδίου.

Τη χαιρετίζουμε, σαν μίαν άπαρχή γνω-ριμιάς με την τέχνη της Άμερικης και δεν κρίνω άσκοπο να σημειώσω, πως πρέπει να προσέξουμε το μάθημα που μας δίνουν και οι φίλοι μας πέρα από τον Άτλαντικό:

Πώς οι καλύτεροι προσευτές ενός λαού είναι σήμερα οι τεχνίτες του. Ίσως, αν τό σημειώνουμε κάθε φορά, μπορεί κάποτε να τό μάθουμε και μες τό μάθημα αυτό.

ΣΠΥΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΘΕΑΤΡΟ

Ο Γαλλικός θίασος

Με χαρά δεχτήκαμε τό συγκρότημα των Γάλλων ήθοποιών με τη διεύθυνση του Jean Marchat, που έδωσαν στην Άθήνα σειρά από παραστάσεις, φέρνοντας τό χαιρετισμό της αγάπης μας πατρίδας τους.

Με κάθε δυνατή συντομία θα προσπαθή-σω έδω να δώσω τις έντυπώσεις μου σχετικά με τὰ κύρια και θεμελιακά στοιχεία που κυ-ριαρχούσαν στον τρόπο της άπόδοσης των έρ-γων.

Βασικό χαρακτηριστικό της έρμηνείας τους ήταν πως αυτή δε στάθηκε ποτέ έξωτερική και αυθαίρετη, δεν ήταν δηλαδή ένα τυπο-ποιημένο σχήμα που πάνω σ' αυτό θα προ-σαρμοζόταν ή άπόδοση αντίθετα: οι Γάλλοι έδειξαν πως ήθεσαν να μταιίνουν στο πνεύμα του κάθε έργου, ο λόγος του συγγραφέα, ο ποιητικός λόγος ήταν εκείνος που καθόριζε κάθε φορά την έκφρασή τους ήταν ή μητέρα που μέσα σ' αυτήν διοχετεύονταν το ζεστό κι' εύπλαστο μέταλλο της έρμηνείας, παίρνον-τας έτσι ή μορφή που ταίριαζε στο πνευμα-τικό κλίμα του κάθε θεατρικού κομματιού.

Έρμηνείανε το Μολιέρο μ' άνάλαση ντα-τελένια χάρη και γοργό ρυθμό, τό θεροκευ-τικό έργο του Κλωντέ - με ίσορικό και λει-τουρητικό ύφος, τὰ μοντέρνα έλαφρά έργα με ζοησάδα κι' αίσθηση. Μονάγα τότε διακιστώ-νεται ή έρμηνεία ενός έργου, όταν είναι άποτέ-λεσμα έσωτερικής ανάγκης. Διαφορές αντίληψης στα καθέκαστα είναι ζήτημα υποκειμενικό, μπορεί, και πάντα θα ύπάρχουν. Σημασία όμως έχει τό ότι ο θίασος ακολουθεί στη βάση αυτή τό μόνο σωστό δρόμο. Ακόμα, ήθεσαν να προσαρμοστούν με τον περιγυρό τους: ο μεγάλος άνοιχτός χώρος του Ωδειού 'Ηρώδη του Άπικου, με τὰ ψηλά του τόξα, άντιμετωπίστηκε με πλάταμα και μεγάλα κινήματα και λόγους έτσι αποδόθηκε άγ-νια τό έργο του Ζιζωνιού που παρουσιάζε την πρόσθετη δυσκολία πως δεν ήταν γραμ-μένο για τέτοιο χώρο.

Άλλο κύριο χαρακτηριστικό: ή ένότητα και άρμονία που παρουσιάζανε σα σύνολο. Τό παίξιμο του καθενός ήταν οργανικά δε-μένο με το άλλο, τους έννοιωτες οά μέλη ενός και το ίδιο ζωντανό όργανισμο. Και πρέπει να ξέρουμε πως οι κύριοι ήθο-ποιοί του συγκροτήματος άνήκουν σε διαφο-

ροτικούς θιάσους. Βέβαια, αυτή ή ένότητα είναι βασικά ζήτημα σκηνοδότη. Όχι όμως μονάγα σκηνοδότη, πρέπει κι' ο ήθοποιός να έχει μέσα του γερά σφουρηλατημένη τη συνείδηση, πως στη σκηνή δε βροίκεται μονάγα σαν άτο-μο, μὰ σαν κομμάτι αναπόσπαστο ενός συνό-λου που πρέπει να κινηθεί μ' όμοιογένεια και πως μονάγα σαν ή όμοιακή άπόδοση είναι καλή, τότε κ' ή άτομική του προσπάθεια θα προβάλλει μ' όλες τις άσπιές της και σ' όλη της την άριότητα. Άλως αυτή τη γνώση και την λεποίτηση του ήθοποιού, ποί ή προσ-πάθεια του σκηνοδότη δε θα φτάσει σε όλο-κληρωση, για ζηνιά και του συνόλου και των ατόμων.

Φανερό ήταν ή σημασία που έδωσαν οι Γάλλοι ήθοποιοί σε άλλο θεμελιακό παράγο-τα της θεατρικής έκφρασης: στην άδθηροση της υιλιάς τους, που ήταν λαμπρή κι' όλο-κάθαρη. Οι ξένοι άκροατές τους δε χόσαν ούτε συλλαβή απ' τό λόγο τους. Και μίη ξεχ-νάμε πως ή γλώσσα τους δεν έχει τη λιτό-τητα των φηόγγων της δικής μας, που είναι κροσστή και διάφανη.

Και τώρα τὰ σκηνικά και τὰ κοστούμια. Μπόρουμε γενικά να πούμε πως ο θίασος είναι φαινομενικά στο κεφάλαιο αυτό. Τό χα-ρακτηριστικό της σκηνογραφίας ήταν ότι με-άλλα και λιτά μέσα κατόρθωσε να δώσει καλαίσθητα την άτμόσφαιρα που ζητούσε τό κάθε έργο. Είδαμε την άίσθηση του καλού

Αυτές είναι οι γενικές μου έντυπώσεις απ' τις παραστάσεις του των Γάλλων ήθοποιών. Βρίσκονται μέσ' στην αλήθεια της Τέχνης. Και προσπαθήσα να ξεηγήσω, όσο μποροόσα στη συντομία τούτη, για ποιούς λόγους τό νο-μίζω.

ΠΕΤΡΟΣ ΠΗΓΑΣ

ΤΑ ΧΕΡΜΕΡΕΙΑ Κ' ΟΙ ΤΕΧΝΕΣ

ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

ΑΓΓΛΙΑ

ΣΤΟ Λονδίνο κυκλοφόρησε τό βιβλίο «Δη-μήτριος Καπετανάκης»: μίαν συλλογή ποιημάτων και άρθρων του Καπετανάκη κα-θώς και μεταφράσεις νέων Έλλήνων ποιη-τών. Η συλλογή έγινε απ' τον Τζών Λέμαν. Ο Καπετανάκης πήγε στην Άγγλία τό 1939 και πέθανε εκεί τό 1944, τριανταδύ χρονών. Στο διαστήμα αυτό έγραψε μίαν σειρά ποιη-μάτων και άρθρων στα άγγλικά, που έκαναν έντύπωση.

Ο ίδιος δόκτωρ Ανάντα Κοομαρασάμι ύποστηρίζει στο βιβλίο του «Μορφές έμιλιάς ή μορφές σκέψης»: τη θέση ότι ή τέχνη είναι μάλλον πράξη ρητορίας παρά αίσθη-κής, είναι γνώση και όχι συναίσθημα. Γιατί να εκθέτουμε τὰ έργα μας; ρωτάει: σ' ένα σημείο ο ίδιος δόκτωρ. Δε μπορούμε να ίσορυστοόμε πως ένας πίνακας είναι τέ-χνη... Αυτό που έγινε είναι ένα έργο της τέχνης, καμωμένο από την τέχνη ή τέχνη μένει: μέσα στον καλλιτέχνη και είναι ή γνώση για τό πως γίνονται τὰ πράγ-ματα. Τίποτα δεν πετυχαίνει κανείς σήμερα εκθέτοντας τὰ έργα του εκτός απ' τό ότι ή ζωή του γίνεται επιτηθευμένη και ή αξία του αλλάζει: κάθε φορά σχετικά μ' αυτό που εκθέτει.

Κυκλοφόρησε τό βιβλίο του Φ. Σ. Πέρλς «Τό Έγώ, ή Πείνα κ' ή Επίθεση»

και ζωντανό χρώματος, την ιδιαίτερη μέ-ριμα να τό δόσει της προοπτικής, με μικρά πλάνα και ζωγραφισμένες γραμμές. Έτσι που τό στενό κουτί της σκηνής λευτερονόταν απ' τὰ στενά του όρια κ' έδινε την προέγταση στο μάτι, πάντοτε όμως με ίσοροπία, χωρίς να καταστρέφει τό άπαιτούμενο περίγραμμα γύρω στα πρόσωπα που δοούν.

Κι' εν' άλλο χαρακτηριστικό: τό σκηνικό δεν ήταν κραυγαλό, ήταν τό φρότο για την κίνηση του ήθοποιού, χωρίς ν' άποσπάει την προσοχή απ' αυτόν, πονάει τό κύριο στοιχείο της έρμηνείας. Τό κοστούμιο τους γενικά ήταν θεατρικό, είχε δηλαδή εκείνη την πληρότητα στη φόρμα του, που ξεχωρίζει τό μη θεα-τρικό ντύσιμο της έξω ζωής από τη μορφή που πρέπει να πάρει, πλουσιότερο σε διαστά-σεις και περίγραμμα, για να σταθεί πάνω στη σκηνή. Κ' έδω καμιά σημασία δεν έ-χουν οι άντιρρήσεις σε λεπτομέρειες, αν έτσι τό φανταζόμαστε τό κοστούμιο του Έκτορα ή του Ταριούφου ή όχι. Μιλάμε για τη βασική αντίληψη, κι' αυτή ήταν σωστή. Και χαίροδυν βλέποντας την έναρμόνιση του σκη-νικού με τὰ κοστούμια, όπου αυτό μποροόσε να γίνει. [Πιο έντονο τούτο στο «Μισάνθρωπο»].

Αυτές είναι οι γενικές μου έντυπώσεις απ' τις παραστάσεις του των Γάλλων ήθοποιών. Βρίσκονται μέσ' στην αλήθεια της Τέχνης. Και προσπαθήσα να ξεηγήσω, όσο μποροόσα στη συντομία τούτη, για ποιούς λόγους τό νο-μίζω.

ΠΕΤΡΟΣ ΠΗΓΑΣ

ΤΑ ΧΕΡΜΕΡΕΙΑ Κ' ΟΙ ΤΕΧΝΕΣ

ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

ΑΓΓΛΙΑ

ΣΤΟ Λονδίνο κυκλοφόρησε τό βιβλίο «Δη-μήτριος Καπετανάκης»: μίαν συλλογή ποιημάτων και άρθρων του Καπετανάκη κα-θώς και μεταφράσεις νέων Έλλήνων ποιη-τών. Η συλλογή έγινε απ' τον Τζών Λέμαν. Ο Καπετανάκης πήγε στην Άγγλία τό 1939 και πέθανε εκεί τό 1944, τριανταδύ χρονών. Στο διαστήμα αυτό έγραψε μίαν σειρά ποιη-μάτων και άρθρων στα άγγλικά, που έκαναν έντύπωση.

Ο ίδιος δόκτωρ Ανάντα Κοομαρασάμι ύποστηρίζει στο βιβλίο του «Μορφές έμιλιάς ή μορφές σκέψης»: τη θέση ότι ή τέχνη είναι μάλλον πράξη ρητορίας παρά αίσθη-κής, είναι γνώση και όχι συναίσθημα. Γιατί να εκθέτουμε τὰ έργα μας; ρωτάει: σ' ένα σημείο ο ίδιος δόκτωρ. Δε μπορούμε να ίσορυστοόμε πως ένας πίνακας είναι τέ-χνη... Αυτό που έγινε είναι ένα έργο της τέχνης, καμωμένο από την τέχνη ή τέχνη μένει: μέσα στον καλλιτέχνη και είναι ή γνώση για τό πως γίνονται τὰ πράγ-ματα. Τίποτα δεν πετυχαίνει κανείς σήμερα εκθέτοντας τὰ έργα του εκτός απ' τό ότι ή ζωή του γίνεται επιτηθευμένη και ή αξία του αλλάζει: κάθε φορά σχετικά μ' αυτό που εκθέτει.

Κυκλοφόρησε τό βιβλίο του Φ. Σ. Πέρλς «Τό Έγώ, ή Πείνα κ' ή Επίθεση»

— «Η ιστορία της αμερικάνικης ποίησης 1900—40» των Χ. Γκρέγκορ και Μαρίας Ζατουρένοβα δίνει μία πλήρη ιδέα για τη σύγχρονη θέση της ποίησης στην Αμερική. Στον πρόλογο σκιαγραφείται η ποιητική σκηνή στα τέλη του περασμένου αιώνα. Στο πρώτο μέρος, που έκτείνεται ως το 1910 περίπου, γίνεται κυρίως λόγος για την ποίηση του Τζωρτζ Σανταγιάντα και του Ρόμπερτ Φρόστ. Στο δεύτερο μέρος, την «Ποιητική αναγέννηση», αναφέρονται οι Ρόμπερτ Φρόστ, Μονρόε, Μάστερτ, Έμυ Λόουελ, Φλέτσορ, Άικεν, Ρουίλλιαμς, Λίνοντσεϊ, Σάντμποργκ, Έζρα Πούντ. Τό τρίτο και τέταρτο μέρος είναι αφιερωμένο στους σύγχρονους ποιητές και περιλαμβάνει την Έντα Μίλλερ και τη γυναικεία ποίηση, τον Σ. Κάμινγκς και τους ποιητές του Νότου, τους Νέγρους ποιητές, τον Τ. Σ. Έλιοτ και την επίδρασή του.

— Με πρόλογο του Ρίτσαρντ Άλντινκτον κυκλοφόρησαν τα παρακάτω τέσσερα «Μεγάλα γαλλικά μυθιστορήματα»: «Η πριγκίπισσα του Κλέβ» της Μαντάμ ντε Λαφαγιέτ (1678), η «Μανόν Λεσκό» του Αββέ Πρεβώ (1731), το «Επικίνδυνες γνωριμίες» του Κοντερλώ ντε Λακλό (1782) και η «Δουκίσσα ντε Λανξέ» του Όνορέ ντε Μπαλζάκ (1834).

— Το «Πλεῦχάουζ Θήατερ» της Ν. Τόρκης παίρνει ένα σύγχρονο δράμα των Σ. Στάντλεϊ και Α. Μίντ με τον τίτλο «Δαμάστε τον άνεμο». Η δράση διεξάγεται σε μία γερμανική πόλη, όπου ο κεντρικός ήρωας του έργου έχει αναλάβει την άποναζικοποίηση. Παρ' όλη την άμεση επικαιρότητα, οι συγγραφείς κατάφεραν να δώσουν στο έργο τους έναν τόνο πλατύτερα ανθρώπινο και να στηρίξουν στη σκηνή ολοζώντανους ανθρώπους.

— Στην Αμερική παίζεται τώρα ένα φιλμ που έγραψε και γύρισε ο Άντερ Μαλβρό στην Ισπανία το 1938 — το «Tierra de Teruel», που βασίζεται σε επεισόδια του μυθιστορήματος «Ανθρώπινη μοίρα» του ίδιου συγγραφέα. Κείνη την εποχή ο Μαλβρό ήταν διοικητής λόχου της Διεθνούς Ταξιαρχίας. Οι ήθοιοι είναι αγρότες απ' το Τερουέλ και τη Σάντα Κλάρα και μέλη της Διεθνούς Ταξιαρχίας. Έτσι ο Μαλβρό μπήκε σε δύο μιάν ανυπερέβλητη σε αλήθεια εικόνα της Ισπανικής Αντίστασης. Ο Μαλβρό σε μία περίοδο που όλοι πολεμούσαν, φοβόντουσαν, είχαν άλλες ασχολίες ή ανήκαν στην αντίθετη παράταξη, στην περίοδο των δομαχίων και των επιδρομών των γερμανικών αεροπλάνων, κατόρθωσε να γυρίσει ένα αληθινό και καλλιτεχνικό συνάμα ντοκουμέντο απ' τον έπικό αγώνα του Ισπανικού λαού.

Γ Α Λ Λ Ι Α

«Έχουμε την ιδιαίτερη εύτυχία να συγκαταλέγουμε μεταξύ των ταχικών συνεργατών μας και τον κ. Ροζέ Μιλιέζ, Γενικό Γραμματέα του Γαλλικού Ίνστιτούτου. Ο κ. Μιλιέζ από το φύλλο μας αυτό θα δίνει στους αναγνώστες μας μία συνοπτική, αλλά πλήρη εικόνα της Γαλλικής πνευματικής κίνησης.

Οι αναγνώστες των «Ελευθέρων Γραμμάτων» — να μας ζήσουν και να προκόψουν σε τούτη την καινούργια τους εμφάνιση — είναι τυχεροί... Την ώρα που στοιχειοθετείται το παρόν φύλλο ένα εξαιρετικό ταχυδρομείο απ' το Παρίσι μας φέρνει τα πρώτα τεύχη του Ίουνιού, που μυρίζουν άκρως τυπογραφείο. Έτσι έχουμε τη χαρά να τους δώσουμε μερικά νέα πιο φρέσκα, αντίς τις συνηθισμένες ξεθωριασμένες ειδήσεις των πάντοτε καθυστερημένων ταχυδρομείων.

Με αυτή την ευκαιρία υπενθυμίζουμε στους αναγνώστες μας ότι στο Παρίσι διατίθεται κάθε εβδομάδα η Δίση των Πνευματικών Σχέσεων (Relations Culturelles), του Υπουργείου των Ξεχωτερικών, ένα πολυτιμότερο δελτίο «Informations Culturelles» (Πνευματικές ειδήσεις), ειδικά γραμμένο για τους ξένους, που τους δίνει μία συνολική εικόνα της πνευματικής Γαλλίας, σε όλους τους τομείς: Λογοτεχνία, Έπιστήμη, Τέχνη και ένα κεφάλαιο αφιερωμένο στις πνευματικές γαλλικές διηγήσεις στο εξωτερικό. Σε πολλά τεύχη της τούτης της χρονιάς μνημονεύεται η μελλομένη και με έκδηλη προτίμηση η Έλληνογαλλική πνευματική ζωή της Αθήνας: Διαλέξεις, θέατρο, μεταφράσεις από τα γαλλικά, συναυλίες, ραδιοφωνικές εκπομπές, ανακοίνωση του ελληνικού τύπου από γαλλική άποψη κτλ. Το Γαλλικό Ίνστιτούτο παίρνει ταχτικά τις «Informations Culturelles» και προσφέρει να τις στέλνει ο δόσος φίλους Έλληνες — Αθηναίους και επαρχιώτες, Κύπριους και Δωδεκανησίους — επιθυμών να τις παρακολουθούν και δέν μπορούν να τις δούν στο Ίνστιτούτο. Ας απευθυνθούν στο Γαλλικό Ίνστιτούτο, Σίνα 29, Αθήνα. Ρ.Μ.].

Το Έθνικό Μνημόσυνο του Μπέρζον έγινε με πολλήν επισημότητα στις 13 Μαΐου. Στην τελετή πήραν μέρος ο Υπουργός της Παιδείας, ο Πρόεδρος του Πανεπιστημίου των Παρισίων, οι φιλόσοφοι Edouard Le Roy, Jean Baruzi και ο Sir David Ross του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης.

Στο διάστημα του μνημοσύνου παίχτηκε τρία κομμάτια των μουσουργών Φράνκ, Φωρέ και Ντεμπουσύ, για να δοθεί με τη μουσική η ατμόσφαιρα της Μπαρξονιστικής πνευματικότητας. Επίσης ιδρύθηκε πριν λίγο μία «Έταιρία φίλων του Μπέρζον».

Από την άλλη μεριά, και για να μὴν ξεχνάμε πως το Γαλλικό πνεύμα είναι πολύπλευρο και αντιθετικό, οι «Κοινωνικές Εκδόσεις» (Editions Sociales) ξανατυπώσαν την περιβόητη αντιμπαρξονική σάτυρα «Ο Μπαρξονισμός φιλοσοφική άπάτη», που είχε άλλοτε δημοσιεύσει ο αλησμόνητος και ιδιοφυής νεομαρξιστής Πολιτζέρ που τουφεκίστηκε από τους Γερμανούς. Τότες είχε υπογράψει με το ψευδώνυμο «Αρούεν», δηλαδή με το πραγματικό όνομα του Βολταίρου.

— Πολύ πρωτότυπη πραγματικά η υποδοχή που έκανε η σεβάσμια Δεσποίνα — Γαλλική

Ακαδημία — του καινούργιου μέλους της, του τόσο λίγο ακαδημαϊκού συμπατριώτη μου Μαρσεγιέζου Μαροέλ Πανιόλ, θεατρικού και κινηματογραφικού συγγραφέα. Πρώτα πρώτα, κι είναι μία σημαντική καινοτομία, κάτω απ' τον πατροπαράδοτο θόλο, δλόκληρη η τελετή κινηματογραφήθηκε...

Έπειτα ο εδράπελος λόγος του Tharaud, όταν υποδέχτηκε τον Πανιόλ, ήταν αφιερωμένο σχεδόν δλόκληρο στον έπαινο της Μαρσιέας και του κινηματογράφου. Έτσι λοιπόν, φαίνεται ότι οι Σαράντα Άθάνατοι γίνονται δλοένα και πιο προσθετικοί. Ίσως άποραστούν τώρα να «πρωτοδοῦν» και κινηματογράφο...

— Πιστοί στον αγώνα της Λευτεριάς οι συγγραφείς και αναγνώστες που αγαπήσανε και υποστηρίξανε στην παρανομία τις περιφημες «Εκδόσεις του μεσονυκτίου» (Editions de minuit) ιδρύσανε τώρα, με τη συμμετοχή ανθρώπων σαν τον καθολικό Μπεντώ και τον κομμουνιστή Βαλλόν, μία Φιλική Έταιρεία 1000 μελών όχι μόνο με άναμνηστικό, αλλά και με πνευματικό άγωνιστικό σκοπό.

— Αν και για διάφορους λόγους έχασε φέτος 10 μέλη η Έθνική Έπιτροπή Συγγραφέων (Comité National des Ecrivains) που σχηματίστηκε στην Αντίσταση, κέρδιε απ' την άλλη μεριά 50 νέες προσχωρήσεις συγγραφέων. Ο καινούργιος πρόεδρος της είναι ο καθολικός προσθετικός Louis-Martin - Chauffier, μέλη του Συμβουλίου ο Φρανσίσ Καρκό, ο Ρενέ Μαράν, ο Πιέρ Έμμανουέλ. Η Έθνική Έπιτροπή Συγγραφέων ετοιμάζει μία «μαύρη άνθολογία» απ' τα έργα συνεργατών συγγραφέων που βγήκανε στην κατοχή.

— Καινούργιος πρόεδρος της έπισημης Έταιρείας Λογοτεχνών είναι ο Gérard Bauer, αντιπρόεδρος ο Pierre Chanlaire, Έμιλ Άντριώ, Πιέρ Ντεκόδ, Φρανσίσ Άμπριέρ. Ο φιλέλληνας Μωρίς Μπεντέλ είναι μέλος του Συμβουλίου.

— Η αποκεντρωτική κίνηση ελοένα εξαπλώνεται στο λογοτεχνικό τομέα της Γαλλίας. Σε επαρχιακές πόλεις, όπως το Μπορντώ της Νάντη, εκδίδονται περιοδικά δλκής. Τοπικά λογοτεχνικά βραβεία δημιουργούνται ή ξαναπροκηρύσσονται: στην Άλαστία, στην κοιλάδα του Ροδανού, στις δυτικές περιοχές κ.τ.λ.

— Κάτω απ' την αϊγίδα του Υπουργείου Παιδείας και των μεγάλων πνευματικών όρ-

γάνωσων της Γαλλίας ετοιμάζεται για το 1948 μία πολυτιμότερη εργασία που θα έχει πληροφοριακό, φιλολογικό και επαγγελματικό ενδιαφέρον. Με τίτλο «Γενικό Παρόδραμα των Γαλλικών Γραμμάτων» θα συγκεντρώσει μελέτες για τη σύγχρονη πνευματική κίνηση, πληροφορίες πάνω στην τεχνική, διοικητική, νομική, φορολογική άκρως καταστασης του Γαλλικού βιβλίου, στον τύπο, στις Ακαδημίες, στους διάφορους φιλολογικούς συλλόγους κι ένα πλήρη κατάλογο των γαλλοφώνων συγγραφέων.

— Ένα βιβλίο τούτη τη στιγμή δεσπόζει στον λογοτεχνικό όριζοντα της Γαλλίας: «Όσο γυρίζει η γη» (Tant que la terre durera) του Henri Troyat. Ο δγκώδης αυτός τόμος 900 σελίδων δέν είναι παρά το πρώτο μέρος μίας τριλογίας που θα άγκαλιάσει συνολικά δλόκληρη την περίοδο 1888—1945. Σε τούτο το βιβλίο ο συγγραφέας που, όπως είναι γνωστό, γεννήθηκε στη Ρωσία και έγραψε κιόλας δύο περίφημες βιογραφίες του Ντοστογιέφσκι και του Πούσκιν, μεταφημίζεται ένα αποκαλαστικό ρωσικό μυθιστορηματικό δελικό. Πρόκειται έδω για μία άναπαράσταση της μεγαλοαστικής ρωσικής κοινωνίας από το 1888 ως τον πόλεμο του 1914 στην πόλη Κράσσνονταρ, την εποχή που λεγότανε άκρως Αικατερίνονταρ. Αν και υπογραμμίζονται ιδιαίτερα τρεις διαφορετικές γυναικείες μορφές, τούτο το βιβλίο λένε ότι, όπως και οι σοβιετικές ταινίες, είναι χωρίς θεντέτες. Ένας κριτικός γράφει πως το «Όσο γυρίζει η γη» είναι λογοτεχνικά άνωτερο, σαν ιστορικό και πολιτικό μυθιστορημα, απ' το περιδότηο «Όσα παίρνει ο άνεμος» της Μάργκαρετ Μίτσελ.

— Κάθε μέρα άνεθαίνεις η λογοτεχνική θέση του Philippe Hériat, που τον γνωρίσαμε πριν όπο τον πόλεμο με το μυθιστορημα «Les enfants gâtés». Παρουσιάζεται τώρα και σαν θεατρικός συγγραφέας και κριτικός. Το τολμηρό του έργο «Η άσπιλη» (L'immaculée), που παίζεται γύρω στη λεπτή υπόθεση της «καρθενογονίας», είναι ένα απ' τα θεατρικά γεγονότα της άνοιξης που προκάλεσε συρροή των Παριζιάνων. Ο Έριά μόλις έγραψε το «La famille Bousardel», μυθιστορημα της βιομηχανικής και τραπεζικής άστικής τάξης στη Γαλλία από το 1814 ως το 1860. Μιλάνε από τώρα για τον Έριά σαν σοβάρο υποψήφιο στο Μεγάλο Βραβείο Μυθιστορημάτων της Γαλλικής Ακαδημίας.

— Ο Jules Roy, αυτός ο νέος άεσπός συγγραφέας που είναι ο πνευματικός κληρονόμος του St Exupery και που, πριν από λίγους μήνες, βραβεύθηκε για την «Ευτυχισμένη κοιλάδα (La vallée heureuse), δημοσίεψε τώρα ένα καινούργιο βιβλίο «Σάν ένας κακός άγγελος» (Comme un mauvais ange). Ο «κακός άγγελος», το τέρας, είναι το άσροπλάνο που φέρνει το θάνατο και την καταστροφή και που δέν τό οδηγεί πιά η ανθρώπινη θέληση, μα η άψυχη μηχανή, το ρομπότ. Τέλειωσε κιόλας, λέει με πικρία ο Ρουά, η ήρωική εποχή της άεροπορίας. «Σήμερα, γράφει, πρόωρα γερασμένος και σέρνοντας μέσα μου τον καυτερό και ρωμαντικό θρήνο του χαμένου μου κόσμου, άναπολω τις άλλοτινές μου πτήσεις».

— Το τελευταίο βραβείο της χρονιάς, το βραβείο Ste Beuve, δόθηκε φέτος — από μία πρωτότυπη έπιτροπή που την άποτελούσαν όχι μόνο γνωστοί κριτικοί, αλλά και νέοι συγγραφείς που πήραν τα άλλα φετινά βραβεία, έπίσης και μερικοί διδελιπώλες — στον Raymond Abellio για το βιβλίο του «Μακάριοι οι ειρηνόποιοι» (Heureux les pacifiques). Το βιβλίο διηγείται τις φιλοσοφικές και κοινωνικές άνησυχίες

ένός νέου Γάλλου διανοούμενου άνάμεσα απ' το 34 και το 45. Από την άναρχία περνάει στον κομμουνισμό και μία άπογοήτευση τον σπρώχνει τελικά σ' ένα άπόκρυφο μυστικισμό.

— Άνατυπωθήκανε σε δύο τόμους, στις εκδόσεις Raisons d'être, τα «Χρονικά των Γαλλικών Γραμμάτων», που στην κατοχή είχε εκδώσει παράνομα ο Κλώντ Μοργκάν, ο σημερινός διευθυντής των Lettres Francaises. Επίσης ξανατυπώθηκε στις εκδόσεις του Μεσονυκτίου το παράνομο αντίστασιακό «Μαύρο Τετράδιο» (Le Cahier Noir) του Μωριάκ (με ψευδώνυμο τότε Φορέζ) μ' άνέκδοτα κείμενα σαν την άλληλογραφία που είχε, αυτά τα μαύρα χρόνια, ο καθολικός μυθιστοριογράφος με τον άριστέρο Κλώντ Μοργκάν.

— Ο Μπρατόν, ο πάππας, όπως τον λένε, του δρθόδοξου υπερρεαλισμού και που η δλιαύ του επέμβαση στην πρόσφατη διάλεξη που έκανε στη Σαρδόννη ο Τρισάν Τζαρά, ο «έπιστρατευμένος» υπερρεαλιστής, προκάλεσε τόσες θερμώδεις σκηνές, ξανάδρασε σε μία συνολική έκδοση, τα γνωστά του Μαυφέστα μ' ένα καινούργιο άνέκδοτο.

— Με τη φροντίδα της έγγονής του Καζ Γκαμπριέλ Τημπού, εξέδόθηκε η ύστατη εργασία του μεγάλου έλληνοιστή μας Μωρίς Κρουαζέ πάνω στην Πολιτεία του Πλάτωνα. Παρ' όλο που είναι 80 χρονών όταν την έγραψε, δείχνει την ίδια δξυδερκεία όπως και οι άλλες εργασίες του αλησμόνητου κι' ακούραστου δουλευτή και λάτρη του άρχαίου και σημερινού Έλληνισμού.

— Έπειδή καταχραστήκαμε κιόλας τη φιλοξενία (ας λείπει, προς θεού, κάθε πρόσθετη έπιδαρυντική κατηγορία) της... στήλης αυτής, θα κρατήσουμε για το επόμενο φύλλο μία σύντομη πρόσφατη βιβλιογραφία του διαρκισμού και του προσωπικισμού (personalisme), την καλλιτεχνική, θεατρική, κινηματογραφική κίνηση και ίσως μία άνασκόπηση των πιο σημαντικών γαλλικών περιοδικών του μήνα.

P. ΜΙΑΛΙΕΣ

Ρ Ω Σ Σ Ι Α

Η έπιτροπή για την παιδική λογοτεχνία της Ένωσης Σοβιετικών Συγγραφέων συζήτησε σε μία πρόσφατη συνεδρίαση της το έκδοτικό σχέδιο για το 1947. Η διευθύντρια των εκδόσεων θύμισε στα μέλη της έπιτροπής την άπόφαση που υποχρέωνε τις Παιδικές εκδόσεις να εργαστούν πάνω σε έπισημονομικο-παιδαγωγική βάση, βοηθώντας έτσι τα σχολεία. Φέτος θα εκδοθούν 275 βιβλία.

— Στη συνεδρίαση της έπιτροπής για την Αρμενική λογοτεχνία, ο εισηγητής άνακοί-

νωσε πως οι Αρμένιοι συγγραφείς δουλεύουν πάνω στα καινούργια τους έργα. Ο Ν. Νταμριάν γράφει ένα θεατρικό έργο με θέμα τα κατορθώματα των ανθρώπων στο μέτωπο της δουλειάς. Ο Ναίρι Ζαριάν δόχνησε στο θεατρικό του έργο τη χαρούμενη εργασία των νέων πολιτών, των Αρμενίων που γύρισαν τελευταία απ' το εξωτερικό. Ο Γ. Κοτσάρα αφιερώνει το μυθιστορημα του «Η ζωή της γενιάς μου» στην άρμενική νεολαία. Οι ποιητές Γ. Σαριάν, Ο. Σιράζ, Γ. Μπριάν, Σαρμπάν και άλλοι, δουλεύουν πάνω σε έργα με θέμα τη μεταπολεμική πραγματικότητα.

— Στην πόλη Γκόρκυ η Πανερωσιακή Θεατρική Έταιρία όργάνωσε τη 15η συνδιάσκεψη, όπου συζητήθηκαν οι θεατρικές παραστάσεις έργων του Γκόρκυ που δόθηκαν το 1946. Πήραν μέρος σκηνοθέτες και ήθοιοι απ' όλα τα μέρη της Ρωσίας καθώς και πολλοί κριτικοί. Αφού άναφέρθηκαν οι έπιτυχείς παραστάσεις, κριτικαρίστηκαν άυτήνρα και οι άποτυχίες, που όφείλονταν ή σε δουλκή άπομίμηση γνωστών καλοποιών ή σε έλλιπή έμείδωση στην πολιτική και φιλοσοφική ουσία των έργων του Γκόρκυ.

— Το θέατρο του Χάρκοβ «Τ. Γ. Τσεβι-σέ-κο» ανέθεσε το έργο του Ούκρανου συγγραφέα Ίβάν Κοτοργά «Εισροσλάβ ο σοφός». Έννιακόσια χρόνια έχουν περάσει απ' την εποχή που έδρασε ο Γκαρολάντ κι' οι ιστορικές πληροφορίες για τη δράση του είναι λίγες. Ο Κοτοργά όστόσο παρουσίασε άνάγλυψη μπροστά στους θεατές την ιστορική αυτή μορφή μ' όλη τη σοφία και τα πάθη του άνθρώπου που ένωσε τα ούκρανικά χρώματα στο κράτος του Κιέβου. Ο σκηνοθέτης Μ. Κρουσλινδσκι έδωσε την παράσταση σε στυλ άρχαίως τραγωδίας και το άνέθεσμά του άποδείχτηκε συνεπέστατο τόσο με τη μορφή όσο και με το περιεχόμενο του έργου.

— Το θέατρο των ήθοποιών του κινηματογράφου άνέθεσε το έργο «Η νέα φρουρά» παρμένο απ' το ερόνυμο μυθιστορημα του Α. Φαντέγφ. Ο σκηνοθέτης Σ. Γεράσιμωβ, σπάζοντας την κακή παράδοση των ρωσικών στούντιο που καθυστερούσαν στα γύρισμα των ταινιών, έπειδή την τελευταία στιγμή συμπληρώνανε το σενάριο, διορθώνανε τους διαλόγους και άσχολόντουσαν με κάθε είνδους «καλλιτεχνικές άναζητήσεις». πέτυχε να φτάσει τη σκηνοθεσία του στην περίοδο των δοκιμών σε τέτοια τελειότητα, που ήταν σε θέση να την παρουσιάσει στην κρίση του κοινού. Για πρώτη φορά στην ιστορία της ρωσικής κινηματογραφίας είδαν οι θεατές στη σκηνή ένα έργο που έχει τελείως «προβαριστεί» πριν απ' το γύριμά του. Οι περισσότεροι ήθοιοι είναι νέοι — σπουδαστές του Κρατικού Ίνστιτούτου Κινηματογραφίας.

(Σημ. «Ελ. Γρ.»). Τη σύνταξη των ειδήσεων Άγγλίας, Αμερικλής και Ρωσίας έχει άναλάβει ο συνεργάτης μας κ. Α. Άλεξάνδρου.

Σ Τ Η Ν Ε Λ Λ Α Δ Α

Ε Ι Δ Η Σ Ε Ι Σ

Έταιρία Έλλήνων Λογοτεχνών

Έπειτα από τις τελευταίες άρχαιροείες της Έταιρίας Έλλήνων Λογοτεχνών, το νέο Δ. Συμβούλιο της καταρτίστηκε ως έξης: Άγγελος Σικελιάνος πρόεδρος, Σπ. Θεωδώροπουλος αντιπρόεδρος, Μελής Νικολαΐδης γν. γραμματέας, Άλκ. Γιαννόπουλος ταμίας και σύμβουλοι ο Γ. Βέης, Όμ. Μπασιάς, Ελρ. Γαλανού, Α. Κουκούλας, Μεν. Λουντέμης.

Από τ' άριστερό προς τα δεξιά: Ο Μαντελόν Ρομπινούν, ο Ζάν Μαρί κι' ο Μπροσάρ στην κινηματογραφική ταινία «Les Chouans» παρμένη από τ' ερόνυμο έργο του Μπαλζάκ και διασκευασμένη από τον Spaak. Η δισκοειδή και το γύρισμα της ταινίας από τον Άνρι Καλόρ άντιμετώπισε άόστηρη κριτική για την παραποίηση του Μπαλζακικού πνεύματος, πράμα τόσο συνηθισμένο στον κινηματογράφο για τα έργα των μεγάλων λογοτεχνών.

και παρ' τις μικρές επιφυλάξεις που απορροσαν κυρίως τη ζωγραφική, αναγνωρίστηκε γενικά σαν αξία λόγου ή ελληνική καλλιτεχνική προσπάθεια στα τελευταία αυτά χρόνια. Βέβαια πολλοί καλλιτέχνες μας — όλοι θα ήταν ή κυριολεξία σε μία τέτοια περίπτωση — αντιπροσωπεύτηκαν με ελάχιστα έργα, έτσι που να μη μπορεί να δοθεί στους ξένους φίλους μας ή δυνατότητα για μία πλήρη κριτική τοποθέτηση των καλλιτεχνών μας. Η έκθεση αυτή, που όπως λέγεται, μεταφέρεται και στη Κοπεγχάγη, αποτρέπει μία επιτυχία και μία ανθάρρωση για τους ελληνικούς τέχνη, που η φωνή της είναι τόσο περισσότερο συγκινητική όσο περισσότερο ή πατριδα μας γίνεται ελπίδα και πιο τραγική, μπλεγμένη στα δίχτυα μιάς τύχης που δεν της αξίζει.

Στην Ακαδημία

Στη δημόσια συνεδρίαση της Ακαδημίας της 5ης Ιουνίου, ο ακαδημαϊκός κ. Ν. Βέης έκανε ανακοίνωση για τις ζημιές από τους κατακτητές στις μονές των Μετσώρων, που τις διαπίστωσε έπειτα από πολυήμερες έρευνες. Οι ζημιές αυτές είναι, δυστυχώς, σημαντικές, τόσο στις εκκλησίες και στα χτήρια, όσο και στα κειμήλια και τις βιβλιοθήκες. Ο κ. Ν. Βέης προτείνει, τελειώνοντας, να ιδρυθεί εταιρία των «Φίλων των Μετσώρων», με σκοπό να περιάσσει τις ιστορικές αυτές μονές απ' την καταστροφή.

Τρία πάθη

Ο διευθυντής του Γαλλικού Ίνστιτούτου των Αθηνών κ. Ουάκλ Μερλιέ, στην τελετή των ετησίων βραβείων του παραρτήματος της Πάτρας, είπε, ανάμεσα σ' άλλα, κ' αυτά εδωτά λόγια:

«Η Ελλάδα κ' η Γαλλία έχουν τρία κοινά χαρακτηριστικά, που τ' αξιοποίησαν ή ιστορία τους, οι μεγάλοι συγγραφείς τους κ' οι μεγάλοι καλλιτέχνες τους. Η Ελλάδα του Όμηρου, του Σοφοκλή, του Πλάτωνα. Η Ελλάδα του Σολωμού, του Βαλαωρίτη, του Μανδύλη, του Παλαμά. Και σήμερα η Ελλάδα του Σικελιανού, όπως η Γαλλία του Μονταίνι, του Κορνήλιου, του Πασκάλ, του Ογκώ και του Βαλερύ, έχουν τρία πάθη. Το πάθος του μεγαλείου, το πάθος της αλήθειας και της δικαιοσύνης και, τέλος, το πάθος του ανθρωπισμού και της οικουμένης».

Μιά πληροφορία

Το υπουργείο Παιδείας έστειλε έγγραφο στα πνευματικά σωματεία και γυρεθεί απ' αυτά να υποδείξουν αντιπροσώπους για την UNESCO, τον πνευματικό κ' εκπαιδευτικό Όργανισμό του ΟΗΕ, που έδρα του είναι το Παρίσι.

Υπάρχει όμως η ανεξακριβωτή ως την ώρα πληροφορία πως η UNESCO προσέλαβε τον Ν. Καζαντζάκη για τα ελληνικά πνευματικά ζητήματα.

Ανθολογία

Από λίγες εβδομάδες τώρα βρίσκεται στην Ελλάδα η Έλληνοαμερικανίδα κ. Ρέι Ντάλνι, με σκοπό να γνωρίσει τη σημερινή πνευματική κίνηση του τόπου μας. Σκοπεύει να βγάλει στ' αγγλικά για την Αμερική μία ανθολογία Έλλήνων ποιητών από το Σολωμό ως τα σήμερα. Η κ. Ντάλνι έχει συμβληθεί για την ανθολογία αυτή με τον έκδοτικό οίκο της Νέας Υόρκης Macmillan. Έχει μεταφράσει και εκδώσει στην Αμερική, όπου σημειώσαν άρκετη επιτυχία, τα ποιήματα του Έλληνοεραίου ποιητή Γιωσήφ Έλιγιά.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

— Στην «Κύκλω», τεύχος 7, δημοσιεύονται ποιήματα των Μηνά Δημάκη, Κλ. Τριάντου και της Ζωής Καρέλλη. Επίσης μεταφράσεις Ίσπανογλώσσων και Ρομάνων ποιητών. Στο ίδιο φύλλο τελειώνει ο «Αγαμέμνωνας» του Αισχύλου μεταφρασμένος από το Μελαχρινό. Κριτική του Τάσου Γιανναρά για τον «Καβάφη» του Ι. Μ. Παναγιώτου. Κατά τον κριτικό το βιβλίο του Παναγιώτου είναι πληρόν: διπλό σκοπό: «γνήσια γραμματολογικά και γνήσια αισθητικά».

— Στην «Κοχλιά» της Θεσσαλονίκης, τεύχος 17, συνεργασία Χένρυ Μίλλερ, Πεντζίκη, Ίατρο, Άδραστος, Ζωής Καρέλλη. Ένα χωρίο από τον Έκκλησιαστή, που η Καρέλλη το τοποθετεί σ' ένα της ποιήματα, χαρακτηρίζει δολοκλήρη την ατμόσφαιρα του περιοδικού: «Κλαίει και δυόρμαι όταν ένοησω τον θάνατον». Δημοσιεύονται επίσης 8 ποιήματα του Τάκη Βαρδιτσιώτη και 3 του νέου ποιητή Τάκη Σινόπουλου. Στην τελευταία συναντή κανείς παραξένα υποδλητικούς στίχους.

— Στην «Αγλοελληνική Έπιθεώρηση» τόμος Γ', τεύχος 1, αφιερωμένο στο μεγαλύτερο μέρος της στο ζωγράφο Θεόφιλο, δημοσιεύεται ή όμιλία του Σπέρη στα έγκαινα της έκθεσης. «Η ελληνική πνευματική κληρονομιά, λέει, είναι τόσο μεγάλη, που αλληλβία δεν ξέρει κανείς ποιούς απροσδόκητους τρόπους μπορεί να διαλέξει για να πραγματοποιήσει τις βουλές της. Είναι στιγμές που την κρατάν στα χέρια τους οι πιο φημισμένοι άνθρωποι που ακούστηκαν ποτέ στον κόσμο, και είναι στιγμές που πάει και φωλιάζει: ανάμεσα στα ανώνυμα, περιμένοντας να φανερωθούν ξανά οι άρχοντες επώνυμοι».

Άρθρο του Δ. Ε. Βούγγαλιδη για την τέχνη του Θεόφιλου. «Ο χώρος, γράφει, όπου κινούνται τα πράγματα είναι εμπειρικός, χωρίς σταθερή αντίληψη της ζωγραφικής του απεικόνισης, κ' έτσι αυτά στέκουν απομονωμένα και με χαλαρή συνάφεια μεταξύ τους. Άλλά ένα άφθονο διάχυτο φως δίνει σ' όλα μία καθαρότητα και διαύγεια εξαιρετική». Άρθρο επίσης του Έλύτη για την «αισθητική και συναισθηματική καταγωγή του Θεόφιλου». Κατά τον άρθρογράφο ο Θεόφιλος, «είναι ένα είδος κ ό μ ό σ ος όπου γίνονται οι αισθηματικές διασταυρώσεις ενός συνόλου που έμεινε επί αιώνες άφωνο. Είναι ακόμη—άν μπορεί να το πει αυτό κανένας—ή περίληψη, το διάγραμμα των έκφραστικών όρμων του Γένους».

— Στο «Νέος Σταθμός», τεύχος 8-9, συνεργασία των Γιοφύλλη, Άγγουλέ, Κοτζιούλα, Βάρδη, Τσακίρη κ.λ.π. Άρθρο επίσης του Ασωνίδα Παυλίδη για την Κύπρο. Ο άρθρογράφος απευθύνεται στους πνευματικούς ανθρώπους. «Η Κύπρος κ' ο λαός της, γράφει, δικαιούνται για τον ένοχο τους και για όλο το έθνος μας και γενικότερα για τον πολιτισμένο κόσμο ν' αυτοδιατεθούν...»

— Στη «Νέα Έστία», τεύχος 178, τα ποιήματα του Κωνσταντινουπολίτη ποιητή Άλέξανδρου Μπάρα «Λέοντος Αφρικανικού Έπιτάφιου» και «Τσαί». Ένδιαφέρον άρθρο του Θεοτοκά για την «Έξέλιξη του υπερασιατισμού». «Από την πολύχρονη υπερραλιστική επανάσταση, γράφει ο Θεοτοκάς, τελικά θα έλθει κανείς πως άπομένουν τρεις ή τέσσερις ρωμαντικοί συγγραφείς, μερικοί δευτερότεροι με αξιόλογοι λογοτέχνες και καλλιτέχνες και μία διάχυτη γενική έπικροή στα γράμματα και στην τέχνη της Εύρώπης, έπικροή ν ε κ ρ ω μ έ ν η έδωτα (θέλω να πω σαν κρασί που τ' ανακατώσαμε με λίγο ή πολύ νερό), με τόσο πλατεία, που τη δέπει κανείς ακόμα και στη σκηνογραφία και τον

θεάτρων, στο χρονογράφημα των έφημερίδων, στη διαφήμιση των τοίχων...». Επίσης ένδιαφέροντα ανταπόκριση του Κώστα Ζαρούκα από το Παρίσι, για τον φιλέλληνα Γάλλο ποιητή Pierre Seghers.

W

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Η στήλη αυτή αποσκοπεί στην όσο το δυνατό πιο πλήρη ενημέρωση του αναγνωστικού μας κοινού πάνω στα δημοσιεύματα των έφημερίδων που αφορούν τα γράμματα και τις τέχνες. Πολλές έφημερίδες διαθέτουν ειδικές στήλες για τα πνευματικά ζητήματα και άπασχολούν αξιόλογους πνευματικούς ανθρώπους. Σήμερα κατατοπίζουμε κυρίως τους άναγνώστες μας πάνω στις στήλες των έφημερίδων αυτών και στους συνεργάτες τους. Από το έρχόμενο τεύχος μας θα δίνουμε μία συνοπτική ιδέα των διαφόρων άρθρων, όπως έκδηλώνονται από τις στήλες τους, και θα κατατοπίζουμε τους άναγνώστες μας πάνω στα τυχόν δημοσιευμένα λογοτεχνικά κείμενα.

Το «Βήμα» διαθέτει πλούσιο επίτελο για τις καθημερινές έπιφυλάξεις, που έχει καθιερώσει. Γράφουν οι κ.κ. Η. Βενδής (Κυριακή), Γ. Φτέρης (Τρίτη), Άγγ. Τερζάκης (Τετάρτη), Κ. Δημαράς και Παπανούτσος. Κ ρ ι τ ι κ έ ς για το θέατρο και τα νέα βιβλία δ ο κ. Μιχ. Ροδάς, ο Μαρ. Καλλιγιάς για τις εικαστικές τέχνες και συναφή ζητήματα, για τη μουσική ο κ. Φαρούδας και ταχυτικό χρονογράφημα ο Π. Παλαιολόγος.

Στην «Έλευθερία» καθημερινά χρονογράφημα του Έργο, διάφορες έπιφυλάξεις, κριτική παρακολούθηση, μικρά χρονικά λ.π από τους κ. κ. Π. Χάρη, Μαν. Χατζηδάκη. Δ.Α.Χ., Μ. Πλωρίτη, Σχολιαστή και άλλους.

Στο «Έμπρος» ταχυτικό χρονογράφημα του Φορτούνη και κριτικές του Άθ. Σαρράφη. Στο «Έλλην. Αίμα» καθημερινή σχεδόν παρακολούθηση θεάτρου και βιβλίων από την κ. Άλκη Θρύλο και κυριακάτικα «ή Κυριακή μου», περσέντα του Στρ. Μυριδάκη.

Η «Καθημερινή» έχει πλούσιο επίτελο και κάθε λογής κ' ένδιαφέροντες έπιφυλάξεις και κριτικές των κ. κ. Αίμ. Χ., Κλ. Παράσχου, Κ.Δ.Τ., Οδ. Έλύτη, Φ. Μιχαλόπουλου και άλλων. Ένδιαφέροντες οι «Σημειώσεις ενός Αθηναίου».

Ο «Ριζοσπάστης» επίσης διαθέτει πλούσιο επίτελο από τον Κ. Βάρναλη, Μάρκο Αύρη, Β. Ρώτα, Α. Παυλίδη, Γ. Λαμπρινό, Κ. Σωτηρίου, Ρόζα Ίμβριώτη και άλλους. Χρονογράφημα του Σπήλιου. Κάθε ήμέπη φιλολογική οσλίδα

Α ν ά λ ο γ ο ς σ τ ή λ ε ς διαθέτουν και οι άπογευματινές έφημερίδες. Η «Βραδυνή» με το «Ααϊκό Πανεπιστήμιο». Το «Έθνος» με ταχυτικό χρονογράφημα, παρακολούθηση θεάτρου και εκθέσεων. Η «Έλευθερία Έλλάδα» με τον Παν. Λεκατό. Φοίβο Άνωγειανάκη, Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη, Γιάννη Κορδάτο και άλλους. Φιλολογική σελίδα κάθε Τρίτη. Η «Έστία» με διπλό χρονογράφημα του Σπ. Μελά και του Λαύρα. Ιστορικά και άλλα σημειώματα των κ. κ. Γατοπούλου και Άγγελουμάτη. Στα «Νέα» με γενικό τίτλο «Αθηναϊκά» έναλλασσόμενο χρονογράφημα των κ. κ. Παλαιολόγου, Φτέρη, Β. Ηλιάδη και της κ. Σοφίας Σπανούδη. Τεχνολογικά του κ. Δ. Βούγγαλιδη, έπιφυλάξεις του κ. Η. Σακελλαρίου, εθνομορφολογία του Μίμη Φαθά και διάφορα σημειώματα των κ. κ. Ποταμιάνου και Βαρίκα.

Παρόμοια συγκροτημένες εχαινουν και άρκετες ε θ ο μ α δι ά τ ι κ ε ς έφημερίδες. Στην «Έλλάδα» (κάθε Δευτέρα) κριτικά στή

μετώμα της κ. Άλκη Θρύλου, στην «Έργατοπαληλική» (κάθε Παρασκευή) έπιφυλάξεις Γ. Κοτζιούλα, Κώστα Μαρίνη, Βασίλη Ρώτα. Μήτσο Λυγίζου. Στη Δευτεραδική «Μάχη» έπιφυλάξεις και θεατρική κριτική του Δέοντα Κουκούλα, παρακολούθηση των εκθέσεων από το Σπ. Βασιλείου, συναυλιών από την Άδρα Θεοδοπούλου, βιβλίων από τον Ά. Παναόληνο κ.λ.π. και στο «Ριζο της Δευτέρας» συνεργασίες Βάρναλη (κριτική βιβλίου), Σάββα (θεάτρου), Ρώτα και Παυλίδη (ποίηση), Κορδάτο (ιστορ. έπιφυλάξεις), Βάρδαλη (μουσική κίνηση) κ.λ.π.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΠΑΝΟΥ Γ. ΚΕΡΑΖΙΩΤΗ: «Η Έλλάδα», τρεις χιλιάδες χρόνια της Ιστορίας της Έλλάδας με κείμενα και εικόνες. Μία έπιμελημένη έκδοση, με ιδιαίτερο χαρακτηριστικό το μονοτονικό σύστημα, που φωνητικός ύπερμαχός της είναι ο συγγραφέας. Όμολογούμε πως διαδέρχεται άνετα, χωρίς νά προσκορπίσει στην όπτική ανήθεια» του σημερινού άρχαίου τονικού μας συστήματος. Οι εικόνες του Ζυγρόφου Θ. Άνδρεόπουλου. Σελ. 79, Άθήνα 1947.

ΚΩΣΤΗΣ ΛΑΖΑΝΑ: «Σοφία», ποίημα σε στίχο της παράδοσης. Σελ. 62, Άθήνα 1947.

ΝΙΚΟΣ ΦΟΚΑΣ: «ΠΟΙΗΜΑ», ο έλευθερο στίχο κ' ν' έντονη ύπερραλιστική διάθεση. Έκδοση έπιμελημένη. Σελ. 16, Άθήνα 1947.

ΜΠΑΜΠΗ ΝΙΝΤΑ: «Η δωδέκατη όμιλία», ποίημα ο έλευθερο στίχο με φιλοσοφική προδιάθεση. Είναι το πέμπτο κατά σειρά βιβλίο του ίδιου συγγραφέα, που έχει άσχοληθεί και με τον πεζό λόγο. Σελ. 59, Θεσσαλονίκη 1957.

ΓΙΑΝΝΗ ΖΕΓΓΟΥ: «Ο Σλαβικός κίνδυνος», το τελευταίο βιβλίο του που έγραψε πριν δολοφονηθεί στη Θεσσαλονίκη. Σελ. 66, Άθήνα.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΟΛΙΣ: «Άη-Στράτης», έξιτομήρη ο άφηγηματικό ύφος της μάχης της πένας των πολιτικών Έξορίτων στα 1941. Σελ. 87, Άθήνα 1947.

ΜΙΛΙΣΙΕΤ ΣΕΛΣΑΝ: «Από το αύριό στην κότα», ένα παιδικό βιβλίο που με άπλο έπιστημονικό τρόπο δίνει στο παιδί με πρώτη κατανοήση του μυστηρίου της άναπαγωγής. Έκδοση «Τα Νέα Βιβλία», εικονογράφηση Φράνσε Ούλλε, μετάφραση Χ. Ρόπα, καλλιτεχνική έπιμέλεια Α. Τάσου, Άθήνα 1947.

ΤΖΩΝ ΠΡΙΣΛΕ-Υ: «Τρεις άντρες με καινούργιες φορεσιές». Τη νουβέλα αυτή την έγραψε λίγο πριν τελειώσει ο πόλεμος. Έκδοση «Τα Νέα Βιβλία», μετάφραση Γ. Σεβαστιόγλου. Σελ. 226, Άθήνα 1946.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Ι. ΑΜΑΝΤΟΥ: «Ιστορία του Βυζαντινού Κράτους», τόμος δεύτερος. Ο πρώτος τόμος είχε βγει πριν από τον πόλεμο. Ο δεύτερος αυτός τόμος περιλαμβάνει μία χρονική έποχή που άρχίζει από 867 (Βασίλειος Α') και τελειώνει στα 1204 (άλωση της Κων) πόλης από τους Σταυροφόρους). Η έκδοση είναι του Γαλλικού Ίνστιτούτου της Άθήνας. Ο κ. Αμαντος στον πρόλογο του γράφει: «Κάι δεν δά ένινοτε άκόμη ή έκδοσις του Β' τόμου, άν δεν ανέλαβανεν αυτήν το ένταθα Γαλλικόν Ίνστιτούτον υπό την φιλελληνικήν διευθύνσιν του κ. Octave Merlier». Σελ. 445, Άθήνα 1947.

COLLECTION DE L'INSTITUT FRANÇAIS D'ATHENES: «Bulletin analytique de bibliographie Hellenique», το δεύτερο και τρίτο τεύχος, σ' έναν τόμο, αναλυτικής βιβλιογραφίας του Γαλλικού Ίνστιτούτου. Στο δεύτερο τεύχος αυτό άναφέρονται αναλυτικά όλες οι έκδοσεις του τόπου μας στην περιοχή της τέχνης και της έπιστήμης από 1946. Στο τρίτο, το περιοδικό μ' αναλυτικό όλες της συνεργασίες που δημοσιεύσαν. Είναι ένας άπαραίτητος οδηγός για όποιον θέλει να κατασπαστεί για δολοκλήρη την έκδοτική κίνηση του τόπου μας. Σελ. 168, Άθήνα 1947.

ΤΑΤΙΑΝΑ ΚΡΙΤΣΗ-ΜΙΛΛΙΕ: «Πλατεία Θεοσεύ», νουβέλα που ή έπιμελή της καθορίζει το περιεχόμενό της: «Σε κείνους που ζήσανε μίαν άσχηρη παιδιάτικη ζωή». Η Ιστορία ενός κοριτσιού που πρωτογνωρίζει τις κακιές των άνδρών. Έκδοση «Τα Νέα Βιβλία», σχέδιο εξώφυλλου Έλένης Μουρέλου, καλλιτεχνική έπιμέλεια Α. Τάσου σελ. 76, Άθήνα 1947.

HENRI CARO - DELVALE: «Το κάλεσμα προς την εσωτερική ζωή», μετάφραση Μιχ. Ε. Ζαφειροπούλου. Φιλοσοφική μελέτη γύρω από τη σύγκρουση ψυχής και σώματος και «ή ζωή δια του θανάτου». Σελ. 105, Άθήνα 1947.

Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ: «Η Ρόδος ένα τραγούδι». Περιγραφικά, λαογραφικά και Ιστορικά στοιχεία της Ρόδου. Το βιβλίο που χωρίζεται σε πέντε μέρη περιλαμβάνει άρκετα δημοτικά καθώς και 42 εικόνες. Σελ. 130, Άλεξάνδρεια 1947.

ΕΛΕΝΗ Α. ΒΟΪΣΚΟΥ: «Άρες μάρες κουκουράρες». Είναι το τέταρτο βιβλίο κατά σειρά που δημοσιεύει ο συγγραφέας και περιλαμβάνει 6 μούγλα διηγήματα. Σελ. 176, Κάτρο 1947.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΑΘΑΡΕΙΟΥ: «Τα Οικόσημα της

Α. Μ. του Θανάτου». 9 ποιήματα σε κανονικούς στίχους. Ίδου το κλίμα τους.

Άόψε, που του Πέε το κοράκι κρώσει θραυά με στο δδείο μου κρανίο, πώς δάδελα τ' άλκοολ τ' άγνό φαρμάκι νά μ' έσπρωχνε από νύχτιο-μαουλιέτο. Σελ. 32, Άθήνα 1947.

Ι. Δ. ΜΟΥΡΕΛΛΟΥ: «Το ήμερολόγιο ενός νεκρού λοχαγού». Ο λοχαγός Εφήςος Ρούδας πριν σκοτωθεί στον Άλθανικό πόλεμο στέλνει τα χειρόγραφα του ήμερολογίου του στο συγγραφέα. Στην δλη άφήγηση που άφορά έντυπώσεις από την Άλθανική έκστρατεία δεν αναφέρονται το πόδεςος και πρόσωπα. Σελ. 222, Ηράκλειο Κρήτης.

ΣΗΜ.— Οι λεπτομέρειες που δίνουμε δεν αποτελούν κρίση, με πληροφορίες για την καλύτερη κατατόπιση του άναγνωστικού κοινού πάνω σε κάθε νέο βιβλίο που μας στέλνεται.

ΜΙΚΡΑ ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΝΕΑ

— Η μετάβαση του Έθνικού Θεάτρου στην Κωνσταντινούπολη και στην Άγκυρα μεταιώθηκε, γιατί δεν καταδόθηκε, στις δύο αυτές πόλεις, να θρεθεί θέατρο για να τό στεγάσει. — Έτσι ο θίασος του Έθνικού δά παίζει το κολοκαρι στη Ρόδο κ' έπειτα στη Θεσσαλονίκη, κ' ίσως και στην Κύπρο. — Ένα σοβαρό θεατρικό συγκρότημα, «Η Έταιρία του Έλληνικού Θεάτρου», με τον Καραόζο και με τη Μιράντα, με σκηνοθέτες τον Σ. Καραντινό και τον Π. Κατσέλη και με σκηνογράφο τον Σπ. Βασιλείου, έγκαταστάθηκε στο θέατρο Μακέδου.

— Για ποώτο έργο άνέθεσε την ώρα κωμωδία του Γιάννου Θεοτοκά, το «Παιχνίδι της φρονιμάδας και της τρέλλας», που είναι έμπνευσμένη άπ' το γνωστό δημοτικό τραγούδι του Μουριανού και της άδεραφής του.

— Στο έργο του κ. Θεοτοκά, αντίθετα άπ' τον μύθο, νικά στο τέλος ή «τρέλλα» κ' η Άρετή έρωτεύεται τον Κύρ-Άνδρόνικο.

— Η «Έταιρία Έλληνικού Θεάτρου» καθορίσε, σε άνακοίνωση της, τους σκοπούς και τις προθέσεις της. Γράφει:

«Η Έταιρία Έλληνικού Θεάτρου είναι άργανισμός καθάρ καλλιτεχνικός και άπόλυτα άνεξάρτητος από κάθε έξωκαλλιτεχνική πρόθεση. Ο σκοπός της είναι νά εξυπηρετήσει, με δια μέσο διαθέσει, την καλλιτεχνική άνάπτυξη του άθηναϊκού κοινού, προσδέρωντάς του θέαματα καλής ποιότητας, διαλεγμένα με άποκλειστικά πνευματικά κριτήρια και άνεθαμένα με δλη την άπαιτούμενη έπιμέλεια και με την πιο ζωντανή αντίληψη της θεατρικής τέχνης. Η Έταιρία Έλληνικού Θεάτρου πιστεύει ότι μία καλλιτεχνική κίνηση δικαιώνεται και γίνεται άληθινή γόνιμη και ύφέλιμη μονάχα άν σπρώχεται κατά πρώτο λόγο στις πνευματικές δυνατόεις του έθνους της. Για τουτό θεωρεί καθήκον της νά δώσει, στο δραματολόγιο της, πρωτεύουσα θέση στα έργα των σημερινών Έλλήνων συγγραφέων.

— Ο θίασος Κατσέλη-Λογοθετίδη παίζει την κωμωδία των Δ. Παθά-Γ. Ρουσσόπουλου «έν δυο μέρηναν Έλλήνων συγγραφέων».

— Η κωμωδία αυτή σημειώνει την ίδια επιτυχία μ' όλες τις άλλες των Δ. Παθά και Γ. Ρουσσόπουλου. Ο θίασος «Νέα Τέχνη», Πατζή-Σταρτινού-Βανδή, που έκανε μ' επιτυχία τουρνέ δλο τον χειμώνα στις έπαρχίες, πρόκειται να έγκατασταθεί στο θέατρο «Βέρα» της λεωφόρου Άλεξάνδρας.

— Ως πρώτο έργο άνέθεσε το γνωστό κωμωδία της κ. Πετροβάτου «Το κλειδί της εύτυχίας».

— Ένα αξιόλογο θεατρικό συγκρότημα, το «Θεάτρο μας», κάτω από τη διευθύνση του ήθοποιου Λαιμού, παίζει τώρα στο «Παλλάδιο» της Καλλιθέας.

— Ως πρώτο έργο άνέθεσε το «Άγέλαστα νεύτα» του κ. Μάνδου Κέτην. Σ' αυτό ντεμπουτάρισε ή Μαρούλη Ρώτα, κόρη του Βασίλη Ρώτα.

— Ο θίασος Άργυροπούλου άρχισε τις παραστάσεις με την κωμωδία των κ. Άλ. Σοκελλάριου και Χρ. Γιαννακόπουλου «Το άκίνητο ποώ... κουνήθηκε».

— Η Λυρική Σκηνή άρχισε τις παραστάσεις της με την ποιημένη όπερέττα «Ζητιώσης φοιτητής».

— Ως δεύτερο έργο δά παίζει την «Πηνησώλη» του Τσέλλερ. Δε δά ζοδευτούν για τ' άνέθασμα του οδοντοπότηνε έκατομύρια, με μόνο, έπειτα από πολλές οικονομίες που έγιναν, σαρρανταπέντε!

— Η γνωστή πρωταγωνίστρια του Έθνικού Θεάτρου κ. Άλέκα Μαζοράκη-Κατσέλη, σε πρόσκληση που της έγινε ν' άνανέσει τη σούβρα της, άπάντησε πως «δένυνατε νά συνεχίσει τη συνεργασία της με το Έθνικό Θεάτρο, γιατί καλλιτεχνικός της σκοπός δεν είναι ή άργομισθία, άλλα κυρίως ή χρησιμοποίηση των καλλιτεχνικών της δυνάμεων».

— Η Κριτική Έπιτροπή του Α' Θεατρικού Διαγωνισμού του Θεάτρου Τέχνης από τους κ. κ. Κ. Κορδάτο, Α. Κουκούλα, Μ. Πλωρίτη, Αίμ. Κουρμούζιο και τις κυρίες Εφρ. Καλκάνη και Άγγλ. Μητροπούλου έκρινε πως κανένα από τα δδ έργα που ύποβλήθηκαν δε συγκεντρώνει άρκετά προ-

όντα, για νά περιληφθεί στο δραματολόγιο του Θεάτρου Τέχνης».

— Τέσσερα όμως από τα ύποβληθέντα έργα ξεχωρίζουν από τ' άλλα: 1) «Ο Άρχοντας» του κ. Γιάννου Σαμαρά. 2) «Ο Γέρω-Λάμπρος» του κ. Κ. Κοτζιά, 3) «Το ήλιακό ρολόι» της Στέρας Λένας Ίωαννίδου και 4) «Άνεμος στα Βαλόνερια» του κ. Δ. Φωταπούλου.

— Το Θεάτρο Τέχνης προκηρύσσει Β' θεατρικό διαγωνισμό, με προθεσμία ύποβολής έργων ως τις 31 Οκτωβρίου 1947.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Μιχ. Πετρ.: Μας χαροποιεί ιδιαίτερα ή επανάληψη της συνεργασίας μας. Σας ευχαριστούμε. Βασίλ. Δούλην: Είμαστε εύχαις που θα σας παρουσιάσουμε από το περιοδικό μας. Το κρατούμε. Τάσ. Παπαδόπουλον: Ευχαριστούμε. Φύλλα στέλνουμε. Γιώργην Λείτακι: Καλό. Το κρατούμε. Τάκ. Βαρβίτη. Θεογίνη. Ευχαριστούμε. Παν. Μυλων.: Στείλτε μας κάτι διαφορετικό. Μπάμπη Λαμπροτάτον: Διακρίνουμε τη συγκίνησή σας. Χρειάζεται όμως νά μελετήσετε και νά άσκηθείτε. Ίωάν. Χριστοφίλου: Επίσης. Μιχ. Ι. Δεσούλλαν: Το ποιήμα σας Εργία καλό. Δε θα μπορούσατε νά μας στείλειτε και κάτι άλλο, νά διαλέξουμε το πιο κατάλληλο; Κώσταν Ρουβάν: Διαβάστε ποίηση. Η πρώτη σας παρέχει περισσότερες έπιφύσεις. Βαγγέλην Κωστάταν: Βρισκόμαστε ακόμα στην άρχή. Δημοκράτην, Θεογίνη: Χαίρουμε τον ένθουσιασμό σας. Η φρασμένη τέχνη είναι κάπως δύσκολη. Σταύρον Βήσσαν: Όπως καταλαβαίνετε, δε γίνεται κανείς ποιητής από τη μία μέρα στην άλλη. Παρουσιάζετε πάντως μία πλούσια διάθεση. Δημήτηρην Δούνην. Στάθην Καλάν. Σ. Ρουλ. Ζώνη Μανόρην. Α. Ν. Φαίδρον Ναργέτην. Β. Παπαγιαννάκην. Ν. Έδοσταθόπουλον. Παρουσιάζετε στοιχεία που μας έπιτρέπουν νά σας ένθαρούμε. Στείλτε μας άργότερα και άλλη συνεργασία σας. Αλέξην Άναγνώστον: Η ατμόσφαιρα και ή άρχιτεκτονική του διηγήματός σας είναι καλή. Υστερεί ψυχολογικά. Προσέξτε περισσότερο σ' αυτό το σημείο. Λαμ. Θάλ. Περάσει από τα γραφεία μας. Παν. Δεμκ. Παριμένουμε κάτι καλλίτερο. Κ. Κ. Π. Το διήγημά σας δείχνει ότι είστε πρωτότερος. Συνεχίστε την προσπάθειά σας. Βαγγέλην Καραγιάννην: Το κρατούμε. Λεφτ. Παυβύτην: Δε σας λείπει ή συγκίνηση. Προσαρτήστε μόνο ν' απαλλάξετε την ποίησή σας από όρισμένα πεζολογικά στοιχεία. Περισότερη προσοχή στην τεχνική, Γιάν. Θεωρακωτήν: Κρατάμε τα τρία πρώτα ποιήματά σας που είναι σε δημοτική μορφή. Κ. Μαγκλάρα: Πρωτόλεια. Τάχην Χατζηαναγνώστον: Από τα δύο σας διηγήματα καλλίτερο το «Οι μάγοι με τα δώρα». Άπ' όσο όμως έβρουμε, το κλίμα σας είναι στην ποίηση. Β. Μαρκαντώνη: Πρόκειται για άπλη έντύπωση.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ :	Δ. ΦΩΤΙΑΔΗΣ
ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΧΤΗΣ :	Η. ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ :	Δ. ΜΑΡΟΥΛΑΚΟΣ
ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ :	Γιά ένα χρόνο 30.000 Γιά έξη μήνες 15.000
ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ :	Αμερική Δολλ. 8 Ην. Βασίλειο, Αίγυπτος, Κύπρος λίρες 2
Γραφεία :	ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 6 Β (Βιβλιοπωλείο «ΑΕΤΟΣ»)
	ΤΗΛ. 21-081

ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Γ. ΤΣΑΡΟΥΧΗ: «Εικόνογράφηση για το χορόδραμα του Γουλιέλμου «Πραματευτής» από την έκθεση σκηνογραφιών και σχεδίων του στην αθήνα «Ρόμβος».

Από σκίτσο του Ben από έργα που παίζονται τώρα στο Παρίσι. 'Αριστερά «L' amour de Trois Oranges» του 'Αλεξάντερ 'Αργού. Δεξιά «'Ο έντιμότατος κ. Πέπυς» του Ζωρζ Κουτυριέ στο θέατρο «Ατελιέ».